

การดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอภัยมหาราช ค.ศ. 1556 – 1605

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
พฤษภาคม 2550

การดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอภัยมหาราช ค.ศ. 1556 – 1605

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวประภาพรณ ธีรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอภัยมหาราช ค.ศ. 1556 - 1605

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
พฤษภาคม 2550

ประภาพรรณ เขียรกุล. (2550). การดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอภัยมหาราช
ค.ศ.1556 - 1605. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สาวิตรี พิณพวงค์.

สารนิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาพบว่าในรัชสมัยของพระเจ้าอภัยมหาราชสภาพสังคมและศาสนามีความ
หลากหลาย แม้แต่ผู้ที่เข้ามามีอำนาจในราชสำนักของพระองค์ก็แก่งแย่งการมีอำนาจเพียงเพราะนับ
ถือศาสนาที่มีนิกายต่างกัน สังคมมีความเข้มงวดในประเพณีปฏิบัติของแต่ละศาสนาและแต่ละ
นิกาย สังคมในขณะนั้นมีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชากรชาวฮินดูกับประชากรชาวมุสลิมซึ่ง
เป็นศาสนาเดียวกันกับพระเจ้าอภัยมหาราช พระเจ้าอภัยมหาราชได้เห็นเหตุการณ์ต่างๆด้วยพระองค์เอง
ตั้งแต่เข้ามาปกครองจักรวรรดิ พระองค์ทรงมีแนวคิดที่จะให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์มี
ความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกหน้านับถือศาสนาใด เนื่องจากพระองค์ทรงได้รับการสอน
แนวความคิดทางด้านเสรีภาพในการนับถือศาสนามาตั้งแต่ทรงพระเยาว์และพระองค์ทรงสนพระทัย
ที่จะศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ เมื่อพระองค์ได้มีโอกาสติดต่อกับชาวต่างชาติทำให้พระองค์
ต้องการที่จะศึกษาศาสนาอื่นๆอีกด้วย พระองค์จึงดำเนินนโยบายด้านสังคมเพื่อลดความเข้มงวด
ของประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาในอดีต พระองค์ทรงโปรดให้ประชากรมีความสมัครใจในการ
ปฏิบัติตามประเพณี มีเสรีภาพในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ มีการ
ผสมผสานทางภาษาเพื่อให้ประชากรทุกศาสนาได้ศึกษาเหมือนกัน ยกเลิกความเหลื่อมล้ำจาก
การเสียภาษีที่ศาสนากำหนด การมีเสรีภาพในความคิดเกี่ยวกับการแต่งงาน ส่วนศาสนาที่
ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์มีการนับถืออย่างหลากหลายนั้น พระเจ้าอภัยมหาราชก็ทรงสร้าง
สถานที่สำหรับการอภิปรายแนวคิดต่างๆของแต่ละศาสนา จนพระองค์ได้แนวคิดที่จะประกาศ
ศาสนาขึ้นมาใหม่เพื่อให้ประชากรนับถือแทนศาสนาเดิมเพื่อลดความขัดแย้งทางด้านศาสนา
และพระองค์ก็ปฏิบัติตามตามศาสนาที่พระองค์ได้ประกาศขึ้น สรุปได้ว่าพระเจ้าอภัยมหาราชทรงปฏิบัติ
พระองค์ตามแนวคิดที่ทรงดำริไว้ตั้งแต่ต้นรัชกาลว่า พระองค์จะปกครองประชากรในจักรวรรดิของ
พระองค์ให้มีความเสมอภาคกันเป็นผลสำเร็จในรัชสมัยของพระองค์.

THE SOCIAL AND RELIGIOUS POLICIES IN THE REIGN OF AKBAR, 1556 - 1605

A large, faint watermark of the Srinakharinwirot University logo is centered on the page. The logo is circular with a scalloped outer edge. Inside the circle, there is a grid pattern with a cross in the center. Thai text is written around the inner circle.

AN ABSTRACT
BY
PRAPAPAN THIANKUSOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Master of Arts degree in History

at Srinakharinwirot University

May 2007

Prapapan Thiankusol. (2007). *The Social and Religious Policies in The Reign of Akbar, 1556-1605*. Master's Project, M.A.(History). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assistant Professor. Sawitri Pisnupong.

The purpose of the Master's Project was to investigate varieties of having different religions in the reign of King Akbar getting the throne. The findings found that at his era, there were varieties of structures of societies and religions. Each religion had its own etiquette and tradition, making it difficult to follow the policy for society and religion of the reign. In his reign, there were differences between Hindu and Muslims who lived in the Reign of King Akbar. Among people who respected Hinduism with varied types, there were inequalities among them in terms of the restriction of the tradition when compared with people who respected Islam which was similar to the King Akbar's religion. The King Akbar's viewpoints wanted to have equality for every person in the Reign. While his background when he was a child wanted everyone to be freedom to respect any religions people adored. He learned to compare ideas among different religions and learned to relieve the restriction of the traditions. With his experiences of learning, he was able to administer varieties of religious issues in order to solve religious problems both in his religion and other religions. In his religion, he gave chances to people to feel free to respect any religions they admired. In addition, He gave people with varied religions to have a chance to be educated equally in order to decrease biases among religions. In addition, he exempted taxes for some religions required. He gave a chance to people to have more freedom of thoughts to be getting married. For other religions of his reign, he built the place where people would discuss their various thoughts regarding religions. Finally, he successfully formulated and followed the guideline of his new religious thought for the reign in order to decrease the conflict among various religions, making it easier to administer the policy of the society and the religion. This could be interpreted that in India, the King Akbar magnificently ruled the reign according to his smart thoughts.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ท่านทั้งสามได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยและแนะนำแก้ไขในส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์และการนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง และท่านทั้งสามยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่รู้ลี้กเหน็ดเหนื่อย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรประวัติศาสตร์เอเชีย ผู้วิจัยได้ซึมซับกระบวนการเรียนรู้ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาและจะมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อไป

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ น้อง และคุณสุกิม พงศ์พัฒน์วุฒิ หัวหน้าหอผู้ป่วยไอ.ซี.ยู. อายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งน้องพยาบาลทุกคนที่ให้เวลาและให้กำลังใจผู้วิจัยได้มาศึกษาและทำสารนิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประกาศพรรณ เจริญกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความมุ่งหมายของปัญหา.....	5
ความสำคัญของปัญหา.....	5
ขอบเขตของปัญหา.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
2 การปกครองจักรวรรดิโมกุลของพระเจ้าอัครบาร์.....	6
การรวมจักรวรรดิโมกุลของพระเจ้าอัครบาร์.....	6
การลดอำนาจของไบรัม ชาน.....	7
การลดอำนาจของนางมาฮัม อานัก.....	9
การขยายจักรวรรดิของพระเจ้าอัครบาร์.....	14
การรวมแคว้นมัลวะ ค.ศ. 1561.....	14
การสร้างความสัมพันธ์ด้วยการสมรสกับเจ้าหญิงชาวราชปุตใน ค.ศ.1562..	14
การรวมแคว้นกอนวานะ ค.ศ.1564.....	15
การรวมเมืองจิตตอร์ อาณาจักรเมวาร์ ค.ศ. 1567.....	15
การรวมแคว้นตุซราช ค.ศ. 1573.....	16
การรวมแคว้นเบงกอลและแคว้นพิหาร ค.ศ. 1574-1576.....	17
การรวมเมืองคาบูล ค.ศ. 1581.....	17
การรวมแคว้นทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ค.ศ. 1586 – 1595.....	17
การรวมแคว้นเดกขานดินแดนทางทิศใต้ ค.ศ. 1596 – 1600.....	18
3 การดำเนินนโยบายด้านสังคมในสมัยพระเจ้าอัครบาร์.....	20
สังคมของอินเดีย.....	20
ระบบวรรณะ.....	21
การแต่งงานของชาวอินเดีย.....	24
การหย่าร้าง.....	25
พิธีกรรมสตี.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3(ต่อ) ระบบการศึกษา	25
สังคมในอินเดียภายใต้การปกครองของชาวมุสลิม.....	27
สังคมในอินเดียสมัยการปกครองของมุสลิมอาหรับ.....	27
สังคมในอินเดียสมัยการปกครองของมุสลิมเติร์ก.....	27
สังคมในอินเดียสมัยการปกครองของราชวงศ์โมกุลก่อนการปกครอง ของพระเจ้าอักบาร์ ค.ศ. 1526-ค.ศ. 1556.....	29
สังคมอินเดียสมัยพระเจ้าอักบาร์.....	30
ปัจจัยที่ทำให้พระเจ้าอักบาร์ดำเนินนโยบายด้านสังคม.....	31
ปัจจัยภายใน.....	31
ปัจจัยภายนอก.....	32
นโยบายด้านสังคมของพระเจ้าอักบาร์.....	32
การยกเลิกการเสียภาษีทางศาสนา.....	32
การยกเลิกประเพณีสตี.....	33
การให้เสรีภาพในการประกอบพิธีทางศาสนา.....	33
การยกเลิกประเพณีการแต่งงานในวัยเด็ก.....	34
การปรับปรุงโครงสร้างทางการศึกษา.....	34
4 การดำเนินนโยบายด้านศาสนาของพระเจ้าอักบาร์	36
ศาสนาในอินเดีย	36
ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู.....	36
ศาสนาเชน.....	39
ศาสนาพุทธ.....	40
ศาสนาอิสลาม.....	41
ศาสนาสิกข์.....	43
ศาสนาไซโรัสเตอร์.....	44
ศาสนาคริสต์.....	45
ศาสนาในอินเดียภายใต้การปกครองของมุสลิมเติร์ก.....	46
ศาสนาในอินเดียก่อนการปกครองของพระเจ้าอักบาร์ ค.ศ.1526- ค.ศ 1556...	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4(ต่อ) นโยบายด้านศาสนาของพระเจ้าอภัย...	48
การให้เสรีภาพในการอภิปรายทางศาสนา.....	49
แนวคิดในการตั้งศาสนาใหม่.....	50
ประกาศศาสนาใหม่.....	51
ผลของการประกาศศาสนาใหม่.....	52
5 บทสรุป.....	56
บรรณานุกรม.....	61
ภาคผนวก.....	65
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	70

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 พระเจ้าอักบาร์กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์โมกุล.....	11
2 แผนที่แสดงแคว้นต่างๆในอินเดีย ใน ค.ศ. 1525.....	12
3 แผนที่แสดงจักรวรรดิของพระเจ้าอักบาร์ ใน ค.ศ. 1561.....	13
4 ป้อมเมืองจิตตอร์.....	16
5 แผนที่แสดงจักรวรรดิของพระเจ้าอักบาร์ ใน ค.ศ. 1605.....	19
6 จำนวนประชากรในวรรณะต่างๆของอินเดีย.....	22
7 อาชีพในวรรณะทั้ง 4 ในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู.....	23
8 พิธีสตีของหญิงหม้ายในอินเดีย.....	26
9 เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู.....	38
10 คัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม.....	42
11 พระที่นั่งปัญจมาฮัล ที่ฟาร์เตปุระ ลิกรี.....	54
12 วิหารอิมาคัท คานา.....	54
13 ดิวาน -อี- กาส เสาหินกลางท้องพระโรง.....	55
14 ด้านบนของเสาหินกลางท้องพระโรง.....	55
15 ป้อมปราการในสมัยพระเจ้าอักบาร์ ค.ศ. 1565.....	59
16 ป้อมปราการในสมัยพระเจ้าอักบาร์ ค.ศ. 1570.....	60
17 สุสานของพระเจ้าอักบาร์ที่เมืองสิกันดรา.....	69

บทที่ 1

บทนำ

พระเจ้าอัครบาร์ (Akbar) เป็นกษัตริย์องค์ที่ 3 ของราชวงศ์โมกุล (Mughal) ขึ้นครองราชย์สมบัติต่อจากพระเจ้าฮูมาเยน (Humayun) พระราชบิดาใน ค.ศ. 1556 เมื่อพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์แล้วพระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นปัญหาความขัดแย้งในสังคมของอินเดียซึ่งประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติและศาสนาที่มีความแตกต่างกันและมีความขัดแย้งกันโดยเฉพาะชาวฮินดูและชาวมุสลิมที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจักรวรรดิ พระองค์พยายามที่จะประนีประนอมและมีขันติธรรมทางศาสนาโดยดำเนินนโยบาย “ ความสงบสุขของประชากรทั้งมวล ” (Sulh-i-Kul or peace with all)¹ เพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและจักรวรรดิของพระองค์ พระเจ้าอัครบาร์ทรงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวฮินดูโดยการอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงชาวราชปุต (Rajput) ราชธิดาของราชาแห่งอัมเบอร์ (Raja of Amber) ใน ค.ศ. 1562 ด้วยชาวราชปุตเป็นชาวฮินดูที่มีอิทธิพลมากทางตอนเหนือของอินเดียและมีความชำนาญในการทำสงครามเป็นอย่างมาก การอภิเษกครั้งนี้ทำให้พระเจ้าอัครบาร์ได้รับการสนับสนุนจากชาวราชปุตในการขยายจักรวรรดิของพระองค์* ต่อมาพระองค์ได้ประกาศยกเลิกการเก็บภาษีที่เอาเปรียบชาวฮินดู เช่น ใน ค.ศ. 1563 พระเจ้าอัครบาร์ได้เสด็จไปที่เมืองมถุรา (Mathura) พระองค์ได้เห็นชาวฮินดูต้องเสียภาษีในการเดินทางไปจาริกแสวงบุญ (Pilgrim taxes) ในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดูดังเช่นที่ผู้นำมุสลิมเคยปฏิบัติมา² พระองค์ได้ทรงประกาศยกเลิกการเก็บภาษีผู้ออกจาริกแสวงบุญ และใน ค.ศ. 1564 พระองค์ทรงให้มีการยกเลิกการเก็บภาษีจิซยะ** (jizya or non-Muslim poll tax) ที่เรียกเก็บกับประชากรทุกคนที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม การกระทำเช่นนี้เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระเจ้าอัครบาร์ทรงต้องการให้ประชากรชาวฮินดูและชาวมุสลิมมีความเสมอภาคกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปกครองของพระองค์

พระเจ้าอัครบาร์ทรงยอมรับในประเพณีของฮินดูหลายอย่าง เช่น ทรงอนุญาตให้มีการประกอบพิธีของชาวฮินดูในราชสำนักและอนุญาตให้นำวัวเข้ามาในราชสำนักได้ ทรงไว้พระเศวตยาวยาวแบบฮินดูและทรงพระมาลาแบบราชปุต แต่พระองค์ไม่ยอมรับในประเพณีบางอย่าง เช่นการ

¹ B.N. Puri, M.N. Das, & A.C. Pradham. (1996). *A New Advance History of India*. p. 330.

* พระเจ้าอัครบาร์แต่งตั้งภักวัน ทัด (Bhagwan Das) และมาน สิงห์ (Man Singh) บุตรชายของราชาแห่งอัมเบอร์เป็นแม่ทัพในกองทัพของพระองค์

² เพ็ชร สุมิตร. (2522). *โมกุล*. หน้า 51.

** ภาษีจิซยะคือภาษีที่ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน (Al-Quran) โดยให้เก็บภาษีจากบุคคลที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามเป็นรายหัวเพื่อเป็นคำตอบแทนต่อการคุ้มครองให้ปลอดภัยและยกเว้นการเกณฑ์ทหาร

ไม่อนุญาตให้หญิงหม้ายทำพิธีสตี (suttee) ในงานเผาศพของสามี นอกจากนี้พระองค์ยังทรงห้ามการแต่งงานในวัยเด็กโดยกำหนดให้มีการแต่งงานเมื่อเจ้าสาวอายุ 14 ปีและเจ้าบ่าวอายุ 16 ปีขึ้นไป และต้องได้รับความเห็นชอบจากบิดาและมารดาของทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวก่อน¹ พระองค์ยังได้ทรงสนับสนุนการมีภรรยาหลายคนและทรงส่งเสริมให้มีการแต่งงานต่างวรรณะ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงประกาศสิทธิของหญิงหม้ายชาวฮินดูให้มีการแต่งงานใหม่ได้² ส่วนด้านการศึกษาพระองค์สนับสนุนให้เด็ก ๆ ชาวฮินดูเข้ามาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นโดยรัฐเป็นผู้อุปถัมภ์ให้การสนับสนุนทางด้านทุนการศึกษาและที่ดินในการสร้างวิทยาลัยเพื่อให้เด็กชาวฮินดูและเด็กชาวมุสลิมได้มีสถานที่เรียนร่วมกัน นอกจากนี้พระองค์ยังทรงสร้างห้องสมุดที่บรรจุหนังสือถึง 24,000 เล่มและให้มีนักแปลประจำราชสำนักเพื่อแปลวรรณกรรมภาษาสันสกฤตเป็นภาษาเปอร์เซียทำให้มีชาวฮินดูหันมาเรียนภาษาเปอร์เซียเพื่อที่จะได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในราชสำนักมากขึ้น

ในด้านศาสนาพระเจ้าอัครบาร์ทรงใช้นโยบายให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา (The policy of religious toleration)³ แก่ประชากรในจักรวรรดิ สาเหตุที่พระองค์มีแนวความคิดที่ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาจากการที่พระองค์มีพระบิดาเป็นมุสลิมนิกายสุหนี่ (Sunni)⁴ มีพระมารดาเป็นบุตรสาวของนักวิชาการชาวเปอร์เซีย พระนางได้สอนแนวความคิดทางด้านเสรีภาพในการนับถือศาสนาให้พระองค์มาตั้งแต่เด็ก⁵ และมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ (Shia)⁶ และทรงถือกำเนิดในฮินดูสถานซึ่งเป็นศูนย์กลางของมุสลิมนิกายซุฟี (Sufism)⁷ นอกจากนี้ในระยะแรกพระองค์ได้เรียนกับอับดุล ลาติฟ (Abdul Latif) ครูที่มีแนวคิดในทางเสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นอย่างมาก ครูได้แนะนำพระเจ้าอัครบาร์ให้ทำงานร่วมกับชาวเปอร์เซีย และชาวมุสลิมนิกายซุฟี ต่อมาในช่วงของการปกครองจักรวรรดิพระองค์ได้พบกับชีค มุบารัค (Shaikh

¹ B.N. Puri, M.N. Das, & A.C. Pradham. (1996). op. cit. p. 330.

² Michael Edwardes. (1961). *A History of India from the Earliest Times to the Present day*. p.187.

³ Bamber Gascoigne. (1971). *The Great Moghuls* .p .82.

* มุสลิมนิกายสุหนี่ยึดมั่นในการปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการกระทำ ยึดหลักของคัมภีร์อัลกุรอาน (Koran) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและถือว่าวัจนะของท่านศาสดาเท่านั้นเป็นทางนำ

⁴ อิมรอน มะลูลีน. (2524). *ศาสนาอิสลามเบื้องต้น*. หน้า 43.

⁵ R.C. Majumdar.; H.c. Raychandhuri.;& Kali KinKar. (1979). *An Advance History of India*. p. 450.

** มุสลิมนิกายชีอะห์ยึดมั่นในคัมภีร์อัลกุรอาน นิกายนี้ถือว่าอาลี (บุตรเขยท่านศาสดา) และฮุเซน (บุตรของอาลี) เป็นผู้นำมุสลิม เรียกว่า “ อิหม่าม “ (Imam)

⁶ แหล่งเดิม. หน้า 43-45.

*** นิกายซุฟีไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้นำ นิกายนี้สอนให้ละความสุขทางโลกเพื่อชำระดวงจิตให้สะอาดและระลึกถึงพระเจ้าอยู่เสมอ

⁷ แหล่งเดิม. หน้า 51.

Mubarak) และลูกชายของเขา 2 คนคือ อบูล ฟาซล (Abul Fazl) และฟาซี (Faizi) ซึ่งเป็นข้าราชการในราชสำนักและเป็นนักศึกษาเรื่องศาสนาเปรียบเทียบ¹ การได้พบและรู้จักกับบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อแนวความคิดของพระเจ้าอัครบารทางด้านการนับถือศาสนา

พระเจ้าอัครบารทรงสนพระทัยศึกษาเรื่องศาสนาเปรียบเทียบ พระองค์ทรงโปรดให้สร้างวิหารสำหรับอภิปรายเรื่องศาสนาเรียกว่า อิบาตัท คานา (Ibadat Khana or Hall of Worship) ใน ค.ศ. 1575 ระยะเวลาแรกพระองค์ได้เชิญผู้มีความรู้ของศาสนาอิสลามเข้ามาอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาของศาสนาอิสลามนิกายต่างๆ โดยมีพระเจ้าอัครบารเป็นประธาน ผู้มีความรู้เหล่านี้มีความขัดแย้งกันในเรื่องความแตกต่างของแต่ละนิกาย ในระยะต่อมาพระองค์ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ในศาสนาต่างๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู (Bhramana-Hindu)^{*2} ศาสนายิว (Judaism)^{**3} ศาสนาเชน (Jainism)^{***4} ศาสนาโซโรแอสเตอร์ (Zoroastrianism)^{****5} และบาทหลวงเยซูอิตในคริสต์ศาสนา (Christianity)^{*****6} ชาวโปรตุเกสจากแคว้นกัว (Goa) เข้ามาอภิปรายข้อเท็จจริงของแต่ละศาสนาให้พระเจ้าอัครบารฟัง

¹จ่านงค์ ทองประเสริฐ. (2513). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย เล่ม 2*. หน้า 327-328.

* ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นับถือคัมภีร์พระเวท 4 เล่ม คือ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวทและอาถรรพเวท มีการแบ่งระบบวรรณะ และดำเนินชีวิตตามลำดับขั้นแห่งชีวิต (Stages of Life) คืออาศรม 4 ได้แก่ พรหมจารี คฤหัสถ์ วณปรสัถ และสันยาสี

²ดวงธิดา รามะศวร. (2549). *2 อารยธรรมยิ่งใหญ่แห่งเอเชีย อินเดีย-จีน*. หน้า 35-40.

** ศาสนายิว นับถือพระยะโฮวาห์เพียงองค์เดียวเท่านั้นและมีโมเสสเป็นศาสดาพยากรณ์ของศาสนา ศาสนาเชื่อในวิญญาณเป็นอมตะ ส่งเสริมให้มีการเช่นสรวงบูชาเฉลิมฉลองเทศกาลทางศาสนา

³พิน ดอกบัว. (2544). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. หน้า 66.

*** ศาสนาเชนมีพระมหาวิระเป็นศาสดา หลักธรรมของศาสนาคือรู้ความจริงเกี่ยวกับวัฏสงสาร และการหาหนทางแห่งการหลุดพ้น ข้อปฏิบัติที่สำคัญคือ อหิงสาได้แก่การไม่เบียดเบียน

⁴เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. หน้า 80-82.

**** ศาสนาโซโรแอสเตอร์เกิดในประเทศอิหร่าน ศาสดาของศาสนาคือโซโรแอสเตอร์ เป็นศาสนาที่เชื่อว่าตายแล้วไปเกิดในโลกวิญญาณและต้องรับผลกรรมจากการกระทำ มีการบูชาไฟเพราะถือว่าไฟเป็นสัญลักษณ์แห่งความสว่าง ความสะอาด ความรู้และความดี

⁵พิน ดอกบัว. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 74.

***** ศาสนาคริสต์มีศาสดาคือพระเยซู มีพระเจ้าสูงสุดคือพระยะโฮวาห์มีลักษณะเป็นตรีเอกานุภาพ คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต เชื่อในการสร้าง รักษาและทำลายโลกของพระเจ้า พระเยซูเป็นผู้ที่พระเจ้าส่งมาไถ่บาปให้กับมนุษย์ เชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะเมื่อถึงวันตัดสินโลกมนุษย์จะไปอยู่สวรรค์หรือนรกชั่ววันนั้นขึ้นอยู่กับการกระทำไว้

⁶พิน ดอกบัว. (2544). *เล่มเดิม*. หน้า 195.

ต่อมาใน ค.ศ. 1579 ชีค มุบารัคผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาได้เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายเรื่องกษัตริย์ไม่ควรเป็นเพียงองค์ศาสนูปถัมภกเท่านั้น กษัตริย์ควรเป็นผู้นำหรือผู้ที่เป็นหลักทางศาสนาให้แก่ประชากรด้วย หลักการนี้ทำให้นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามได้มีการตกลงร่วมกันร่างประกาศพระราชกฤษฎีกาการปราศจากความผิด (Infallibility Decree)¹ พระราชกฤษฎีกานี้ได้ให้พระเจ้าอัครบารุทรงได้รับตำแหน่งเพิ่มอีกหนึ่งตำแหน่งคือเป็นอิหม่าม อี้อะดิลล์ (Imam – i- Adil) หรือเป็นผู้นำสูงสุดของศาสนาและทรงเป็นผู้ตัดสินปัญหาต่างๆเกี่ยวกับศาสนาอีกด้วย ค.ศ.1580 พระเจ้าอัครบารุได้ประกาศห้ามไม่ให้มีการใช้นามมุฮัมมัด (Muhammed) ศาสดาพยากรณ์ของศาสนาอิสลามในจักรวรรดิ ทรงยกเลิกระบบตุลาการของชาวมุสลิมเพื่อไม่ให้ผู้พิพากษาเอาเรื่องเกี่ยวกับศาสนามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินคดี ซึ่งการประกาศเช่นนี้ทำให้เกิดการต่อต้านของชาวมุสลิมโดยให้การสนับสนุนเจ้าชายมุฮัมมัด ฮาคิม (Muhammad Hakim) พระอนุชาต่างมารดาของพระเจ้าอัครบารุที่ปกครองเมืองคาบูล (Kabul) ปัจจุบันอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน (Afghanistan) ให้ก่อการจลาจล พระเจ้าอัครบารุทรงยกกองทัพไปปราบปรามการจลาจลอย่างเด็ดขาดทำให้ไม่มีใครกล้าก่อการจลาจลอีก

พระเจ้าอัครบารุทรงพยายามหาทางแก้ปัญหาความแตกแยกทางศาสนาและเมื่อทรงศึกษาศาสนาต่างๆทำให้พระองค์ประกาศศาสนาใหม่เรียกว่า ดิน-อิ-อิลาฮี (Din-i-Ilahi or Divine Faith) ใน ค.ศ. 1582 เพื่อให้ศาสนาใหม่เข้ามาแทนที่ศาสนาต่างๆที่มีอยู่ในจักรวรรดิของพระองค์² ศาสนาใหม่นี้ได้ผสมผสานความเชื่อมาจากศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ศาสนาเชน ศาสนาคริสต์ และแนวความเชื่ออื่นๆ มารวมกัน เช่น การบูชาพระเจ้าเพียงองค์เดียว การมีความเชื่อว่าพระเจ้าทรงสถิตอยู่กับธรรมชาติ มีการยกย่องว่ากษัตริย์เป็นเหมือนตัวแทนของพระเจ้า มีการบูชาดวงอาทิตย์และบูชาไฟและการไม่รับประทานอาหารประเภทเนื้อ เป็นต้น³ พระเจ้าอัครบารุได้ตั้งตัวเป็นพระเจ้าของศาสนาใหม่นี้และทรงปฏิบัติตามความเชื่อที่พระองค์เป็นผู้กำหนดขึ้นมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ การดำเนินนโยบายด้านศาสนาเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้พระเจ้าอัครบารุเป็นเหมือนตัวแทนของพระเจ้าเพื่อให้ประชากรในจักรวรรดิหันมานับถือเพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันของประชากรในสังคม

เมื่อพระเจ้าอัครบารุทรงเข้าปกครองอินเดียทรงพยายามดำเนินนโยบายทางสังคมและศาสนาเพื่อให้ประชากรในจักรวรรดิที่มีความแตกต่างทางด้านสังคมและศาสนาได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีความเสมอภาคกันในสังคม ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่จะศึกษาทางด้านความหลากหลายของสังคมอินเดียและการใช้นโยบายด้านสังคมและศาสนาเป็นแนวทางในการปกครองประเทศในอินเดียต่อไป

¹ J. Allan, T. Wolselay Haig, & H.H. Dodwell. (1964). *The Cambridge Shorter History of India*. p. 284.

² จันทรา บุรณฤกษ์. (2521). *อิทธิพลวัฒนธรรมอิสลามในอินเดีย*. หน้า 204.

³ Vincent Authur Smith. (1917). *Akbar the Great Mogul*. pp. 219-220.

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาของพระเจ้าอากบาร์ยังไม่มีผู้ทำวิจัยเป็นภาษาไทยโดยตรง

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอากบาร์
2. เพื่อศึกษาถึงการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอากบาร์
3. เพื่อศึกษาถึงผลของการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอากบาร์

ความสำคัญของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยของการดำเนินการและผลของการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาในสมัยพระเจ้าอากบาร์
2. เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อินเดียในสมัยพระเจ้าอากบาร์
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องราวในรัชสมัยของพระเจ้าอากบาร์ในบริบทอื่น
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ด้านการปกครองในอินเดียต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนา การดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาและผลของการดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาของพระเจ้าอากบาร์ ค.ศ. 1556 - 1605

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์และนำเสนอในรูปพรรณาวิเคราะห์ โดยใช้หลักฐานทุติยภูมิ (เอกสารชั้นรอง) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้าวิจัย

แหล่งข้อมูล

1. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. ห้องสมุดสถานทูตอินเดีย
5. ศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 2

การปกครองจักรวรรดิโมกุลของพระเจ้าอัครบาร์

พระเจ้าอัครบาร์ (Akbar) ทรงมีพระนามเต็มว่า อาบู อุล ฟัซ จาลัล อุด ดิน มุฮัมหมัด อัครบาร์ (Abu-ul fath – Jalal – ud – din – Muhammad – Akbar) ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1542¹ ที่เมืองอุมาร์กอต (Umarkot) * แคว้นสินธ์ (Sind) ประเทศปากีสถานในปัจจุบัน พระบิดาคือ พระเจ้าฮูมายัน (Humayun) พระมารดาคือพระนาง ฮามิดา บานู เบกัม (Hamida Banu Bagum) บุตรสาวของชีค อาลี อัครบาร์ จามิ (Shaikh Ali Akbar Jami) นักวิชาการชาวเปอร์เซีย (Persia) พระเจ้าอัครบาร์ขึ้นครองราชสมบัติสืบต่อจากพระบิดาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1556 ที่เมืองคาลานอร์ (Kalanaur) ในแคว้นปัญจาบ (Panjab) ** เมื่อมีพระชนมายุ 13 พรรษา 9 เดือน นับเป็นกษัตริย์องค์ที่ 3 ของราชวงศ์โมกุล² (Mughal Dynasty)

การรวมจักรวรรดิโมกุลของพระเจ้าอัครบาร์

ในระยะแรกของการปกครองของพระเจ้าอัครบาร์นั้นไม่มั่นคงนัก เนื่องจากในขณะนั้นยังมีเจ้าชายในราชวงศ์ซุร (Sur Dynasty) อ้างสิทธิในการครองราชย์เท่ากับพระเจ้าอัครบาร์ โดยเฉพาะสิกกันดาร์ ซุร (Sikandar Sur) ที่มีอำนาจในแคว้นปัญจาบ นอกจากนี้ที่เมืองอัคระ (Agra) และเดลี (Delhi) ปกครองโดยกษัตริย์ชาวอัฟกัน พระนามว่ามุฮัมหมัด อาดีล ชาห์ (Muhammad Adil Shah)³ แต่อำนาจการปกครองตกอยู่ภายใต้การนำของนายพลฮีมู (Hemu) แม่ทัพชาวฮินดูที่มีอิทธิพลมากโดยเขาตั้งตัวเป็นราชา วิกรมมาทิตย์ (Raja Vikramaditya or Bikramajit) ปกครองทั้งเมืองเดลีและอัคราแทน และยังมีอาณาจักรที่ปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระก็ต่อสู้เพื่อความเป็นใหญ่ เช่นทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือมีเจ้าชาย มุฮัมหมัด ฮาคิม (Prince Muhammad Hakim) พระอนุชาต่างมารดาของพระเจ้าอัครบาร์ปกครองเมืองคาบูล (Kabul) อย่างเป็นอิสระ ทางด้านเหนือมีแคว้นแคชเมียร์ (Kashmir) อยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ท้องถิ่นชาวมุสลิม ส่วนรัฐหิมาลัย (Himalaya) เป็นรัฐอิสระ ทางด้านตะวันตกมีแคว้นสินธ์ (Sind) และมุลত่าน (Multan) เป็นรัฐ

¹Vincent A. Smith. (1917). *Akbar: The Great Mogul*. p.14.

* เจ้าชายอัครบาร์ประสูติในระหว่างที่พระเจ้าฮูมายัน (Humayun) เร่ร่อนอยู่กลางทะเลทรายในแคว้นสินธ์ (Sind) หลังถูก เซอร์ ชาร์ (Sher Shah) ชาวอัฟกันแย่งอำนาจในการปกครองเมืองอัครา (Agra) และเมืองเดลี (Delhi)

** พระเจ้าฮูมายันส่งเจ้าชายอัครบาร์ไปเป็นผู้ว่าการแคว้นปัญจาบพร้อมกับไบรัม ข่าน เพื่อปราบปรามการจลาจลเมื่อพระเจ้าฮูมายันสวรรคต เจ้าชายอัครบาร์จึงประกาศตนเป็นกษัตริย์ต่อจากพระบิดาที่แคว้นนี้

² ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 1*. หน้า 57.

³ B.N. Puri; M.N. Das; & A.C. Pradham. (1996). *A New Advance History of India*. p. 322.

อิสระหลังหมดสมัยพระเจ้าเซอร์ ชาห์ ทางด้านตะวันออกมีแคว้นกอนวานะ (Gondwana) แคว้นเบงกอล (Bengal) และแคว้นโอริสสา (Orissa) เป็นรัฐอิสระ ส่วนทางทิศใต้มีแคว้นวิชัยนคร (Vijayanagar) เป็นอาณาจักรที่มีอำนาจมาก นอกจากนี้ยังมีแคว้นกัว (Goa) และบริเวณท่าเรือทางชายฝั่งตะวันตกถูกยึดครองโดยชาวโปรตุเกส

พระเจ้าอักบาร์ทรงประกาศตนว่าจะเป็นผู้ใช้อินดูสถาน พระองค์ทรงแต่งตั้งให้ทาร์ดี เบก ข่าน (Tardi Beg Khan) ไปปกครองเดลีแทน ในขณะที่พระองค์ยังประทับอยู่ที่แคว้นปัญจาบ แต่ถูกขัดขวางจากนายพลฮีมู พระเจ้าอักบาร์จึงเสด็จไปเดลีพร้อมกับไบรัม ข่าน (Bairam Khan) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และแม่ทัพของกองทัพโมกุล ซึ่งนำทหาร 20,000 นายมาพร้อมกับพระเจ้าอักบาร์ด้วย กองทัพของพระองค์ปะทะกับกองทัพของนายพลฮีมูที่มีทหาร 100,000 นาย¹ ที่เมืองปนิพัต (Panipat) เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1556² นายพลฮีมูถูกยิงเสียชีวิต ทหารในกองทัพซึ่งประกอบด้วยชนหลายเผ่าจึงเกิดความระส่ำระสายเพราะคิดว่านายพลฮีมูเสียชีวิตแล้ว พระเจ้าอักบาร์จึงทรงได้รับชัยชนะในการรบครั้งนี้

หลังจากนั้นใน ค.ศ. 1557 กษัตริย์ชาวอัฟกันพระนามว่ามุฮัมหมัด อาดีล ชาห์ถูกสังหารจากความขัดแย้งกันในรัฐบาลที่เมืองเบงกอล (Bengal) และผู้ที่อ้างสิทธิในบัลลังก์ของเดลีอีกองค์หนึ่งคือสิกันดาร์ ชูร์ รู้สึกเสียกำลังใจจึงขอยอมแพ้ พระเจ้าอักบาร์จึงมอบแคว้นพิหาร (Bihar) ให้ปกครอง หลังจากนั้นพระองค์ได้ครอบครองเมืองกวาลิออ์ (Gwalior) เมืองอัชมีร์ (Ajmer) เมืองอัลวาร์ (Alwar) และเมืองกัลปี (Kalpi) พระเจ้าอักบาร์ทรงประกาศตนขึ้นเป็นกษัตริย์ของเดลี (Padshah of Delhi) เมื่อพระชนมายุได้ 15 พรรษา นับว่าเป็นการสถาปนาจักรวรรดิโมกุลขึ้นใหม่ในอินเดีย ในอาณาเขตตั้งแต่เมืองอักร่า (Agra) ถึงเมืองลาฮอร์ (Lahore) และจากความสำเร็จในครั้งนี้ต้องยกให้กับไบรัม ข่านที่เป็นแม่ทัพที่มีความสามารถเป็นอย่างมาก

การลดอำนาจของไบรัม ข่าน (Bairam Khan)

หลังจากสถาปนาจักรวรรดิโมกุลได้สำเร็จพระเจ้าอักบาร์ได้แต่งตั้งให้ไบรัม ข่านเป็นผู้สำเร็จราชการแทน ในขณะที่พระองค์ทรงใช้เวลาเกือบทั้งหมดไปกับการล่าสัตว์ การเล่นโปโล และร่วมเล่นกีฬาต่างๆ แต่ภายในราชสำนักของพระองค์เองมีการแบ่งอำนาจเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายของไบรัม ข่าน และฝ่ายพระมารดาของพระองค์กับแม่นมของพระองค์คือ นางมาฮัม อันกา (Maham Anaga) เนื่องจากไบรัม ข่านนับถือศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์ (Shia) เขาใช้อำนาจในการปกครองโดยให้ข้าราชการชาวชีอะห์มีตำแหน่งสูงกว่าชาวสุหนี่ ทำให้เขาและลูกน้องที่เป็นชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย ในขณะที่ชนชั้นสูงส่วนใหญ่ในราชสำนักนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ (Sunni) รวมทั้งแม่นมของพระองค์ด้วย นางพยายามพุดยุยงให้พระเจ้าอักบาร์ลดอำนาจของไบรัม ข่านและพยายามหาทางให้อัดัม ข่าน (Adam Khan) ลูกชายของแม่นมของ

¹ จันทราน บูรณฤกษ์. (2521). *อิทธิพลวัฒนธรรมอิสลามในอินเดีย*. หน้า 126.

² B.N. Puri; M.N. Das; & A.C. Pradhan. (1996). *op. cit.* p. 322.

พระองค์ขึ้นมามีอำนาจแทน ค.ศ. 1558-1559 ไบรัม ข่านก็เกิดความขัดแย้งกับขุนนางที่เป็นมุสลิมนิกายสุหนี่ จากการที่ไบรัม ข่านแต่งตั้งให้ชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่สูงสุดมีหน้าที่ในตำแหน่งซัตร์ อุล ซาดูร¹ (Sadr – i – Sudur) ซึ่งมีหน้าที่ในการเก็บชะกาต² ทางศาสนาเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจมากในอินดูสถาน ซึ่งโดยปกติแล้วตำแหน่งนี้จะเป็นของชาวมุสลิมนิกายสุหนี่ จึงทำให้เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากแก่ชาวมุสลิมนิกายสุหนี่ที่มีความคิดว่าไบรัม ข่านเกลียดชาวมุสลิมนิกายสุหนี่

เมื่อพระเจ้าอักบาร์ทรงมีพระชนมายุได้ 18 พรรษา พระองค์ทรงเริ่มมีความคิดว่าพระองค์เป็นผู้ใหญ่มากขึ้นและทรงอยากที่จะมีอิสระในการปกครองจักรวรรดิโดยไม่ขึ้นกับอำนาจของไบรัม ข่าน ในขณะที่เดียวกันกับที่พระองค์ได้รับการยุบจากแม่ของพระองค์ว่าไบรัม ข่านจะยึดอำนาจขึ้นเป็นกษัตริย์เสียเอง เดือนมีนาคม ค.ศ. 1560 นางมาฮัม อันกา ได้ร่วมกันวางแผนกับขุนนางภายในราชสำนัก โดยออกอุบายให้ไบรัม ข่านยกกองทัพไปยังเมืองอัคระ และวางแผนให้พระเจ้าอักบาร์ที่เสด็จไปล่าสัตว์เป็นประจำเสด็จกลับเมืองเดลีเพื่อเยี่ยมพระมารดาที่แก่งว่าพระองค์ทรงประชวร เมื่อพระเจ้าอักบาร์เสด็จกลับถึงเมืองเดลี นางได้ทูลยุยงให้พระองค์ปลดไบรัม ข่านออกจากตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระเจ้าอักบาร์จึงส่งสาส์นไปถึงไบรัม ข่านที่เมืองอัคระมีใจความว่า

ข้าพเจ้าได้ทราบถึงความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีของท่าน ข้าพเจ้าได้ทั้งภาระที่สำคัญในจักรวรรดิให้ท่านเป็นผู้ดูแลและข้าพเจ้ากลับหาความสุขให้กับตัวของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าคิดว่าถึงเวลาแล้วที่การปกครองจักรวรรดิจะกลับมาเป็นภาระของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าปรารถนาที่จะให้ท่านได้เดินทางไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะ (Mecca) ตามที่ท่านตั้งใจไว้มาเป็นเวลานานแล้ว ข้าพเจ้าจะมอบที่ดินบริเวณนอกเขตอินดูสถานและมอบเงินค่าเลี้ยงดูที่ท่านควรจะได้รับผ่านทางตัวแทนของท่าน³

เมื่อไบรัม ข่านได้รับสาส์นจากพระเจ้าอักบาร์ เขามีความคิดว่าควรที่จะยกกองทัพกลับไปเมืองเดลีเพื่อช่วยพระเจ้าอักบาร์ให้พ้นจากอำนาจของนางมาฮัม อันกา⁴ แต่พระเจ้าอักบาร์กลับส่งกองทัพไปขับไล่กองทัพของไบรัม ข่านให้ออกไปจากจักรวรรดิ เดือนเมษายน ค.ศ. 1560 ไบรัม ข่านออกเดินทางตามคำสั่งของพระเจ้าอักบาร์ พระองค์ทรงแต่งตั้งให้

¹ จันตรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 130.

* ชะกาต แปลว่า บริสุทธิ หมดจด เจริญองกาม ชะกาตคือการบริจาคทานของชาวมุสลิม ซึ่งเป็นกิจหนึ่งของชาวมุสลิมต้องปฏิบัติ การบริจาคทานมีกำหนดไว้ว่า ทุกคนต้องบริจาคทานอย่างน้อย 2.5% ต่อปี แต่ถ้ามีรายได้มากกว่าปกติก็ต้องบริจาคเพิ่มขึ้นอีก

² ฟิน ดอกบัว (2544). เล่มเดิม. หน้า 219.

³ Vincent A. Smith. (1917). *Op.cit.* p. 44.

⁴ เพ็ชร สุมิตร. (2522). โมกุล. หน้า 48.

เปียร์ มุฮัมหมัด * (Pir Muhammad) ซึ่งเคยเป็นอดีตผู้ใต้บังคับบัญชาของไบริม ข่านนำกองกำลังทหารติดตามกองทัพของไบริม ข่าน เท่ากับว่าเป็นการเร่งให้เขารีบเดินทางไปเมืองเมกกะโดยเร็ว การกระทำเช่นนี้ของพระเจ้าอักบาร์ทำให้ไบริม ข่านโกรธมาก เนื่องจากเขาถือว่าเป็นการสบประมาทอย่างมาก เขาจึงส่งตราประจำตำแหน่งกลับคืนให้กับพระเจ้าอักบาร์และเขาได้ใช้เหตุการณ์นี้คิดทำการกบฏที่แคว้นปัญจาบ แต่พระเจ้าอักบาร์ทรงทราบและได้ส่งกองทัพโมกุลออกไปต่อสู้กับกองทัพของไบริม ข่าน กองทัพโมกุลสามารถรบชนะกองทัพของไบริม ข่านได้ และไบริม ข่านถูกจับในฐานะที่เป็นกบฏ แต่พระเจ้าอักบาร์ก็ปฏิบัติต่อไบริม ข่านด้วยความเมตตาจากการที่เขาเคยรับใช้พระองค์มาในอดีต พระองค์จึงมอบข้อเสนอให้กับเขา 3 ข้อ¹ ด้วยกันคือ (1) อนุญาตให้ไบริม ข่านกลับมารับตำแหน่งอันมีเกียรติในราชสำนักได้ (2) อนุญาตให้ไบริม ข่านเป็นผู้ว่าการแคว้นที่เขาปรารถนา (3) อนุญาตให้ไบริม ข่านเดินทางไปจาริกแสวงบุญที่เมืองเมกกะได้เหมือนที่เคยอนุญาต ไบริม ข่านยอมรับในความผิดของตนเองและไม่สนใจในลาภยศอีกต่อไป เขาจึงเลือกที่จะเดินทางไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะ แต่เมื่อเขาเดินทางไปถึงเมืองปาทาน (Patan) ในแคว้นคุชราต (Gujarat) เขาถูกโจมตีโดยชาวอัฟกันประมาณ 30 – 40 คน โดยมีผู้นำคือ มุบาร์ค ข่าน (Mubarak Khan)** ไบริม ข่านถูกสังหารจากคนกลุ่มนี้ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1561 หลังการตายของไบริม ข่าน พระเจ้าอักบาร์ทรงนำครอบครัวของไบริม ข่านกลับมายังราชสำนักและให้การเลี้ยงดูต่อไป นอกจากนี้พระองค์ยังทรงให้ตำแหน่งข่านคานัน (Khan Khanan) กับบุตรชายคนเดียวของไบริม ข่านเพื่อตอบแทนบุญคุณที่ไบริม ข่านเคยช่วยกอบกู้จักรวรรดิให้พระองค์

การลดอำนาจของนางมาฮัม อันกา (Maham Anaga)

ภายหลังการเสียชีวิตของไบริม ข่าน อำนาจในการปกครองจักรวรรดิไม่ได้อยู่ในมือของพระเจ้าอักบาร์อย่างเต็มที่นัก เนื่องจากพระองค์มีพระชนมายุเพียง 19 พรรษาและยังทรงสนุกสนานกับการกีฬาที่ทรงโปรดและการชนช้างเป็นส่วนใหญ่โดยไม่ค่อยสนพระทัยในเรื่องการปกครองจักรวรรดิมากนัก ทำให้อำนาจในการปกครองจักรวรรดิอยู่ในมือแม่หมของพระองค์เองและอาตัม ข่าน (Adham Khan) ลูกชายของนาง การปกครองในระยะนี้จึงเรียกว่า การปกครองภายใต้อำนาจอของสตรี (Petticoat Government)² แม่หมพยายามผลักดันให้ลูกชายของนางขึ้นเป็นใหญ่

* ครุสอนศาสนาที่มีความชื่นชมในตัวไบริม ข่านและไบริม ข่านยังแต่งตั้งให้เปียร์ มุฮัมหมัดเป็นผู้จัดการส่วนตัว แต่เมื่อเปียร์ มุฮัมหมัดมีอำนาจทำให้เขาหึงผยองในอำนาจต่อผู้ที่สนับสนุนเขา ทำให้เปียร์ มุฮัมหมัดถูกปลดจากตำแหน่งและเนรเทศให้ออกไปอยู่ต่างเมือง

¹ จันตรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 131.

** บิดาของมุบาร์ค ข่าน ถูกไบริม ข่านฆ่าตายจากการรบที่มีไบริม ข่านเป็นแม่ทัพ

² Vincent A. Smith. (1917). *op.cit.* p. 49.

ภายในราชสำนักและนางยังให้การสนับสนุนเปียร์ มุฮัมหมัดที่ได้หักหลังต่อไปรั้ม ข่านเข้ามามีส่วนร่วมในการขยายจักรวรรดิอีกด้วย

ในฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. 1560 กองทัพของโมกุลภายใต้การนำของอาดัม ข่าน ซึ่งมีเปียร์ มุฮัมหมัดเป็นผู้ช่วยเคลื่อนทัพไปโจมตีเมืองมัลวะ (Malwa)ทางตอนเหนือของอินเดีย กองทัพโมกุลได้รับชัยชนะ อาดัม ข่านได้พยายามหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินสมบัติของเจ้าเมืองและเก็บทรัพย์สินมัตินั้นไว้เอง เขายังได้สังหารผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้อาดัม ข่านก็ยังซ่อนผู้หญิงสวยไว้เป็นนางบำเรออีกด้วย เมื่อเหตุการณ์นี้ทราบถึงพระกรณของพระเจ้าอักบาร์ในเดือนเมษายน ค.ศ.1561 พระองค์ทรงพิโรธมากและเสด็จไปเมืองมัลวะเพื่อพิสูจน์ความจริงทันที การเดินทางอย่างกระชั้นชิดของพระเจ้าอักบาร์ทำให้นางมาฮัม อันกาไม่สามารถที่จะเตือนบุตรชายของนางให้ทราบถึงการเดินทางมาของพระเจ้าอักบาร์ได้ทัน นางจึงได้ทำการสังหารสตรีที่อาดัม ข่านแอบซ่อนไว้เพื่อไม่ให้สตรีเหล่านั้นกล่าวโทษลูกชายของนางได้ พระเจ้าอักบาร์จึงทราบความจริงทั้งหมด พวกนายพลทั้งหลายจึงขอมาต่อพระองค์ หลังจากนั้นพระองค์จึงเดินทางกลับเมืองอัคระ*โดยใช้ระยะเวลาในการเดินทางเพียง 38 วัน

เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1561 พระเจ้าอักบาร์ได้เรียกขามอุดดิน มุฮัมหมัด ข่าน อักกา (Shams-ud-din Muhammad Khan Atga) จากเมืองคาบูลมาดำรงตำแหน่งเสนาบดีดูแลทางด้านการเมือง การเงินและการทหาร การแต่งตั้งเสนาบดีใหม่ครั้งนี้ทำให้นางมาฮัม อันกาไม่พอใจ เนื่องจากจะทำให้อำนาจของอาดัม ข่านต้องลดลง นางเริ่มคิดว่าพระเจ้าอักบาร์ทรงคิดที่จะมีอิสระไม่ต้องการอยู่ใต้อำนาจของนางอีก วันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1562 อาดัม ข่าน ได้บุกเข้าไปในเขตพระราชฐานสังหารขามอุดดิน มุฮัมหมัด ข่าน อักกาเสียชีวิต และบุกเข้าไปในเขตพระราชฐานชั้นใน พระเจ้าอักบาร์ได้เสด็จออกมาขัดขวาง พระองค์ทรงพิโรธอาดัม ข่านเป็นอย่างมากทรงสั่งให้จับอาดัม ข่านและสั่งประหารชีวิตเขาเสียทันที หลังจากนั้นพระองค์ได้นำข่าวการเสียชีวิตของอาดัม ข่านไปแจ้งแก่นางมาฮัม อันกาทราบ นางเสียใจมากจนล้มป่วยและเสียชีวิตในอีก 40 วันต่อมา พระเจ้าอักบาร์ได้นำศพของทั้ง 2 คนกลับไปยังเดลีและฝังไว้ในสุสานที่เหมาะสมกับฐานะของคนทั้งสอง¹

พระเจ้าอักบาร์ทรงประกาศตนเป็นกษัตริย์ (Padshah) มีอำนาจเหนือจักรวรรดิและมีอิสระในการที่จะดำเนินการขยายจักรวรรดิของพระองค์แต่เพียงผู้เดียวในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 1562 เมื่อพระองค์มีพระชนมายุได้ 20 พรรษา

* พระเจ้าอักบาร์ ทรงสถาปนาเมืองอัคระเป็นเมืองหลวงของจักรวรรดิโมกุลในค.ศ. 1558.

¹ B.N. Puri; M.N. Das; & A.C. Pradhan. (1996). *op. cit* . p. 323.

ภาพประกอบ 1 พระเจ้าอักบาร์กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์โมกุล
ที่มา : paradoxplace.com/.../mughals/mughals.htm

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงแคว้นต่างๆในอินเดียใน ค.ศ. 1525
 ที่มา ภารตี มหาพันธ์. (2523). ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. หน้า 63.

ภาพ 3 แผนที่แสดงจักรวรรดิของพระเจ้าอัครบาร์ ใน ค.ศ. 1561

ที่มา Vincent Arthur Smith. (1917). *Akbar the Great Mogul*. หน้าแทรกระหว่าง 56-57

การขยายจักรวรรดิของพระเจ้าอภัย

เมื่อพระเจ้าอภัยเข้ามาปกครองจักรวรรดิโมกุลทรงมีพระประสงค์ที่จะรวมแคว้นต่าง ๆ ที่ปกครองตนเองเป็นอิสระให้เข้ามาอยู่ในจักรวรรดิของพระองค์ ทรงต้องการจะรวมอาณาจักรตั้งแต่วางเหนือถึงตอนกลางของอินเดียด้วยการขยายอำนาจควบคู่ไปกับการขยายดินแดนด้วย การขยายอำนาจของพระองค์มีแนวความคิด 3 ประการ¹ คือ

1. ใช้กองทัพที่เข้มแข็งทำสงครามขยายจักรวรรดิ
2. สร้างความสัมพันธ์กับแคว้นต่าง ๆ ด้วยการสมรสกับบุตรสาวของเจ้าเมือง
3. ใช้วิธีการทูตที่ทำให้เจ้าผู้ครองแคว้นยอมรับในอำนาจของกษัตริย์ในราชวงศ์โมกุล

จากแนวคิดดังกล่าวพระเจ้าอภัยสามารถที่จะขยายจักรวรรดิของพระองค์ออกไปได้อย่างกว้างขวางตั้งแต่อาณาจักรคาบูลไปถึงรัฐอัสมัม และจากเทือกเขาหิมาลัยไปจนถึงแม่น้ำโคทาวารี อาณาเขตที่พระเจ้าอภัยสามารถรวมเข้าในจักรวรรดิโมกุลประกอบด้วย

1. การรวมแคว้นมัลวะ (Malwa) ใน ค.ศ. 1561

พระเจ้าอภัยโปรดให้อาติม ข่านและเปียร์มุฮัมหมัดนำกองทัพไปปราบปรามเพื่อยึดแคว้นมัลวะ ทั้ง 2 คนสามารถบุกและโจมตีได้สำเร็จอย่างง่ายดายเนื่องจากผู้ปกครองแคว้นมัลวะมีความเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีมากกว่าการสู้รบ² แคว้นมัลวะจึงรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโมกุล

2. การสร้างความสัมพันธ์ด้วยการสมรสกับเจ้าหญิงชาวราชปุต ใน ค.ศ. 1562

พระเจ้าอภัยทรงมีนโยบายที่จะให้อิสระกับสตรีในราชสำนักของพระองค์เอง เมื่อพระองค์เดินทางไปเมืองอัชเมียร์ (Ajmer) * แคว้นราชปุตนะ (Rajputana) เพื่อไปเยี่ยมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของนักบวชชีษฏี (Chishti saint) นักบวชในนิกายซูฟี ระหว่างทางพระองค์ได้พบกับราชา พิหาร มอล (Raja Bihar Mal) ชาวอินดูวรรณะกษัตริย์ พระเจ้าอภัยจึงทรงใช้อำนาจทางการทหารและชั้นดีธรรมทางศาสนาเพื่อชนะใจชาวราชปุต ราชา พิหาร มอลทรงยกพระธิดาให้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าอภัย โดยที่เจ้าหญิงชาวราชปุตไม่ต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตามพระเจ้าอภัย พร้อมทั้งยังให้สิทธิในการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาฮินดูภายในราชสำนักได้นอกจากนี้พระเจ้าอภัยยังโปรดให้พระเชษฐาของพระนางคือ ปักวัน ดัส (Bhagwan Das) และหลานชายของพระนางคือ มาน สิงห์ (Man Singh) ซึ่งมีความสามารถทางด้านการบริหารและการทหาร ทั้งคู่เข้ามาดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาให้กับราชสำนักชั้นสูง ส่วนชาวราชปุตก็ได้รับ

¹ จันทรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 133.

² B.N. Puri; M.N. Das; & A.C. Pradhan. (1996). *op. cit.* p. 322.

* เมืองอัชเมียร์เป็นสถานที่แสวงบุญสำคัญในนิกายซูฟี พระเจ้าอภัยยึดเมืองอัชเมียร์ได้ ใน ค.ศ. 1556 พระองค์ทรงตั้งเมืองนี้เป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ของกองทัพโมกุล

การสนับสนุนจากพระเจ้าอัครบาร์ให้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางทหารในราชสำนักเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญให้กับกองทัพโมกุล

3. การรวมแคว้นกอนวานะ (Gondwana) ใน ค.ศ. 1564

แคว้นนี้มีผู้นำคือรานี ดุร์กาวาตี¹ (Rani Durgavati) เป็นผู้นำหญิงที่มีความสามารถมาก พระเจ้าอัครบาร์ทรงส่งแม่ทัพอาซัฟ ข่าน (Asaf Khan) นำกองทัพโมกุลไปโจมตีแคว้นกอนวานะ กองทัพโมกุลได้สังหารลูกชายของนางเสียชีวิตในสนามรบ ส่วนรานีได้สังหารตัวเองเสียชีวิตหลังจากนางรู้สึกหมดหวังที่จะเอาชนะกองทัพโมกุลได้ ในที่สุดแคว้นกอนวานะก็ถูกรวมเข้ากับจักรวรรดิโมกุล

4. การรวมเมืองจิตตอร์ (Chittor) อาณาจักรเมวาร์ (Mewar) ค.ศ. 1567

เมืองนี้มีผู้นำคือ อุทัย สิงห์ (Udai Shingh)². ซึ่งดำรงตำแหน่งรานาของจิตตอร์ (Chittor) เป็นผู้นำชาวราชปุตที่ปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระ เมืองนี้มีป้อมปราการที่แข็งแกร่ง เมืองจิตตอร์ตั้งอยู่บนภูเขาสูงทำให้ยากต่อการโจมตี (ภาพประกอบ 4) พระเจ้าอัครบาร์ทรงนำกองทัพโจมตีเมืองจิตตอร์ ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1567 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1568 การโจมตีจึงประสบความสำเร็จเมื่อผู้นำป้อมจิตตอร์ที่ต่อสู้อย่างกล้าหาญได้ถูกยิงตกจากป้อม ชาวราชปุตได้ต่อสู้กับกองทัพโมกุลอย่างกล้าหาญและยอมตายจนคนสุดท้ายของป้อม ส่วนสตรีในเมืองได้เสียสละชีวิตตนเองโดยการกระโดดเข้ากองไฟเพื่อไม่ให้ยอมอย่างอับยศ พระเจ้าอัครบาร์ได้สังหารชาวราชปุตที่ป้องกันเมืองอย่างน้อย 30,000 คน พระองค์จึงสามารถทำลายป้อมจิตตอร์ลงได้สำเร็จ และรวมอาณาจักรเมวาร์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโมกุล

ส่วนเมืองอื่นๆที่ปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระที่อยู่ในแคว้นราชปุตนะ* ในที่สุดต่างยอมรับในอำนาจของราชวงศ์โมกุล โดยพวกเขายอมรับในอำนาจพระเจ้าอัครบาร์ เนื่องจากพระองค์ทรงใช้หลักในการปกครองโดยมีหลักธรรมประจำใจ และยอมรับในความคิดของชาวราชปุต โดยพระองค์ได้ให้อิสระในการปกครองตนเอง ทรงหวังเพียงให้ชาวราชปุตยอมรับในอำนาจของพระองค์ และทรงต้องการให้ชาวราชปุตช่วยในการป้องกันจักรวรรดิ เนื่องจากชาวราชปุตเป็นชาวฮินดูวรรณะกษัตริย์ที่มีความชำนาญในการทำสงคราม มีความห้าวหาญ มีความรักในเกียรติและศักดิ์ศรี และรักษาคำมั่นสัญญา³ ทำให้มีชาวราชปุตหลายคนได้เข้ามารับตำแหน่งสูงๆ ภายในราชสำนักของพระเจ้าอัครบาร์

¹ George Dunbar. (1949). *A History of India from The Earliest to Nineteen Thirty-nine*. p.184.

² B.N. Puri; M.N.Da; & A.C. Pradhan. (1996). *op.cit* p 323.

* แคว้นราชปุตนะมีรานาแห่งเมวาร์เป็นผู้นำเหนือ 36 เมืองในแคว้น ปัจจุบันคือรัฐราชสถาน

³ ยวาทะ ลาล เนห์รู. (2537). *พบถิ่นอินเดียน*. แปลโดย กรุณา กุศลาคัย. หน้า 525.

ภาพประกอบ 4 ป้อมเมืองจิตตอร์ ป้อมปราการที่แข็งแกร่งตั้งอยู่บนภูเขาสูงยากต่อการโจมตี
ที่มา : Bamber Gascoigne. (1917). *The Greath Moghuls*. p. 89.

5. การรวมแคว้นคุชราต (Gujarat) ใน ค.ศ. 1573

แคว้นนี้ถือว่าเป็นศูนย์กลางของการค้าที่สำคัญ เนื่องจากมีเส้นทางออกสู่ทะเลได้เดือนกันยายน ค.ศ. 1573 พระเจ้าอักบาร์ได้ยกกองทัพพร้อมด้วยทหารม้า 3,000 คน¹ เดินทางไปถึงเมืองอาห์เมดาบาด (Ahmadabad) ศูนย์กลางทางการค้าในแคว้นคุชราต ซึ่งระยะทางยาว 600 ไมล์ แต่ใช้เวลาเดินทางเพียง 11 วันเท่านั้น พระองค์ได้เข้าโจมตีเมืองอาห์เมดาบาดได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว พระเจ้าอักบาร์สามารถรวมแคว้นคุชราตเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิได้

การที่พระเจ้าอักบาร์รวมแคว้นคุชราตได้นั้น ทำให้รัฐบาลของพระองค์ได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวโปรตุเกสอย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีเส้นทางออกสู่ทะเลที่เมืองนี้ รัฐบาลของพระเจ้าอักบาร์ได้รับเงินงบประมาณจากการเก็บภาษีและการค้าขายมากขึ้น ผู้ว่าการแคว้นนี้จึงมี

¹ จันทรานูรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 138.

ความสำคัญมาก พระเจ้าอักบาร์จึงได้แต่งตั้ง ราชา โตดาร์ มอล (Raja Todar Mal) แม่ทัพใน กองทัพและเป็นนักบริหารที่มีฝีมือในด้านการเก็บภาษี ให้มาเป็นผู้วางหลักการเก็บภาษีที่เป็นระบบ ในแคว้นคุชราต¹

6. การรวมแคว้นเบงกอล (Bengal) และแคว้นพิหาร (Bihar) ใน ค.ศ. 1574 - 1576

ในค.ศ. 1574 พระเจ้าอักบาร์ได้นำกองทัพไปยังแคว้นเบงกอลและแคว้นพิหารที่อยู่ ภายใต้อำนาจปกครองของ สุลัยมาน คารารานี (Sulaiman Kararani) กษัตริย์ชาวอัฟกานที่ ปกครองแคว้นเบงกอลและแคว้นพิหารอย่างเป็นอิสระ ค.ศ.1576 กษัตริย์ของแคว้นเบงกอลและ แคว้นพิหารถูกสังหารในการรบ แคว้นเบงกอลและแคว้นพิหารจึงถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิ โมกุล

7. การรวมเมืองคาบูล* (Kabul) ใน ค.ศ. 1581

พระเจ้าอักบาร์ใช้เวลามากกว่า 15 ปีที่เมืองลาฮอร์ (Lahore) ในการวางแผนที่จะ รวมดินแดนทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือได้อย่างสมบูรณ์ พระองค์หันความสนใจไปที่เมือง คาบูลซึ่งเป็นเมืองที่พระอนุชาของพระองค์ คือไมร์ซา มุฮัมหมัด อาคิม (Mirza Muhammad Hakim) ได้ก่อการกบฏยึดครองเมืองนี้อยู่ ต่อมาพระเจ้าอักบาร์เดินทางจากเมืองลาฮอร์ไปปราบ กบฏที่เมืองคาบูลได้สำเร็จ ทำให้มุฮัมหมัด อาคิมต้องพาทองกำลังหนีไป พระเจ้าอักบาร์จึงเดิน ทางเข้าไปถึงเมืองคาบูลได้สำเร็จในวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1581 และพระองค์ได้แต่งตั้งให้พระ ขนิษฐาต่างมารดาของพระองค์เป็นผู้ปกครองเมืองคาบูลแทน²

8. การรวมแคว้นทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ใน ค.ศ. 1586 - 1595

ดินแดนบริเวณนี้เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพราะสามารถป้องกันการรุกรานจาก ภายนอกที่จะเข้ามาทางเมืองคาบูลเข้าสู่อินเดียได้ นอกจากนี้ยังเป็นดินแดนที่มีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจอีกด้วยจากการเป็นศูนย์กลางทางการค้าของพ่อค้าที่มาจากเอเชียกลาง ใน ค.ศ. 1586 พระเจ้าอักบาร์ได้ยกกองทัพโมกุลไปโจมตีแคว้นแคชเมียร์ (Kashmir) จากเผ่ายูซุฟ (Yusuf) และให้รวมเป็นเขตการปกครองร่วมกับเมืองคาบูล ต่อมาได้โจมตีแคว้นสินธ์ (Sindh) รวมเป็น ส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโมกุลใน ค.ศ. 1591 แคว้นโอริสสา (Orissa) ถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของ จักรวรรดิใน ค.ศ. 1592 และรวมแคว้นบาลูจิสถาน (Baluchistan) ใน ค.ศ. 1595 การรวม แคว้นทั้ง 3 ทำให้เส้นทางไปสู่เมืองกันดาฮาร์ (kandahar) เพื่อค้าขายกับพ่อค้าในเอเชียกลางได้ ง่ายขึ้น ทำให้ มุซฟา ฮุสเซน มิร์ซา (Muzaffar Husain Mirza) ผู้ปกครองชาวเปอร์เซียที่ ปกครองเมืองกันดาฮาร์ยอมมอบอำนาจการปกครองให้อย่างสันติ พระเจ้าอักบาร์ทรงแต่งตั้งให้ ชาร์ เบก (Shah Beg) ไปปกครองเมืองกันดาฮาร์แทน พระเจ้าอักบาร์สามารถที่จะปกครอง ดินแดนทั้งหมดทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียได้อย่างสมบูรณ์

¹ จันตรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 138

* เมืองคาบูลปัจจุบันอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน.

² B.N. Puri, M.N.Das, & A.C. Pradhan. (1996). *op. cit.* p. 324.

9. การรวมแคว้นเดกข่าน (Deccan) ดินแดนทางทิศใต้ ใน ค.ศ. 1596 – 1600

หลังจากพระเจ้าอักบาร์สามารถรวมอาณาจักรทางเหนือได้แล้ว พระองค์ทรงเริ่มหันมาสนใจในดินแดนทางทิศใต้ ดินแดนบริเวณนี้อยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่าน ประกอบด้วย เมืองแคนดิช (Khandesh) เมืองอาหมัดนคร (Ahmadnagar) เมืองเบร์รา (Berar) เมืองพิชปุระ (Bijapur) และ เมืองโกลคอนดา (Golconda) ให้มาอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิโมกุล พระองค์ทรงเห็นว่าการปกครองดินแดนทางทิศใต้ยังเป็นการป้องกันการรุกรานของชาวโปรตุเกสเพื่อไม่ให้ชาวโปรตุเกสเข้ามาตักตวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเข้าแทรกแซงทางการเมืองด้วย¹ พระเจ้าอักบาร์ได้ดำเนินการทางการทูตตามเมืองต่างๆ เพื่อให้ยอมรับในอำนาจการปกครองของพระองค์ พระเจ้าอักบาร์สามารถครอบครองได้ 3 เมือง คือ เมืองอาหมัดนคร เมืองแคนดิชและเมืองเบร์รา ต่อมาพระเจ้าอักบาร์ต้องรีบเสด็จกลับยังอัคระหลังจากได้รับข่าวการก่อกบฏของเจ้าชายซาลิมพระโอรสของพระองค์เอง ดินแดนทางทิศใต้นี้อยู่ไกลจากเมืองอัคระมาก สุลต่านที่ปกครองเมืองจึงยังมีอิทธิพลอยู่บ้าง ในบางครั้งก็ปฏิเสธการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้แทนที่พระเจ้าอักบาร์ส่งไปปกครอง

พระเจ้าอักบาร์เป็นกษัตริย์องค์ที่ 3 ของราชวงศ์โมกุล เมื่อพระองค์เข้ามาปกครองจักรวรรดิพระองค์ทรงเห็นถึงความขัดแย้งกันทางด้านศาสนาเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ภายในราชสำนัก พระองค์ต้องทรงเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นด้วยพระองค์เอง และเข้ามาปกครองจักรวรรดิแต่เพียงพระองค์เดียว หลังจากนั้นพระองค์ทรงเริ่มการขยายจักรวรรดิโมกุลเพื่อขยายอำนาจในการปกครองให้กว้างขวางและหาเส้นทางเพื่อการค้าขายกับพ่อค้าชาวเอเชียกลางเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับจักรวรรดิของพระองค์ นอกจากนี้พระเจ้าอักบάρยังทรงใช้ความสัมพันธ์จากการอภิเษกสมรสเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ทางกองทัพ เนื่องจากชาวราชปุตมีความสามารถทางด้านทหารและพระองค์ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงชาวราชปุตพร้อมทั้งให้อิสระในการประกอบพิธีทางศาสนาฮินดูภายในราชสำนักได้อีกด้วย การกระทำเช่นนี้ทำให้พระองค์ได้รับความไว้วางใจจากชาวราชปุตเป็นอย่างมาก พระองค์จึงได้ชาวราชปุตมาช่วยในกองทัพโมกุลในการขยายจักรวรรดิจากทางตะวันตกเฉียงเหนือถึงแคว้นอัซสัมทางทิศตะวันออก และทางทิศเหนือจากแคว้นแคชเมียร์ถึงอาหมัดนครทางทิศใต้ นับว่าพระเจ้าอักบาร์เป็นกษัตริย์ในราชวงศ์โมกุลพระองค์หนึ่งที่มีความสามารถเป็นอย่างมากในการขยายอาณาเขตของจักรวรรดิโมกุลออกไปได้อย่างกว้างขวาง

¹ ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2539). ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. หน้า 255.

บทที่ 3

การดำเนินนโยบายด้านสังคมในสมัยพระเจ้าอโศก

ชาวอารยัน (Aryans)^{*1} เป็นชนเผ่าเร่ร่อนย้ายที่ทำกินไปเรื่อยๆ มีความชำนาญในการขี่ม้าและการสู้รบ ชาวอารยันได้ทยอยอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในอินเดียในราว 1500 - 1200 ปีก่อนคริสตกาล² โดยอพยพเข้ามาทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณทางตะวันตกของลุ่มน้ำสินธุ (Indus River) แคว้นปัญจาบ (Punjab) เป็นระยะๆ ชาวอารยันมีลักษณะเด่นคือ ผิวขาว รูปร่างสูงใหญ่ จมูกโด่ง ศีรษะค่อนข้างยาว รูปร่างได้สัดส่วน ผสมสีอ่อน³ เมื่อชาวอารยันเข้ามาได้ขับไล่ชาวพื้นเมือง คือ พวกดราวิเดียน (Dravidians) ที่มีลักษณะผิวดำ จมูกแบน รูปร่างเตี้ย ถอยร่นไปทางใต้ บางส่วนถูกจับเป็นเชลยคอยรับใช้ชาวอารยัน เชลยเหล่านี้จะถูกเรียกว่า ทาส มีความหมายถึงทาส อันเป็นการแสดงความเหยียดหยามต่อชาวดราวิเดียนเป็นอย่างมาก ชาวอารยันได้เข้ามาสร้างสังคมของตนเองโดยการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับชาวพื้นเมือง ชาวอารยันบางคนมีการสมรสกับชาวดราวิเดียนเกิดเผ่าพันธุ์ใหม่เรียกว่า อินโด - อารยัน (Indo - Aryan) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวอินเดียทางเหนือลักษณะ ตาลิก จมูกโด่งและผิวดำ เมื่อสังคมมีการผสมผสานกัน ชนชั้นสูงของชาวอารยันเกรงว่าชาวอารยันที่แท้จริงจะถูกกลืนไปหมดจึงได้ออกกฎระเบียบการแบ่งชนชั้นทางสังคมขึ้นนำไปสู่การจัดระบบสังคมของอินเดียขึ้น⁴

สังคมของอินเดีย

สังคมของชาวอารยันในระยะแรกมีการแบ่งคนในสังคมออกเป็น 3 ชั้นอย่างกว้างๆ คือ นักรบ นักบวช และสามัญชน การประกอบอาชีพยังไม่ได้มีการกำหนดในการสืบทอดตามตระกูล กฎเกณฑ์ที่ควบคุมการแต่งงานระหว่างชนชั้นยังไม่มี ในระยะต่อมาเมื่อมีการแต่งงานระหว่างชาวอารยันกับชาวดราวิเดียน ทำให้เกิดลูกหลานที่มีผิวที่แตกต่างซึ่งส่วนใหญ่จะมีผิวดำเหมือนชาวดราวิเดียน ชาวอารยันรู้สึกที่กำลังจะถูกกลืนเชื้อชาติถ้ายังให้มีการแต่งงานระหว่างเผ่าเกิดขึ้นต่อไป และถือว่าเป็นการลดเกียรติของชาวอารยันด้วย จึงได้มีการตรากฎระเบียบการจัดแบ่งชนชั้นทางสายเลือดขึ้น เป็นที่มาของการเกิดระบบวรรณะในอินเดียขึ้น

* ชาวอารยันเป็นชนเผ่าที่อพยพลงมาจากทางตอนเหนือบริเวณที่ราบสูงตอนใต้ของรัสเซีย เป็นเผ่าพันธุ์คอเคซอยด์ (Caucasoid) ชาวอารยันเป็นเผ่าพันธุ์นักรบที่ใช้ชีวิตเร่ร่อนไปเรื่อยและใช้วิธีเข้ายึดครองที่ทำกินจากผู้ตั้งถิ่นฐานเดิม

¹ ดวงริตา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). 2 อารยธรรมยิ่งใหญ่แห่งเอเชีย อินเดีย-จีน. หน้า 28-29.

² การตี มหาจันทร์. (2523). ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. หน้า 18.

³ เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). ประวัติศาสตร์อินเดีย. หน้า 29.

⁴ ดวงริตา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). เล่มเดิม. หน้า 33.

1. ระบบวรรณะ (Caste System)

ชาวอารยันได้นำถึงความสำคัญในเรื่องความบริสุทธิ์ของสายโลหิตมากขึ้น การแบ่งแยกลักษณะสีผิวจึงมีความเข้มงวดมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงมีการแยกเป็นระบบวรรณะ การกำหนดระบบวรรณะของชาวอารยันไม่ได้เป็นการกำหนดขึ้นเองในสังคมของชาวอารยัน แต่เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบของจักรวาลที่อยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์ดังข้อความ¹

... ปากของปุรุषะได้กลายเป็นพราหมณ์ แขนทั้งสองได้กลายเป็นราชน ขาทั้งสองได้กลายเป็นไวยสยะ พวกศูทรเกิดจากเท้าทั้งสองข้าง

พระจันทร์เกิดจากจิต พระอาทิตย์เกิดจากนัยน์ตาทั้งสองข้าง พระอินทร์และพระอัคนีเกิดจากปาก ลม (วายู) เกิดจากลมหายใจ (ปราณ)

บรรยากาศได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสะดือ สวรรค์เกิดมาจากศีรษะ โลกเกิดมาจากเท้าทั้งสอง และทิศใหญ่ทั้งสี่เกิดมาจากหู ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงได้บันดาลให้เกิดเป็นโลกต่างๆขึ้นมา ...

เมื่อมนุษย์เกิดจากอวัยวะต่างกัน ฐานะและหน้าที่ของมนุษย์จึงมีความแตกต่างกันในแต่ละวรรณะ ระบบวรรณะมีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดเรื่อง ธรรมะ (หน้าที่ที่ต้องกระทำ) และ กรรม (ผลของการกระทำที่ส่งผลให้ชีวิตในชาติภพหน้า) หลักการสืบทอดอาชีพจากพ่อสู่ลูก การดำเนินชีวิตในสังคมเริ่มจากบุคคลมีชาติหรือวรรณะติดตัวมาตั้งแต่เกิด วรรณะเป็นตัวกำหนดอาชีพและสถานภาพ²

สังคมของอินเดียมีการแบ่งชนชั้นเป็น 4 วรรณะ คือ

1. วรรณะพราหมณ์ มาจากส่วนปาก คือนักบวชมีฐานะสูงสุด มีหน้าที่ศึกษาคัมภีร์พระเวท เป็นผู้สวดอ้อนวอน ทำพิธีกรรมบูชาและติดต่อกับพระผู้เป็นเจ้า พราหมณ์เป็นผู้นำคำสอนของพระผู้เป็นเจ้ามาเผยแพร่แก่มนุษย์ ดังนั้นพราหมณ์จะต้องเป็นผู้ทรงศีล มีความสงบ เยือกเย็น อดกลั่น มีความรู้สูง พราหมณ์ต้องทำงานเพื่อความสุขของส่วนรวมจึงอยู่ในฐานะสูงสุดในสังคมของอินเดีย วรรณะพราหมณ์นอกจากนักบวชแล้วยังมี อาจารย์ นักคิด ผู้ออกกฎหมาย เสนาบดี ปุโรหิตที่เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์

2. วรรณะกษัตริย์ มาจากส่วนแขนจึงมีหน้าที่ในการรบป้องกันบ้านเมืองในยามสงคราม แม้ในยามสงบก็มีหน้าที่ในการปกครองให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข คนในวรรณะนี้ต้องมีความเชี่ยวชาญทางการรบ สง่างามและเก่งกล้า วรรณะนี้ประกอบด้วย พระมหากษัตริย์ เจ้าประเทศราช และนักรบ

¹ สาทิตี เจริญพงศ์. (2545). *ภารตอารยะ อารยะธรรมอินเดียตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงหลังได้รับเอกราช*. หน้า 43.

² เจน ฮัทซิงส์, บรรณาธิการ. (2547). *หน้าต่างสู่โลกกว้าง : อินเดีย*. แปลโดย พวงนิล คำปึงสู่. หน้า 76.

3. วรรณะแพศย์ มาจากส่วนขา คือประชาชนทั่วไป มีหน้าที่ในการผลิตอาหารและหารายได้ให้กับประเทศ คนในวรรณะนี้ต้องคอยจุนเจือวรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์ วรรณะนี้ประกอบด้วย เกษตรกร พ่อค้า ช่างฝีมือ เจ้าของที่ดิน และผู้ให้กู้ยืมเงิน

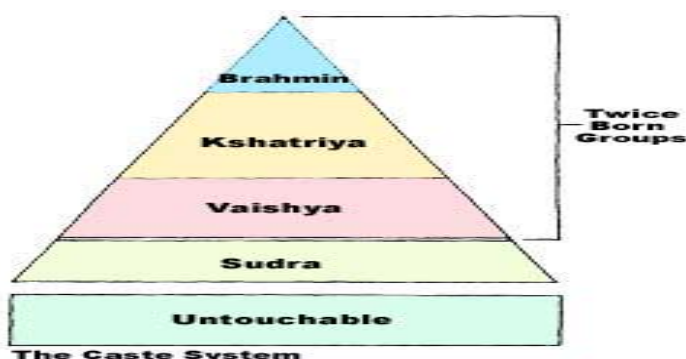
4. วรรณะศูทร มาจากส่วนเท้าถือเป็นวรรณะที่อยู่ต่ำสุด เป็นคนผิวดำที่ต่างจากพวกอารยัน มีหน้าที่เป็นผู้รับใช้วรรณะที่สูงกว่า คนในวรรณะนี้ไม่ได้รับอนุญาตให้ศึกษาคัมภีร์พระเวท วรรณะนี้ประกอบด้วย กรรมกรและทาส

เมื่อมีการจัดระบบวรรณะในสังคมแล้ว ได้มีการเอาระบบวรรณะมาผสมผสานกับศาสนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชากร

การดำเนินชีวิตของชาวฮินดูในระบุนี้แบ่งออกเป็น 4 ชั้น คือ

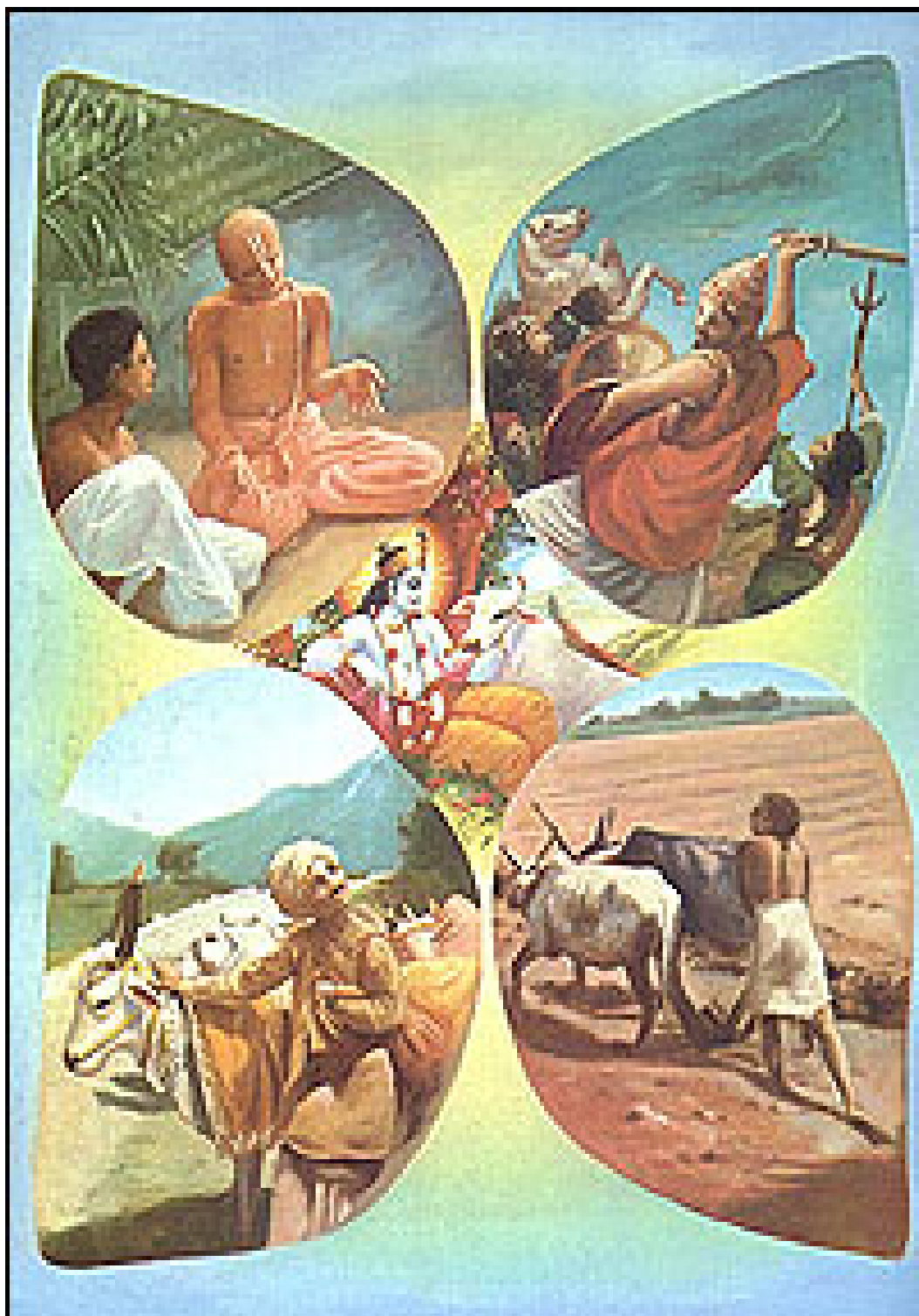
1. พรหมจารี แปลว่า ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ เป็นช่วงของการศึกษาเรียนรู้
2. คฤหัสถ์ แปลว่า ผู้ครองเรือน เป็นช่วงของการมีครอบครัว มีบุตรสืบสกุล และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยการบูชาัญญู บูชาเทพเจ้า ทำทานและประกอบกรกุศลต่างๆ
3. วณปรสถ์ แปลว่า ผู้อยู่ป่า เป็นช่วงของการปล่อยวางชีวิตครอบครัวและความสุขทางโลก หันมาปฏิบัติธรรมด้วยการออกไปพำนักอยู่อาศรมในป่าปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด
4. สันยาสี แปลว่า ผู้แสวงหาธรรม เป็นช่วงของการปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นอย่างสิ้นเชิง ต้องเสียสละทุกอย่างเพื่อให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

การดำเนินชีวิตทั้ง 4 ชั้นนี้ วรรณะพราหมณ์สามารถปฏิบัติได้ทั้ง 4 ขั้นตอน เนื่องจากพราหมณ์มีการฝึกตนและฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง วรรณะกษัตริย์ จะปฏิบัติชั้นที่ 1, 2 และ 3 เนื่องจากวรรณะนี้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบายทำให้ไม่สามารถสละทุกอย่างในชีวิตได้ วรรณะแพศย์ จะปฏิบัติชั้นที่ 1 และ 2 เนื่องจากมีชีวิตที่สุขสบายทำให้ไม่สามารถสละความสุขเหล่านั้นได้ ส่วนวรรณะศูทร ไม่ได้รับอนุญาตให้ศึกษาพระเวทจึงปฏิบัติเฉพาะชั้นที่ 2 เท่านั้น

ภาพประกอบ 6 จำนวนประชากรในวรรณะต่างๆของฮินดู

ที่มา : www.beyondbooks.com/wcu91/3g.asp

ภาพประกอบ 7 อาชีพของวรรณะทั้ง 4 ในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู
ที่มา : Georgetown.edu/users/ama44/cste%20system.htm

2. การแต่งงานของชาวอินเดีย

ในสังคมของอินเดียเมื่อศึกษาจนมีอายุครบ 20 ปี ก็จะใช้ชีวิตตามวาระของตนเอง สร้างครอบครัวด้วยการแต่งงานและประกอบอาชีพสร้างฐานะและครอบครัวตามแบบบรรพบุรุษ พ่อแม่จะจัดการแต่งงานให้โดยมีจุดประสงค์ของการแต่งงานอยู่ 3 ประการ คือ¹

1. เพื่อประกอบพิธีบูชาโยที่ประกอบโดยผู้ครองเรือน
2. เพื่อการมีบุตรสืบสกุล
3. เพื่อการมรดก

การแต่งงานในสังคมอินเดียจะมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีการแต่งงานให้ หลังการแต่งงานมีการดำเนินชีวิตตามแบบชั้นที่ 2 (คฤหัสถ์) การแต่งงานของชาวอินเดีย มี 3 ลักษณะ² คือ

1. การแต่งงานที่สามีและภรรยาอยู่ในวรรณะเดียวกัน
2. การแต่งงานที่สามีอยู่ในวรรณะที่สูงกว่าภรรยาของตน สังคมถือว่าเป็นการแต่งงานที่ดี
3. การแต่งงานที่ภรรยาอยู่ในวรรณะที่สูงกว่าสามี สังคมถือว่าเป็นการแต่งงานที่เลวถือว่าเป็นที่รังเกียจของสังคม เมื่อมีบุตรจะถือว่าอยู่ในวรรณะจัณฑาลถือว่าเป็นวรรณะที่แตะต้องไม่ได้ (The Untouchables) คนในวรรณะนี้จะแตะต้องของใช้ของคนที่อยู่ในวรรณะสูงกว่าไม่ได้

วรรณะจัณฑาลมักเกิดจากการดาที่อยูในวรรณะพราหมณ์แต่งงานกับบิดาในวรรณะศูทร บุตรที่เกิดมาจะจัดเป็นคนนอกสังคมจะได้ทำงานที่ไม่สะอาด เช่น การตักอุจจาระ การเก็บซากศพ การทำงานเย็บหนัง เป็นต้น ถ้าไม่ทำอาชีพดังกล่าวก็ต้องมีอาชีพขอทาน และต้องถูกจำกัดขอบเขต ขาดเสรีภาพในการเดินทางไปไหนมาไหนตามสิทธิของพลเมือง เมื่อจะเดินทางไปไหนจะต้องมีไม้เคาะตามทางเพื่อไม่ให้เดินเส้นทางเดียวกับคนในวรรณะอื่น นับว่าเป็นวรรณะที่ต่ำมากในสังคมอินเดียที่ยึดถือระบบวรรณะอย่างเข้มงวด

ชาวอารยันนิยมการแต่งงานแบบมีสามีเดียวภรรยาเดียว (Monogamy) การแต่งงานถือเป็นประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์ หญิงหม้ายที่ไม่มีบุตรสืบสกุลได้รับอนุญาตให้แต่งงานใหม่ได้ ในระยะต่อมาเริ่มมีการที่สามีมีภรรยาหลายคนและหญิงก็มีสามีได้หลายคน (ยุคมหากาพย์) เป็นประเพณีที่มาจากชนชาติอื่นที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในอินเดีย และนำเอาประเพณีนี้มาเผยแพร่*

ส่วนประเพณีการแต่งงานในวัยเด็กเริ่มมีเมื่อมีการรุกรานของมุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดีย ใน ค.ศ. 1187 มุสลิมเติร์กได้ออกกฎหมายที่กดขี่ชาวฮินดูมาก ทำให้อำนาจของวรรณะ

¹ดวงธิดา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). เล่มเดิม. หน้า 62.

²ประชุมพร คงทน .(2529). ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. หน้า19-20.

* ประเพณีหญิงมีสามีหลายคนเป็นประเพณีของชาวชิเบต เนื่องจากชิเบตมีพลเมืองเป็นเพศหญิงน้อยกว่าชาย ในยุคมหากาพย์ชายที่มีภรรยาหลายคน เช่น ในมหากาพย์รามายณะ ท้าวทศรถมีมเหสี 3 คน ท้าวราพณาสูริมีมเหสีหลายคน เป็นต้น ส่วนในมหากาพย์มหาภารตะ หญิงที่มีภรรยาหลายคน เช่น นางเทราปตีมีสามีด้วยกันทั้งหมด 5 คน เป็นต้น

พราหมณ์และวรรณะกษัตริย์ลดลง ชาวมุสลิมเติร์กได้เข้ามาบังคับผู้หญิงฮินดูไปเป็นภรรยา แต่ถ้าเป็นผู้หญิงฮินดูที่แต่งงานแล้วชาวมุสลิมเติร์กจะไม่ยุ่งเกี่ยว บิดามารดาของผู้หญิงชาวฮินดูต้องการให้บุตรสาวของตนเองรอดพ้นจากการไปเป็นภรรยาของชาวมุสลิมเติร์ก บิดามารดาของผู้หญิงเหล่านี้จึงให้บุตรสาวของตนเองแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย คือ อายุประมาณ 8 ขวบ¹ ก็จะจัดพิธีการแต่งงานให้เพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับชาวมุสลิม เนื่องจากชาวมุสลิมเติร์กปกครองอินเดียเป็นระยะเวลา 128 ปี การแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยได้กลายเป็นประเพณีของชาวฮินดูไปด้วย

3. การหย่าร้าง

ในสังคมอินเดียกฎหมายว่าด้วยการแต่งงานถือว่าศักดิ์สิทธิ์ คู่บ่าวสาวจะต้องอยู่ด้วยกันจนเสียชีวิตโดยไม่แยกจากกัน ดังนั้นการหย่าร้างจึงไม่เป็นที่นิยมของชาวฮินดู แต่กฎหมายได้อนุญาตให้มีการหย่าร้างได้ 2 กรณี คือ เป็นการยินยอมของทั้ง 2 ฝ่าย และในกรณีที่มีการทอดทิ้งเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่ 1-12 ปี แต่การหย่าร้างจะมีเฉพาะในวรรณะต่ำเท่านั้น²

4. พิธีกรรมสตี

พิธีกรรมสตีเกิดในยุคฟื้นฟูศาสนาพราหมณ์ พิธีกรรมสตีแปลว่า “ความดี” เป็นพิธีการเผาตัวตายซึ่งสตรีที่แต่งงานแล้วต้องเผาตัวตายตามสามีที่เสียชีวิตไป โดยปลูกฝังความเชื่อว่าสตรีที่กระทำพิธีนี้จะเป็นผู้ที่ประเสริฐเป็นอย่างยิ่ง สมควรแก่การยกย่อง³ ดังนั้นสตรีอินเดียเมื่อสามีเสียชีวิตก่อน กฎหมายระบุไว้ว่าอาจต้องเผาตัวตายทั้งเป็นตามสามีบนเชิงตะกอนเดียวกันหรือจะต้องใช้ชีวิตเป็นหม้ายไปตลอดชีวิต การเผาตัวตายเป็นการแสดงความซื่อสัตย์ต่อสามี หญิงหม้ายในอินเดียมักจะเข้าพิธีสตีเป็นจำนวนมากเนื่องจากไม่ต้องการที่จะอยู่กับญาติของฝ่ายสามี นอกจากนี้หญิงหม้ายยังไม่เป็นที่ยอมรับในการแต่งงานใหม่ และบิดามารดาของฝ่ายชายก็ไม่ยินยอมให้บุตรชายของตนไปแต่งงานกับหญิงหม้าย แต่มีข้อห้ามการเผาตัวตายตามสามีในกรณีที่หญิงคนนั้นยังไม่เป็นสาวเต็มตัว หญิงคนนั้นตั้งครุฑ หรือหญิงคนนั้นมีบุตรหรือธิดาที่ยังอยู่ในวัยเยาว์ จึงต้องมีชีวิตอยู่เพื่อดูแลบุตรให้เติบโตต่อไป

5. ระบบการศึกษา

ในอินเดียศาสนาฮินดูมีบทบาทมากในสังคม การศึกษายังเป็นการศึกษาเล่าเรียนคัมภีร์พระเวทในวรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์ เท่านั้น ส่วนวรรณะศูทรยังถูกกีดกันทางด้านการศึกษา บิดามารดาของจะเป็นผู้พาบุตรของตนไปหาครูและมอบบุตรให้เป็นศิษย์ของครู ครูส่วนใหญ่จะเป็นพราหมณ์จะทำพิธีอุปานายาน (Upanayana) ให้แก่ลูกศิษย์ เมื่อลูกศิษย์ได้ผ่านพิธีอุปานายานได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เกิดครั้งที่ 2 หรือทวิชาติ (Twice Born) ในสังคมฮินดูเชื่อว่าเด็กมีร่างกาย (physical body) เนื่องจากบิดาเป็นผู้ให้กำเนิด แต่เด็กต้องได้รับสติปัญญา (spiritual body) จากครู หน้าที่ของนักเรียนคือฝึกการดำเนินชีวิตง่าย ๆ ฝึกความบริสุทธิ์

¹ เณลิม พงศ์อาจารย์. (2523). เล่มเดิม. หน้า 158.

² ฆาสุก อินทราวุธ. (2523). ประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ. หน้า 64.

³ ดวงธิดา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). เล่มเดิม. หน้า 95.

ทางวาจา วิชาที่ศึกษา ได้แก่ พระเวททั้ง 4 คัมภีร์ปุระณะ ไวยากรณ์ ตรรกวิทยา จริยศึกษา เทววิทยา พรหมวิทยา และสรรพวิทยา เป็นต้น ภาษาที่ใช้สอนเป็นภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการชาวฮินดูแต่ไม่เป็นที่นิยมพูดกันในกลุ่มของประชาชน ในสมัยราชวงศ์โมริยะ การศึกษาได้ขยายกว้างออกไป ภาษาสันสกฤตยังเป็นภาษาที่สอนภายในราชสำนัก ในขณะเดียวกัน ก็เริ่มมีการใช้ภาษาปรากฤต* มาใช้เนื่องจากเป็นภาษาที่คนส่วนใหญ่ใช้พูดกัน ดังเช่นศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกที่ใช้ภาษาปรากฤตเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอ่านได้ ในสมัยจักรวรรดิคุปตะ สตรีในวรรณะสูงสามารถศึกษาหาความรู้ในวิชาต่างๆ ได้อย่างเสรีขึ้น เมื่อชาวมุสลิมเข้ามาปกครอง อินเดียได้มีการนำภาษาเปอร์เซียเข้ามาใช้ในราชสำนัก แต่ได้รับการต่อต้านจากชาวฮินดูและชาวอินเดียที่เพ่งพินนิมานับถือศาสนาอิสลามเพราะไม่ได้ศึกษาภาษานี้มาก่อน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับชาวฮินดูมีปัญหามากขึ้น ชาวมุสลิมจึงได้มีการผสมผสานภาษาโดยการนำเอาภาษาอาหรับ ภาษาเปอร์เซียและภาษาฮินดี ซึ่งเป็นภาษาถิ่นที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมากเกิดเป็นภาษาใหม่คือ ภาษาอูรดู (Urdu)¹ มาเป็นภาษาราชการในราชสำนักแทน

ภาพประกอบ 8 พิธีสตีของหญิงม่ายในอินเดีย

ที่มา : www.csuchio.edu/.../spring99/parrilla/parri.htm

* ภาษาปรากฤตเป็นภาษาพูดที่ง่ายทั้งด้านการออกเสียงและด้านไวยากรณ์ กลุ่มของภาษาปรากฤตที่สำคัญคือ ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาราชการของพุทธศาสนิกนิกายหินยาน

¹ สาวิตรี เจริญพงศ์. (2545). เล่มเดิม. หน้า 131.

สังคมในอินเดียภายใต้การปกครองของชาวมุสลิม

ชาวมุสลิมเป็นคำเรียกกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลมากในเอเชียตะวันตก ชาวมุสลิมเป็นชาวต่างชาติที่เข้ามามีอำนาจในอินเดีย เมื่อชาวมุสลิมเข้ามามีอำนาจและปกครองอินเดีย ผู้ปกครองชาวมุสลิมได้นำเอาการปฏิบัติตัวในสังคมและศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแพร่ในอินเดีย ชาวอินเดียส่วนหนึ่งก็หันมานับถือศาสนาอิสลามจากหลักปฏิบัติที่ต่างกันและต้องการสิทธิประโยชน์เหมือนกับชาวมุสลิม

สังคมของชาวมุสลิมถือหลักที่สำคัญคือ

1. การไม่แบ่งชั้นวรรณะในสังคม ชาวมุสลิมถือว่าคนทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ว่าชาติใดภาษาใดล้วนเป็นญาติพี่น้องกัน
2. ไม่ดื่มเหล้า
3. ไม่เล่นการพนัน
4. การมีภรรยาได้ไม่เกิน 4 คนและจะต้องเลี้ยงดูภรรยาอย่างเท่าเทียมกัน
5. ไม่บริโภคอาหารที่พระเจ้าทรงห้าม เช่น เนื้อสุกร เนื้อสัตว์ที่ถูกฆ่าโดยมีได้กล่าวนามพระอัลลอฮ์ เช่น เนื้อของสัตว์ที่ตายเองหรือเนื้อของสัตว์ที่ฆ่าโดยคนศาสนาอื่น เป็นต้น
6. พวกมุสลิมต้องเรียนคัมภีร์อัลกุรอานตามมัสยิด เรียนภาษาอารบิกและวิทยาการต่างๆ นอกจากนี้วิทยาลัยและศูนย์กลางการศึกษาได้เปิดให้คนทั่วไปได้เข้าเรียนได้อย่างเสรี
7. ชาวมุสลิมที่ร่ำรวยต้องบริจาคทรัพย์สินเพื่อการสาธารณกุศล มีการบริจาคที่ดินให้แก่รัฐและมีผู้คอยเก็บผลประโยชน์รายได้ของที่ดินเพื่อนำเงินเหล่านั้นไปใช้เพื่อกิจกรรมสาธารณะ

1. สังคมในอินเดียสมัยการปกครองของชาวมุสลิมอาหรับ

อินเดียติดต่อค้าขายกับเมืองในดินแดนเมโสโปเตเมียมาก่อน เมื่อพวกอาหรับสร้างจักรวรรดิอิสลามขึ้น การติดต่อค้าขายกับอินเดียก็ยังคงดำเนินไปด้วยดี ค.ศ. 711 อินเดียถูกรุกรานโดยชาวมุสลิมอาหรับ นำโดยมุฮัมมัด กาสิม (Muhammad Kasim) บริเวณลุ่มน้ำสินธุตอนล่าง (แคว้นสินธุ) การรุกรานครั้งนี้ชาวมุสลิมต้องการเพียงทรัพย์สินมากกว่าการยึดครองดินแดน ชาวมุสลิมอาหรับจึงให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ชาวฮินดู ถ้าชาวฮินดูยอมเสียภาษีให้กับชาวมุสลิม¹ ทำให้ชาวฮินดูและชาวมุสลิมอยู่ด้วยกันได้อย่างสันติสุข ศาสนาอิสลามจึงแพร่เข้าสู่สังคมของอินเดียอย่างมาก

2. สังคมในอินเดียภายใต้การปกครองของมุสลิมเติร์ก²

ค.ศ. 977 – 997 ชาวมุสลิมเติร์กชื่อสะบุกติจิน (Sabuktigin) ตั้งตนเป็นกษัตริย์ครองเมืองกัซนิ (Ghazni) ในเขตอัฟกานิสถาน (Afghanistan) ชาวมุสลิมเติร์กมีอำนาจมากขึ้นและยกกำลังเข้ามารุกรานอินเดียและได้ขยายอำนาจมาจนถึงลุ่มน้ำสินธุ การที่พระองค์สามารถที่จะทำ

¹การดี มหาชนธิ. (2523). เล่มเดิม. หน้า 58.

²เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). เล่มเดิม. หน้า 158-159

สงครามเอาชนะต่อกษัตริย์อินเดียหลายครั้งแสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นคงของจักรวรรดิในอินเดีย ต่อมาโอรสของสะบุกติจินพระนามว่ามาหุดแห่งกัซนี (Mahmud of Ghazni) ได้เข้าโจมตีอินเดียหลายครั้ง เมื่อรบชนะพระองค์ก็จะขนเอาทรัพย์สินจำนวนมากกลับไปเมืองกัซนี ใน ค.ศ. 1200 ชาวเติร์กสามารถยึดครองทางเหนือของอินเดียได้ตั้งแต่ลุ่มน้ำสินธุไปจนถึงลุ่มน้ำคงคาและได้ตั้งราชวงศ์สุลต่านของชาวมุสลิมเติร์กขึ้นปกครองอินเดีย ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้มุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดีย ได้แก่

1. ระบบวรรณะในอินเดีย ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการต่อสู้ป้องกันอาณาจักร
2. ผู้ปกครองชาวฮินดูไม่มีความสามัคคีกันในการที่จะต่อต้านชาวมุสลิม
3. ชาวอินเดียไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันการรุกรานจากภายนอก เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของชนชาติอื่น
4. ยุทธวิธีการรบของชาวอินเดียยังล้าสมัย เนื่องจากชาวอินเดียยังใช้ช้างเป็นพาหนะไม่สามารถต่อสู้กับชาวเติร์กที่ใช้ม้าเป็นพาหนะได้
5. ชาวเติร์กเป็นพวกนักรบที่มีความสามารถและมีแรงศรัทธาจากความเชื่อในศาสนาอิสลาม ทำให้ชาวมุสลิมมีกำลังใจในการทำสงครามจนสามารถชนะชาวฮินดูและเข้าปกครองอินเดียได้สำเร็จ

การที่ชาวมุสลิมเติร์กเข้ามายึดครองอินเดีย ทำให้มีชาวอินเดียส่วนหนึ่งหันมานับถือศาสนาอิสลาม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวิทยาการที่สำคัญ ดังนี้

1. ระบบทาส สภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นสูงโดยเฉพาะในเมืองเดลีมีสภาพเหมือนขุนนางในตุรกีและเปอร์เซีย คือมีความเป็นอยู่ที่หรูหราและฟุ่มเฟือย ส่วนสังคมของชาวฮินดูไม่มีการเปลี่ยนแปลงถึงแม้ว่าพวกมุสลิมจะเข้ามาทำลายบ้านช่องและวัดของชาวฮินดู พวกมุสลิมก็ได้ออกกฎหมายที่กดขี่ชาวฮินดูขึ้นมาทำให้ชาวฮินดูอยู่ในฐานะที่ลำบากมากขึ้นอำนาจของวรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์ลดลง นอกจากนี้ยังทำให้เกิดชนชั้นต่ำในสังคมคือพวกทาสซึ่งเป็นพวกที่อยู่นอกเหนือจากระบบทั้งสี่ของชาวฮินดู สุลต่านเติร์กนิยมมีทาสไว้ในราชสำนักและตามบ้านขุนนาง ทาสในสมัยนี้มีทั้งชาวอินเดีย จีน เปอร์เซีย เป็นต้น การค้าทาสเป็นไปอย่างกว้างขวางและราคาของทาสเป็นไปตามสถานการณ์ทางสงครามและภัยพิบัติของบ้านเมือง ในราชสำนักสุลต่านมีทาสเป็นจำนวนมากการปกครองทาสขึ้นกับบุคลิกภาพของสุลต่าน สุลต่านบางพระองค์ก็จะปล่อยให้ทาสเป็นอิสระจากความดีและความสามารถของทาสแต่ละคน ทาสบางคนสามารถที่จะทำงานในตำแหน่งทางสังคมและเป็นข้าราชการได้ แต่จำนวนทาสที่จะได้รับโอกาสนี้มีจำนวนไม่มากนัก

2. เกิดประเพณีการแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อมุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดียได้บังคับให้ผู้หญิงฮินดูไปเป็นภรรยา แต่ถ้าผู้หญิงฮินดูที่แต่งงานแล้วชาวมุสลิมเติร์กจะไม่ยุ่งเกี่ยว บิดามารดาของผู้หญิงชาวฮินดูต้องการให้บุตรสาวของตนรอดพ้นจากการต้องไปเป็นภรรยาของชาว

มุสลิมจึงให้บุตรสาวแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย คือ อายุประมาณ 8 ขวบก็ให้แต่งงานแล้ว¹ เนื่องจากอินเดียถูกชาวมุสลิมปกครองเป็นเวลานานทำให้การแต่งงานตั้งแต่อายุน้อยกลายเป็นประเพณีของชาวฮินดูไป

3. สังคมฮินดูและมุสลิมภายใต้การปกครองของมุสลิมเติร์ก ผู้หญิงต้องขึ้นกับสามีหรือญาติฝ่ายชาย ผู้หญิงต้องใช้ผ้าคลุมหน้าและต้องเก็บตัวอยู่ในบ้านตามประเพณีปุดาห์ (Purdha) เนื่องจากเกรงว่าจะไม่มีความปลอดภัยจากการที่ชาวมองโกลบุกรุกเข้ามาในอินเดียในระบายนั้น

4. ประเพณีสตี (Suttee) ยังคงถือปฏิบัติอยู่ สังคมของชาวฮินดูและชาวมุสลิมในระบายนี้นำประเพณีการเผาตัวตายภายหลังการเสียชีวิตของสามีมาปฏิบัติ แต่ถ้าจะปฏิบัติประเพณีนี้ในเมืองเดลีต้องขอพระราชทานอนุญาตจากสุลต่านก่อนจึงจะเผาตัวตายได้

5. ชาวมุสลิมเติร์กต้องการนำภาษาเปอร์เซียเข้ามาใช้เป็นภาษาราชการในอินเดียแต่ได้รับการต่อต้านจากชาวฮินดู พวกกวีชาวฮินดูซึ่งแต่เดิมใช้ภาษาสันสกฤตแต่พอภาษาเปอร์เซียเข้ามา นักกวีชาวฮินดูก็เอาภาษาพื้นเมืองมาแต่งบทประพันธ์แทนเพื่อแสดงการต่อต้าน นอกจากนี้ราชสำนักของสุลต่านที่ใช้ภาษาเปอร์เซียก็เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนชาวฮินดู ชาวมุสลิมจึงได้พยายามผสมผสานภาษาโดยนำเอาภาษาสันสกฤต เปอร์เซียและอารบิกมาผสมกันกลายเป็นภาษาอูรดู (Urdu) มาใช้เป็นภาษาราชการในราชสำนักแทน

สังคมในอินเดียภายใต้การปกครองของราชวงศ์โมกุลก่อนการปกครองของพระเจ้าอักบาร์ ค.ศ. 1526-ค.ศ. 1556

พระเจ้าบาบูร์ (Babur) สืบเชื้อสายเตอร์กจากพระบิดาและเชื้อสายมองโกลของพระเจ้าเจงกิสข่านจากพระมารดา พระเจ้าบาบูร์ได้เข้ามารุกรานอินเดียและปกครองได้เป็นผลสำเร็จในเดือนเมษายน ค.ศ. 1526 พระองค์ได้สถาปนาราชวงศ์โมกุลขึ้นในอินเดีย ในสมัยของพระองค์เป็นการขยายดินแดนเป็นส่วนใหญ่ ในระหว่างสงครามพระองค์ได้ประจักษ์และสวรรคตใน ค.ศ. 1530 พระเจ้าฮูมาเย่น (Humayan) พระราชโอรสของพระองค์ขึ้นครองราชย์แทน พระองค์เป็นกษัตริย์ที่มีความเมตตาแต่พระองค์ทรงขาดอัจฉริยภาพด้านการทหารขาดความสามารถด้านการทูตและขาดความฉลาดทางการเมือง² ในระยะแรกของการครองราชย์พระองค์ประสบปัญหาการแย่งชิงบัลลังก์พระองค์แก้ปัญหาโดยการพระราชทานอาณาจักรที่สำคัญให้แก่พระอนุชาของพระองค์โดยเท่าเทียมกัน ในค.ศ. 1535 ได้เกิดปัญหาทางแคว้นพิหารโดยมีขุนนางชาวอัฟกานิสถานนามว่า เซอร์ ข่าน (Sher Khan) ได้ตั้งตนเป็นอิสระและขยายอำนาจออกไป พระเจ้าฮูมาเย่นได้ยกกองทัพไปปราบแต่ต้องพ่ายแพ้ พระองค์จึงต้องเร่ร่อนไปที่แคว้นสินธุ เซอร์ ข่านได้ตั้งตนเป็นกษัตริย์พระนามว่า เซอร์ ชาห์ สุรี (Sher Shah Suri) ปกครองอินเดียเป็นเวลา 5 ปี ก็สวรรคต หลังจากนั้นก็มีกษัตริย์ปกครองต่อมาอีก 2 พระองค์คือ พระเจ้าอิสลาม ชาห์ (Islam

¹ เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). เล่มเดิม. หน้า 158.

² ภารตี มหาชนธ์. (2523). เล่มเดิม. หน้า 65.

Shah, 1545 – 1554) และ พระเจ้ามุฮัมมัด เอดิล ชาห์ (Muhammad Adil Shah, 1554 - 1555) พระเจ้าหุมาเยินได้กลับมากอบกู้บัลลังก์กลับคืนแต่พระองค์ครองบัลลังก์ได้เพียงปีเดียวก็สวรรคต พระเจ้าอักบาร์พระราชโอรสของพระองค์ได้ขึ้นครองราชย์จากพระองค์

ในสมัยกษัตริย์ เซอร์ ชาห์ สุรี พระองค์ได้ปกครองประชากรอินเดียให้มีความสงบเรียบร้อย มีการดูแลเอาใจใส่แก่ประชากรของพระองค์ ทรงกำหนดให้ประชากรมีการเสียภาษีที่แน่นอน โดยพระองค์ได้จัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดเก็บภาษีเพื่อป้องกันการทุจริตของข้าราชการอื่นในการใช้ตำแหน่งหาผลประโยชน์ส่วนตัว พระองค์ได้มีการกำหนดภาษีโดยตรงจากประชากรที่ทำการเกษตรโดยเก็บปีละหนึ่งครั้งในอัตรา 1/3 หรือ 1/4 ของจำนวนรายได้เฉลี่ยทั้งหมด¹ แต่ถ้าประชากรมีรายได้ลดลงอัตราการเก็บภาษีก็ลดลงด้วย การเก็บภาษีเช่นนี้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชากรด้วย นอกจากนี้พระองค์ยังได้มีการปรับปรุงถนนเชื่อมเมืองสำคัญๆและตามถนนใหญ่ พระองค์ได้สร้างที่พักพิงทางไว้แต่ละแห่งที่พักจะสร้างเป็นสองหลัง โดยหลังหนึ่งเป็นของชาวมุสลิมและอีกหลังหนึ่งเป็นของชาวฮินดู ตามริมถนนใหญ่มีการปลูกต้นไม้ผลไม้ริมทางและมีบ่อน้ำเพื่อให้ผู้พักพิงทางมีผลไม้และน้ำรับประทาน นับว่าพระองค์ทรงเป็นผู้วางแนวทางด้านการปกครองที่พระเจ้าอักบาร์ทรงนำไปใช้ในสมัยต่อมา

สังคมอินเดียสมัยพระเจ้าอักบาร์

สังคมอินเดียในสมัยพระเจ้าอักบาร์ในระยะแรกยังมีการแบ่งแยกชนชั้นและยังมีช่องว่างระหว่างชนชั้นอยู่ เช่น ชาวไร่ ชาวนา กรรมกรในโรงงานและพ่อค้าเป็นชนชั้นผู้ผลิต ส่วนข้าราชการในราชสำนัก ข้าราชการพลเรือนและทหารเป็นชนชั้นผู้บริโภคนอกจากนี้ยังมีชนชั้นทางศาสนาและนักวิชาการ ชนชั้นผู้ใช้แรงงานและทาส เป็นต้น ชนชั้นผู้บริโภคมักใช้ชีวิตที่หรูหราและฟุ่มเฟือยเนื่องจากกฎหมายของราชวงศ์โมกุลห้ามให้มีการยกมรดกให้กับลูกหลาน เมื่อบุคคลนั้นเสียชีวิตลงมรดกจะกลับมาเป็นของรัฐ ทำให้ขุนนางและข้าราชการทั้งหลายจะใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยสามารถซื้อสินค้าราคาแพงจากต่างประเทศได้ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น นอกจากนี้ความเชื่อทางศาสนาของชาวฮินดูที่ถือระบบวรรณะทำให้เกิดการผูกขาดในการประกอบอาชีพก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพ (Occupational Specialization)² เช่น วรรณะพราหมณ์จะผูกขาดอาชีพนักบวชมีโอกาสได้เรียนในระดับสูงและไม่ต้องทำงานในด้านการใช้แรงงาน วรรณะกษัตริย์ผูกขาดด้านการปกครอง วรรณะแพศย์จะผูกขาดการเป็นพ่อค้า ส่วนวรรณะศูทรและวรรณะจัณฑาลจะต้องทำงานที่คนในวรรณะอื่นไม่ทำเช่นงานกวาดถนน งานขนขยะ เป็นต้น นอกจากนี้คนในวรรณะศูทรและวรรณะจัณฑาลยังต้องอาศัยและแยกบ่อน้ำจากคนวรรณะอื่น

¹ ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2534). เล่มเดิม. หน้า243.

² จันทรา บุรณฤกษ์. (2521). อิทธิพลวัฒนธรรมอิสลามในอินเดีย. หน้า198.

ส่วนสังคมมุสลิมแม้จะมีความเชื่อด้านความเท่าเทียมกันแต่ก็รับเอาระบบวรรณะของชาวฮินดูที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจมาใช้ในการแบ่งชนชั้นของประชากรเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นกรรมาชีพ บรรดาชนชั้นสูงโดยเฉพาะชาวฮินดูวรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์และเจ้าหน้าที่ชาวมุสลิมก็พยายามกีดกันชนชั้นกรรมาชีพให้มีหนี้สินจนไม่สามารถจ่ายคืนได้และห้ามเป็นเจ้าของที่ดิน ช่องว่างระหว่างชนชั้นจึงมีอยู่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่ทำให้พระเจ้าอัครบารมีดำเนินนโยบายด้านสังคม

ถึงแม้ว่าพระเจ้าอัครบารมีจะเป็นชาวมุสลิมตั้งแต่ประสูติและปฏิบัติตนเป็นชาวมุสลิมที่ดีแต่พระองค์ยังได้รับการสอนเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกนับถือศาสนาจากพระมารดาของพระองค์ตั้งแต่วัยเยาว์และพระองค์ยังให้ความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับหลักของศาสนาอื่น ๆ อีกด้วย พระองค์ได้เห็นถึงความขัดแย้งกันเองของแต่ละนิกายในศาสนาอิสลามตั้งแต่พระองค์เริ่มเข้ามาปกครองจักรวรรดิ ความขัดแย้งนี้ก็เกิดจากบุคคลที่ใกล้ชิดพระองค์เพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ภายในราชสำนัก เมื่อพระองค์เข้ามาปกครองจักรวรรดิและเสด็จไปในสถานที่ต่างๆ พระองค์ได้เห็นถึงความไม่เสมอภาคกันในสังคมของประชากรที่นับถือศาสนาต่างกัน และเมื่อพระองค์ได้มีโอกาสติดต่อกับชายกับชาวต่างชาติทำให้พระองค์ได้ศึกษาศาสนาคริสต์เพิ่มขึ้นอีก พระองค์จึงเริ่มมีแนวคิดที่จะดำเนินนโยบายด้านสังคมและศาสนาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของประชากรในจักรวรรดิของพระองค์ โดยแยกเป็นปัจจัยภายในและภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน

ด้านครอบครัว พระเจ้าอัครบารมีมีพระบิดาเป็นมุสลิมนิกายสุหนี่ มีพระมารดาเป็นบุตรสาวของนักวิชาการชาวเปอร์เซียและเป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ และเป็นผู้ที่สอนแนวคิดทางด้านอิสระในการนับถือศาสนาให้พระองค์ตั้งแต่วัยเยาว์ นอกจากนี้พระองค์ยังประสูติในเขตฮินดูสถาน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของมุสลิมนิกายซุฟี (Sufism) ทำให้พระองค์ได้ศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามทั้งสองนิกายนี้ด้วย

ภายในราชสำนัก พระเจ้าอัครบารมีทรงแต่งตั้งไบรัม ข่านเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งไบรัม ข่านเป็นชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ เมื่อขึ้นมียอำนาจก็มีความขัดแย้งกับพระมารดาและแม่หมของพระองค์เองซึ่งเป็นมุสลิมนิกายสุหนี่ ทั้งสองฝ่ายต่างแย่งชิงการมีอำนาจภายในราชสำนัก เมื่อไบรัม ข่านแต่งตั้งขุนนางที่เป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ขึ้นมามีอำนาจแทนในตำแหน่งที่เคยเป็นของชาวสุหนี่มาก่อน ทำให้เกิดการต่อต้านของชาวสุหนี่ พระเจ้าอัครบารมีต้องเข้ามาจัดการลดอำนาจของทั้งสองฝ่ายลงเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างสองนิกายของศาสนาอิสลาม

การแต่งงาน พระเจ้าอัครบารมีได้สมรสกับเจ้าหญิงราชปุตซึ่งนับถือศาสนาฮินดู ทำให้พระองค์ได้มีโอกาสศึกษาปรัชญาและหลักปฏิบัติของศาสนาฮินดูอีกด้วย

2. ปัจจัยภายนอก

สังคมและศาสนาในอินเดียก่อนการปกครองของพระเจ้าอัครบาร์นั้น ในสมัยจักรวรรดิ กษัตริย์ที่ปกครองทรงใช้นโยบายการปกครองที่ทำให้ประชากรอยู่ดีมีสุขมีเสรีภาพในการนับถือ ศาสนาและประกอบพิธีทางศาสนาได้อย่างเสรี เมื่อชาวมุสลิมเข้ามาปกครองอินเดียได้นำเอาศาสนา อิสลามเข้ามาเผยแพร่และมีการทำลายศาสนสถานของศาสนาอื่น และเริ่มมีการกดขี่ชาวฮินดูจาก ความคิดที่ว่าศาสนาอิสลามดีกว่าศาสนาฮินดู ทำให้มีการแบ่งแยกชนชั้นมากขึ้น

การติดต่อกับชาวต่างชาติ ในสมัยพระเจ้าอัครบาร์ได้มีการติดต่อกับชาวต่างชาติ หลังการยึดครองแคว้นคุชราตได้ ซึ่งเป็นแคว้นที่มีท่าเทียบเรือที่ดี เป็นศูนย์กลางติดต่อการค้าขาย ทางทะเลที่สำคัญ เมื่อพระเจ้าอัครบาร์รวมแคว้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิทำให้พระองค์มีเส้นทาง ออกสู่ทะเลเพื่อทำการค้าขาย พระองค์ได้ติดต่อกับชาวโปรตุเกสอย่างกว้างขวาง เมื่อชาวมุสลิมเดินทางไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะก็จะเดินทางไปทางเรือที่สร้างโดยนายช่างชาวโปรตุเกสและ ยังให้ความคุ้มครองความปลอดภัยทางทะเลจากชาวตะวันตกชาติอื่น นอกจากนี้ชาวโปรตุเกสยังนำ ศาสนาคริสต์เข้ามาเผยแพร่ในจักรวรรดิของพระองค์เพื่อหวังให้พระเจ้าอัครบาร์เปลี่ยนศาสนา นับว่า เป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระเจ้าอัครบาร์และชาวโปรตุเกสตั้งแต่ ค.ศ. 1572 เป็นต้นมา

นโยบายด้านสังคมของพระเจ้าอัครบาร์

เมื่อพระเจ้าอัครบาร์เข้ามาปกครองจักรวรรดิโมกุล พระองค์ได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของ อินเดียเมื่อชาวมุสลิมเข้ามาปกครองคือปัญหาทั้งทางด้านเชื้อชาติและศาสนา พระองค์พยายามสร้าง ความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองโดยวางนโยบายด้านสังคมเพื่อมุ่งให้ประชากรในจักรวรรดิของ พระองค์มีความสามัคคีกัน

1. การยกเลิกการเก็บภาษีทางศาสนา

พระเจ้าอัครบาร์ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวฮินดูโดยการยกเลิกการเก็บภาษี ทางศาสนาให้แก่ราษฎรชาวฮินดู ในค.ศ. 1563 เมื่อพระองค์เสด็จออกล่าสัตว์ใกล้เมืองมธูราที่เป็น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่พักแรมของชาวฮินดู พระองค์ทรงเห็นว่าข้าราชการสำนักของพระองค์มี การจัดเก็บภาษีนักแสวงบุญชาวฮินดูทุกคน (Pilgrim tax)¹ ทุกคนเหมือนที่ผู้นำชาวมุสลิมเคย ปฏิบัติมา และนำเงินที่เก็บได้ประมาณ 1,000,000 รูปี ไปเป็นเงินภาษีให้กับราชสำนัก² พระองค์ สั่งให้ยกเลิกการเก็บภาษีนี้เสียเพื่อลดความไม่เสมอภาคในการเสียภาษีระหว่างชาวมุสลิมและชาว ฮินดูลง ในปีต่อมาทรงให้มีการยกเลิกการเก็บภาษีจีซยะ (Jizya = poll - Tax on non-Muslims) คือภาษีที่ระบุไว้ในคัมภีร์กุระอานให้เก็บจากคนนอกศาสนา ชาวฮินดูจึงต้องเสียภาษีจีซยะให้กับราช

¹ H.G .Rawlinson. (1937). *India A Short Cultural History*. p. 299.

² Laurence Binyon. (1932). *Akbar*. p. 62.

สำนักเพื่อที่จะสามารถนับถือศาสนาฮินดูต่อไปได้¹ พระเจ้าอักบาร์ทรงยกเลิกการเก็บภาษีนอกศาสนาที่พระองค์แสดงให้เห็นว่าประชากรทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคกันทำให้สามารถชนะใจชาวฮินดูได้

2.การยกเลิกประเพณีสตี (Suttee)

พระเจ้าอักบาร์ได้ออกคำสั่งห้ามบังคับสตรีประกอบพิธีทางศาสนาของชาวฮินดู เช่นพิธีสตี โดยมีคำสั่งให้เป็นไปตามความสมัครใจของหญิงหม้าย ห้ามมีการบังคับ และทรงประกาศสิทธิของแม่หม้ายชาวฮินดูให้แต่งงานใหม่ได้² การแต่งงานที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวให้ถือว่าไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

3. การให้เสรีภาพในการประกอบพิธีทางศาสนา

พระเจ้าอักบาร์ต้องการผ่อนปรนกับชาวฮินดูและต้องการให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง พระองค์ได้ใช้การอภิเษกสมรสของพระองค์กับโจดา ไบ (Jodha Bai) เจ้าหญิงชาวราชปุต พระธิดาของราชาพิหาร มอลแห่งอัมเบอร์ (Raja Bihar Mal of Amber)³ ใน ค.ศ. 1562 พระองค์ทรงไม่บังคับให้พระมเหสีชาวฮินดูหันมานับถือศาสนาอิสลาม แต่ยังอนุญาตให้สิทธิในการประกอบพิธีทางศาสนาฮินดูภายในราชสำนักอย่างเต็มที่ ทำให้พระองค์ได้ศึกษาปรัชญาของศาสนาฮินดูและเข้าใจศาสนาฮินดูมากขึ้น ความจริงใจของพระองค์นี้ทำให้พระองค์ได้รับความร่วมมือจากพวกราชปุตในการสถาปนาความมั่นคงของจักรวรรดิโมกุล เนื่องจากพวกราชปุตเป็นนักรบที่กล้าหาญที่สุดในอินเดีย พวกราชปุตยอมสละชีวิตตนเองในการทำสงครามเพื่อพระเจ้าอักบาร์ เช่นราชาแห่งนครชัยปุระทางภาคเหนือยอมอ่อนน้อมต่อพระเจ้าอักบาร์ โดยราชาแห่งชัยปุระพร้อมด้วยพระโอรสและพระนัดดาเดินทางมายังเมืองอัคระ ซึ่งเป็นที่ประทับของพระเจ้าอักบาร์ในขณะนั้น พระเจ้าอักบาร์ทรงให้ตำแหน่งสูงในราชสำนักให้กับพระโอรสและพระนัดดาของราชาแห่งชัยปุระ และมอบตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทหาร 5,000 คนให้กับราชาแห่งชัยปุระ เป็นต้น⁴ นอกจากนี้ชาวราชปุตยังได้รับการแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งสูงของราชสำนัก เช่น ที่ปรึกษาชาวฮินดูมีจำนวน 15 คน ในจำนวนทั้งสิ้น 27 คน⁵ ชาวราชปุตที่ได้รับตำแหน่งสำคัญในจักรวรรดิของพระเจ้าอักบาร์คือ ปักวัน ดัส (Bhagwan Das) และมาน สิงห์ (Man Singh) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพในกองทัพของพระเจ้าอักบาร์อีกด้วย

¹ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย. หน้า 112.

² ถนอม อานามวัฒน์. (2527). ประวัติศาสตร์เอเชียใต้อดีตถึงปัจจุบัน. หน้า. 88

³ Stanley Wolpert. (1989). A New History of India. P.127

⁴ ประชุมพร คงทน. (2529). เล่มเดิม. หน้า 54-55.

⁵ สาวิตรี เจริญพงศ์. (2545). การทารยะ อารยธรรมอินเดียตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงหลังได้รับเอกราช.

4. การยกเลิกประเพณีการแต่งงานในวัยเด็ก

พระเจ้าอัครบาร์ไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานในวัยเด็กเนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าวัยเด็กยังไม่พร้อมสำหรับความรับผิดชอบกับการมีครอบครัว พระองค์ได้กำหนดอายุของหญิงและชายที่พร้อมสำหรับการแต่งงานได้คือ หญิงต้องมีอายุ 14 ปีขึ้นไปและชายต้องมีอายุ 16 ปีขึ้นไป นอกจากนี้พระองค์ยังต่อต้านการมีภรรยาหลายคนในเวลาเดียวกันจะทำให้ความสงบสุขในครอบครัวลดลง แต่ถ้าต้องการมีภรรยาหลายคนจะต้องพิสูจน์ว่าภรรยาคนแรกไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้

พระองค์ยังทรงไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานของผู้ชายที่อายุน้อยกว่าผู้หญิง พระองค์เห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายมาก เหตุการณ์นี้ได้เกิดแพร่หลายในสังคมของชาวมุสลิม ที่พบเห็นได้บ่อยคือผู้ชายที่อายุน้อยจะแต่งงานกับผู้หญิงที่อายุมากและมีฐานะร่ำรวย พระเจ้าอัครบาร์ได้ทรงวางกฎของการแต่งงานว่าหญิงที่แต่งงานมีอายุมากกว่าชายเกิน 12 ปีให้ถือว่าเป็นการแต่งงานที่ผิดกฎหมายและให้ยกเลิกการแต่งงานนั้น

พระองค์ยังทรงต่อต้านการแต่งงานในวาระเดียวกันและการแต่งงานกับบุคคลที่เป็นญาติใกล้ชิดกัน พระองค์ทรงมีจุดประสงค์ว่าการที่จะมีลูกหลานสืบสกุลที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และมีศีลธรรมที่ดีงามมีความจำเป็นตั้งแต่เด็กว่าเขาจะต้องได้รับการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ว่าดีหรือเลวขึ้นอยู่กับคุณภาพของพ่อแม่ พระองค์ทรงอนุญาตให้มีการแต่งงานระหว่างญาติสนิทที่ผ่านพิธีสุหนัต* และไม่อนุญาตให้มีการทำพิธีสุหนัตก่อนอายุครบ 12 ปี

5. การปรับปรุงโครงสร้างทางการศึกษา

ก่อนที่พระเจ้าอัครบาร์จะเข้ามาปกครองอินเดีย ศาสนาฮินดูมีบทบาททางด้านสังคมในอินเดียเป็นอย่างมาก ภาษาสันสกฤตนิยมใช้ในหมู่นักวิชาการฮินดู เมื่อพระเจ้าอัครบาร์เข้ามาปกครองการศึกษาถูกแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับประถมศึกษา ที่เรียนถูกสร้างติดกับมัสยิด เพื่อสอนเด็กผู้ชายเกี่ยวกับคัมภีร์อัลกุรอานให้เด็กเป็นมุสลิมที่ดี
2. ระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

พระองค์ได้เข้ามาให้ความสนใจในด้านวรรณกรรมโดยการให้แปลวรรณกรรมของชาวฮินดู เช่น ภควทิตา (Bhagavat Gita)¹ เป็นภาษาเปอร์เซีย นอกจากนี้ยังมีปราชญ์ในราชสำนักของพระเจ้าอัครบาร์ที่เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ เปอร์เซียและภาษาสันสกฤต ชื่อว่า อับดุล ราฮิม ขานขานา (Abdul Rahim Khankhana) ได้แต่งบทร้อยกรองเป็นภาษาฮินดีที่นับว่ามีความสูงส่งมาก²

* การขริบปลายอวัยวะเพศชายของชายที่นับถือศาสนาอิสลาม

¹ ภควทิตาเป็นคัมภีร์ในมหาภารต เป็นบทสนทนาระหว่างพระกฤษณะกับอรชุนในสนามรบ อธิบายเรื่องการบูชาพระเจ้าให้มนุษย์เข้าใจ เพื่อให้มนุษย์รู้จักปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและสามารถหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้

¹ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย. หน้า 60.

² ยาวาหะลาล เนห์รู. (2537) พบถิ่นอินเดีย. แปลโดย กรุณา กุศลาคัย. หน้า 524.

เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองมั่นคง ประชาชนในสมัยของพระองค์ได้หันมาสนใจศึกษาด้านวรรณกรรมมากขึ้น ชาวฮินดูเข้ามาศึกษาและเรียนภาษาเปอร์เซียเพื่อที่จะได้มีโอกาสเข้าไปทำงานในรัฐบาลมากขึ้น พระองค์ทรงให้สร้างห้องสมุดที่สามารถเก็บหนังสือได้ 24,000 เล่ม พระองค์ทรงสนับสนุนให้เด็ก ๆ ชาวฮินดูเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น และทรงปรับปรุงหลักสูตรวิชาการเรียนเพื่อให้ชาวมุสลิมได้มีโอกาสศึกษาและมีแนวคิดในทางสร้างสรรค์มากขึ้น วิชาเหล่านั้นได้แก่ การศึกษาคัมภีร์และศีลธรรม เลขคณิต การเพาะปลูกเกษตรกรรม เรขาคณิต ดาราศาสตร์ การคำนวณที่ดิน ภูมิศาสตร์กายภาค การเรือน หน้าที่พลเมือง สุขศึกษา ตรีโกณมิติ ปรัชญาเกี่ยวกับศาสนา วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น พระเจ้าอักบาร์ใช้วิธีการสอนให้อ่าน เขียนแบบชาวฮินดูคือการสอนให้เขียนก่อนที่จะอ่าน ส่วนสตรีในระหว่างที่ยังเป็นเด็กให้ศึกษาเฉพาะคัมภีร์อัลกุรอานเท่านั้น แต่สตรีในพระราชวังของพระเจ้าอักบาร์จะได้รับการศึกษา โดยพระองค์ทรงให้มีการจัดห้องไว้เป็นห้องเรียนสำหรับสตรีโดยเฉพาะ

พระเจ้าอักบาร์ทรงต่อต้านการดื่มของมึนเมาและทรงเข้มงวดกับการผลิตเหล้าไม่ให้มีการผลิตที่เกินการสั่ง ร้านขายเหล้าจะตั้งใกล้เขตพระราชฐานโดยพระองค์เชื่อว่าเหล้าที่ดื่มในปริมาณน้อยถือว่าเป็นยาที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและได้มีการจดทะเบียนชื่อทางการค้าไว้โดยเฉพาะ¹

นอกจากนี้พระองค์ยังตั้งมาตรการต่าง ๆ เพื่อยับยั้งพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่างเช่น ยกเลิกการฆ่าทารกเพศหญิง ยกเลิกการตัดสินโดยวิธีการทรมานต่าง ๆ เช่นการลุยไฟหรือดำน้ำ เป็นต้น การบูชาอัญมณีไม่ได้รับการสนับสนุน พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยกับการฆ่าสัตว์เพื่อบูชาอัญมณี และกำหนดวันที่แน่นอนในสัปดาห์ห้ามให้มีการฆ่าสัตว์ นอกจากนี้ยังออกกฎหมายห้ามมีการใช้งานที่ได้รับค่าตอบแทนไม่เหมาะสมกับงาน พระองค์ยังทรงสร้างโรงพยาบาลและสถานสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนยากจนอีกด้วย

เมื่อพระเจ้าอักบาร์เข้ามาปกครองอินเดียพระองค์ได้ทรงรับทราบถึงปัญหาทางสังคมของอินเดียที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะทางสังคมเดิมของอินเดียเป็นสังคมของชาวฮินดู แต่พระเจ้าอักบาร์เป็นชาวมุสลิม ทำให้เกิดความแตกต่างกันทางด้านสังคม พระองค์ทรงใช้ความพยายามในการที่จะให้ชาวฮินดูและชาวมุสลิมในจักรวรรดิของพระองค์มีความเสมอภาคกัน พระองค์ทรงใช้นโยบายความสงบสุขถ้วนหน้าในการปกครองจักรวรรดิ โดยพระองค์ได้ดำเนินนโยบายทางสังคมด้วยการยกเลิกประเพณีบางอย่างของฮินดู เช่น ประเพณีสตี การแต่งงานในวัยเด็ก การยกเลิกการเก็บภาษีเกี่ยวกับศาสนาและส่งเสริมในด้านการศึกษา ในขณะเดียวกันพระองค์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวฮินดูโดยการอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงฮินดูทำให้ชาวฮินดูเกิดความจงรักภักดีและชื่นชมต่อพระเจ้าอักบาร์ สร้างความมั่นคงและความสามัคคีให้กับจักรวรรดิของพระองค์

¹B.N. Puri; M.N .Das; & A.C. Pradham. (1996). *op.cit.* p .330 .

บทที่ 4

การดำเนินนโยบายด้านศาสนาของพระเจ้าอากบาร์

พระเจ้าอากบาร์เข้ามาปกครองจักรวรรดิโมกุล พระองค์ทรงเห็นว่าประชากรในอินเดียนับถือศาสนาต่าง ๆ กัน เช่น ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาสิกข์ ศาสนาโซโรแอสเตอร์ เป็นต้น เมื่อชาวอินเดียมีการติดต่อค้าขายกับชาวโปรตุเกสก็ได้มีการนำศาสนาคริสต์เข้ามาเผยแพร่ในอินเดีย ความหลากหลายทางศาสนาทำให้เกิดความแตกต่างเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางด้านการปกครอง แต่พระองค์ก็ไม่ได้มีแนวคิดที่จะบังคับให้ประชากรเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตามพระองค์ พระองค์กลับให้สิทธิในการนับถือศาสนาแก่ประชากรในจักรวรรดิ และมีแนวนโยบายทางศาสนาที่จะพยายามให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์อยู่รวมกันได้อย่างเสมอภาคกัน

ศาสนาในอินเดีย

ความเชื่อของชาวอารยันแต่เดิมจะเชื่อในเทพเจ้าแห่งดินฟ้าอากาศต่าง ๆ ชาวอารยันเชื่อในตำนานพระเจ้าสร้างโลก และเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติขึ้น เช่น เทพเจ้าผู้สร้างโลกคืออินทร์ (Indra) เทพผู้ให้ความร้อนและแสงสว่างคือ สวาตริ (Savitri) เทพผู้บันดาลให้เกิดน้ำและฝนคือ วรุณ (Varuna) และเทพแห่งความตายหรือการทำลายคือ ยมหรือมฤตยู (Marutyu) ในขณะที่ชาวพื้นเมืองเดิมเชื่อในธรรมชาติที่มอบความอุดมสมบูรณ์ให้กับมนุษย์ เช่น เทพเจ้าแห่งผืนดิน ป่าเขา ผืนน้ำกับสรรพสัตว์ คือเทพเจ้าดินน้ำลม ไฟ ที่ประทับของเทพเจ้าอยู่บนเขาพระสุเมรุ (Sumeru) พิธีกรรมที่จะสื่อสารกับเทพเจ้าคือพิธีบวงสรวงด้วยไฟ โดยมีความเชื่อว่า ควันไฟจะลอยขึ้นนำคำขอพรต่าง ๆ ไปให้เทพเจ้าทรงทราบ ชาวอารยันได้ผสมผสานความเชื่อของตนกับความเชื่อของชาวพื้นเมือง รวมถึงพิธีกรรมการบูชากลายเป็นศาสนาใหม่ในดินแดนนี้ โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ประสมชำระความเชื่อตั้งเป็นศาสนา พราหมณ์ขึ้น

1. ศาสนา พราหมณ์ – ฮินดู (Bhramana - Hindu)

ในยุคมหากาพย์ตอนต้นพวกพราหมณ์มีอิทธิพลในสังคมจนกลายเป็นชนชั้นอภิสิทธิชน ศาสนาในยุคพระเวทถูกเรียกว่าศาสนาพราหมณ์ แต่ในระยะเวลาต่อมาศาสนาพราหมณ์ได้มีการปฏิรูปแนวคิดด้านปรัชญามีเหตุผลมากขึ้น ศาสนาในยุคต่อมาคือศาสนาฮินดู คัมภีร์ของศาสนาเรียกว่าคัมภีร์พระเวทประกอบด้วย

1. ฤคเวท (Rigveda) มี 1028 บทสวด เพื่อใช้สวดบูชาสรรเสริญพระเจ้า กล่าวถึงลักษณะการบูชา การสังเวยเทพเจ้าด้วยสิ่งต่าง ๆ และยังเป็นบันทึกเรื่องราวสภาพสังคมกับการใช้ชีวิตของผู้คนในสมัยนั้น

2. ยชุรเวท (Yujureda) เป็นบทสวดมีทั้งบทร้อยกรองและร้อยแก้ว เป็นส่วนประกอบของฤคเวท เป็นคัมภีร์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆของพราหมณ์ กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของพิธีกรรมต่างๆทั้งการบูชาและการบวงสรวง

3. สามเวท (Samveda) เป็นฉบับรวบรวมบทร้องสวดในพิธีถวายน้ำโสม* แก่พระเจ้าซึ่งนำมาจากฤคเวท คัมภีร์นี้เป็นบทสวดสรรเสริญคุณและอิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้า

4. อาถรรพเวท (Atharvaveda) เป็นคัมภีร์ไสยศาสตร์ เขียนขึ้นภายหลังโดยพราหมณ์ได้แต่งคัมภีร์นี้ขึ้นเพื่อต้องการให้ศาสนาฮินดูเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวฮินดูอย่างเหนียวแน่น คัมภีร์นี้ประกอบด้วยบทสวดที่เป็นคาถาทางไสยศาสตร์ เป็นวิชาอาคมที่ใช้เสกเป่าเพื่อทำลายสิ่งอัปมงคลต่างๆ และนำความชั่วร้ายไปสู่ศัตรู¹

ศาสนาพราหมณ์มีพิธีการหลายอย่างที่ประชาชนทั่วไปยากที่จะเข้าใจ บทสวดในคัมภีร์พระเวทยากเกินไปถึงจะเข้าใจและเห็นคุณค่า พราหมณ์เป็นผู้มีบทบาทแต่เพียงผู้เดียวในพิธีทางศาสนาและระบบวรรณะที่เข้มงวด บุคคลในวรรณะศูทรไม่ได้รับความนับถือและถูกดูถูก บุคคลในวรรณะกษัตริย์และแพทยไม่พอใจความยิ่งใหญ่ในสังคมของวรรณะพราหมณ์ และความสำคัญในสังคมของวรรณะพราหมณ์ที่มีมากกว่า ดังจะเห็นได้จากสภาพทางสังคมในระยะนี้ ดังนี้²

1. สังคมมีความเชื่อถือและยึดมั่นในโซคกลางเป็นอย่างมาก พราหมณ์เป็นผู้มีบทบาทในพิธีทางศาสนาแต่เพียงผู้เดียว การศึกษาคัมภีร์พระเวทกลายเป็นเรื่องที่ลึกลับและเข้าใจได้ยาก การสวดมนต์ของพราหมณ์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะสามารถนำชัยชนะหรือความพ่ายแพ้มาสู่บ้านเมืองได้ พราหมณ์ยังใช้การสวดมนต์เป็นการหาเสียงในสภา หรือการนำเวทย์มนต์มาใช้ในการรักษาคนไข้ จะเห็นได้ว่าประชาชนชาวฮินดูต้องมีชีวิตขึ้นอยู่กับพิธีของพราหมณ์เป็นส่วนใหญ่

2. พิธีการบูชาัญญเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน การสวดท่องมนต์ในพิธีฟังเข้าใจยากยิ่งขึ้น ค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีบูชาัญญสูงมาก เพราะต้องเลี้ยงพราหมณ์หลายพันคน วันหนึ่งๆพราหมณ์ต้องทำพิธีให้ประชาชนหลายอย่าง เช่น พิธีเกิด พิธีเอาเด็กขึ้นอุ้ม พิธีโกนจุก เป็นต้น การประกอบพิธีต่างๆเหล่านี้ทำให้พราหมณ์มีฐานะร่ำรวยขึ้นมาก

3. ศาสนาพราหมณ์มีกระบวนการในพิธีมากขึ้นหลายอย่าง ทำให้ประชาชนทั่วไปยากที่จะเข้าใจ บทสวดยากเกินกว่าที่คนทั่วไปจะเข้าใจและเข้าถึงได้ยาก

4. พราหมณ์มีการดำเนินชีวิตที่สุขสบายมากขึ้นในระยะหลัง ทำให้พราหมณ์ขาดความซื่อสัตย์สุจริตดังที่เคยเป็นหลักยึดเหนี่ยวที่สำคัญของพวกพราหมณ์มาก่อน

* โสมเป็นน้ำดื่มที่ศักดิ์สิทธิ์และทำให้มีเมามาใช้ในการบูชาพระเวท ชาวฮินดูนับถือโสมเยี่ยงเทพเจ้า เพราะถือว่าโสมเทพทำให้สุขภาพแข็งแรง

¹ดวงจิตา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). เล่มเดิม. หน้า 38.

²ประชุมพร คงทน. (2529). เล่มเดิม. หน้า 28-30.

5. สังคมอินเดียในสมัยพราหมณ์มีอำนาจได้รับทุกข์จากระบบวรรณะที่มีความเข้มงวดมากขึ้น วรรณะศุทรกลายเป็นคนที่ไม่ได้รับการยอมรับนับถือและถือว่าเป็นพวกวรรณะต่ำ ทำให้คนในวรรณะศุทรไม่ชอบคนในวรรณะสูงหรือพวกพราหมณ์

6. คนในวรรณะกษัตริย์และวรรณะแพศย์ไม่พอใจในอำนาจของพวกพราหมณ์ ทำให้คนใน 2 วรรณะนี้มีความสำคัญน้อยกว่าวรรณะพราหมณ์

จะเห็นได้ว่าในระยะนี้สังคมมีการแบ่งชั้นวรรณะที่เข้มงวด พราหมณ์มีอิทธิพลมากขึ้นจากการที่ต้องทำพิธีกรรมที่สลับซับซ้อน คนในวรรณะต่ำได้รับการเอารัดเอาเปรียบมากขึ้น วรรณะกษัตริย์พยายามแสวงหาทางที่จะปรับปรุงสภาพสังคมและได้มีบุคคลในวรรณะกษัตริย์ได้คิดหลักปรัชญาใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อให้สังคมดีขึ้น

ภาพประกอบ 9 เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ – อินดู

ที่มา: มนตรี จันทรศิริ. (มมป). ตำนานมหาเทพแห่งสรวงสวรรค์. หน้า 1

2. ศาสนาเซน (Jainism)

สภาพสังคมและศาสนาดังกล่าว ทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจและเริ่มสงสัยในหลักธรรมที่แท้จริงของศาสนา ความไม่พอใจในอิทธิพลของคัมภีร์พระเวทที่มีอำนาจเหนือชีวิตและจิตใจมากขึ้นทุกที ความไม่พอใจดังกล่าวทำให้มีผู้คิดเริ่มหลักปรัชญาใหม่ๆ ขึ้นเพื่อแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น ในศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาลได้เกิดศาสนาใหม่ขึ้นอีก คือ ศาสนาเซนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคัดค้านศาสนพิธีและความเชื่อในคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์¹

พระมหาวีระ (Mahavira) เป็นศาสดาของศาสนาเมื่อพระชนมายุ 35 พรรษา พระองค์ได้ละความเกี่ยวข้องทางโลกออกบำเพ็ญพรตด้วยการทรมานเป็นเวลา 12 ปี เพื่อต้องการทำลายความปรารถนาทุกลักษณะให้หมดสิ้นไป ในที่สุดก็ได้บรรลุคือการหลุดพ้นจากสังสารทุกข์ พระองค์ทรงตั้งศาสนาใหม่เรียกว่าศาสนาเซน พระองค์ได้สั่งสอนสาวกเป็นเวลา 30 ปี จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน

หลักธรรมของศาสนาเซนคือการรู้จักจริงเกี่ยวกับวิญญูสงสาร ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บและตาย เมื่อปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้ยอมก่อให้เกิดทุกข์ หนทางแห่งการแก้ทุกข์ คือการลดหรือทำลายความปรารถนานั้น บุคคลที่ละทิ้งความปรารถนาได้อย่างสิ้นเชิงก็จะบรรลุถึงการหลุดพ้น หลักธรรมที่สำคัญที่สุดของศาสนาเซนคือ อหิงสา คือการไม่เบียดเบียนเพื่อให้บรรลุถึงโมกษะ * คือวิญญูณเข้าไปรวมที่สุข การบรรลุโมกษะอาจบรรลุในขณะที่มีชีวิตก็ได้ แต่ถ้าเสียชีวิตแล้ว วิญญูณก็จะไปอยู่ในที่แห่งการหลุดพ้น

ศาสนาเซน มี 2 นิกาย คือ นิกาย ทิฆัมพร ยังถือวัฏปฏิบัติแบบเดิมอย่างเคร่งครัด และไม่นิยมนุ่งผ้า นิยมแยกตัวอยู่อย่างสันโดษ และนิกาย เศวตตัมพร นิกายนี้นุ่งขาวห่มขาว ไว้ผมยาว คบค้าสมาคมกับบุคคลอื่นๆ²

ศาสนาเซนปฏิเสธการอธิบายเรื่องการสร้างโลกและระบบวรรณะ คนทุกระดับเมื่อเข้ามานับถือศาสนาเซนจะมีฐานะเท่าเทียมกันหมด ทุกคนมีโอกาสบำเพ็ญเพียรเพื่อการบรรลุเท่าเทียมกัน ศาสนาเซนปฏิเสธเรื่องเทพเจ้า ปฏิเสธเรื่องการบูชาัญญู ไม่มีรูปเคารพใดๆทั้งสิ้น การปฏิเสธในเรื่องเทพเจ้าและการบูชาัญญูเป็นที่ถูกใจคนในวรรณะแพศย์ เนื่องจากคนในวรรณะนี้เปื้อนหายในพิธีกรรมของพราหมณ์ ส่วนวรรณะกษัตริย์ก็ใช้หลักอหิงสางดการทำสงครามทำให้เกิดผลดีต่อบรรดาพ่อค้า ประชาชน ดังนั้นศาสนาเซนเป็นที่นิยมนับถือมากในชนชั้นกลาง³

¹ ฐนุ แก้วโสภาส. (2542). ศาสนาโลก. หน้า 251.

* การบรรลุถึงโมกษะได้นั้นต้องมีความเห็นชอบ ความรู้ชอบ และความประพฤติชอบด้วยหลักของเหตุและผล เทพเจ้าเป็นเรื่องสมมุติจึงไม่สามารถบันดาลทุกข์ สุข ให้กับใครได้ ทุกข์สุขเป็นผลมาจากกรรมของตนเอง การอ่อนน้อมต่อเทวดาฟ้าดินเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น

² ดวงจิตา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). เสริมเติม. หน้า 69.

³ เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). เสริมเติม. หน้า 84.

ในระยะเวลาใ้เรียกับการเกิดศาสนาเซน ได้มีศาสนาอีกศาสนาหนึ่งเกิดขึ้นด้วยเหตุผลของความไม่พอใจกับการมีอำนาจมากขึ้นของพราหมณ์ ศาสนานั้นคือศาสนาพุทธ

3. ศาสนาพุทธ (Buddhism)

ศาสดาของศาสนาพุทธคือพระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่าเจ้าชายสิทธัตถะ พระองค์ออกผนวชเมื่อพระชนมายุ 29 พรรษา เนื่องจากทรงเบื่อในโลภียสุข ทรงมองเห็นว่าชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ สังคมเต็มไปด้วยความวุ่นวายมีการแบ่งชั้นวรรณะ การเอารัดเอาเปรียบของพราหมณ์ พระองค์จึงตัดสินใจออกบวช เพื่อแสวงหาหนทางแห่งการหลุดพ้น เมื่อมีพระชนมายุได้ 35 พรรษา พระองค์ได้ตรัสรู้หลักธรรมที่เรียกว่า “ ธรรมจักรกัปวัตตนสูตร “ คือธรรมอันเกี่ยวเนื่องกัน 4 ประการ ได้แก่ อริยสัจ 4 * เพื่อให้ประชาชนรู้สาเหตุแห่งทุกข์และหนทางแห่งการดับทุกข์

ศาสนาพุทธสอนในว่าเรื่องชาติกำเนิดไม่ได้เป็นตัวกำหนดวรรณะ การจะเป็นคนดีหรือชั่วเป็นเพราะการกระทำของตนเองไม่เกี่ยวกับชาติกำเนิด การแบ่งวรรณะเป็นการแบ่งหน้าที่ไม่ใช่เรื่องที่พระเจ้ากำหนด ศาสนาพุทธสอนให้ตนพึ่งตนเองไม่เชื่อในเรื่องตัวแทนของพระเจ้า ทุกคนจะสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับกระทำของตนเองไม่ใช่เกิดจากการขอพรของพราหมณ์ นอกจากนี้ศาสนาพุทธยังไม่เชื่อถึงเรื่องการล้างบาปของศาสนาฮินดู การประพาศิตีไม่จำเป็นต้องมีการล้างบาป ศาสนาพุทธปฏิเสธเรื่องการฆ่าสัตว์บูชายัญจากการที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติศีล 5 เรื่องการไม่ฆ่าสัตว์ ตัดชีวิตถือว่าเป็นบาป และศาสนาพุทธให้เสรีภาพของมนุษย์ ทำให้คนในวรรณะศูทรได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังทรงใช้ภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าภาษาสันสกฤต

ศาสนาพุทธรุ่งเรืองอยู่ในอินเดียระยะหนึ่งก็เริ่มเสื่อมลงจากสาเหตุ

1. ประชาชนเริ่มเสื่อมศรัทธาในตัวพระสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์เริ่มมีการทะเลาะกันเอง และมีความเป็นอยู่ที่สุขสบายมากขึ้น พระสงฆ์ทอดทิ้งไม่ดูแลการศึกษาและให้การอบรมด้านศีลธรรมและสติปัญญาแก่ประชาชน¹

2. การปรับปรุงศาสนาฮินดูทำให้ศาสนาพุทธหมดความสำคัญลงไป กษัตริย์ในราชวงศ์ต่อมาให้การอุปถัมภ์ศาสนาฮินดูทำให้ศาสนาพุทธขาดความมั่นคง นอกจากนี้ศาสนาพุทธไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จากการที่พระสงฆ์ไม่สามารถแต่งงานได้ ความเลื่อมใสในพุทธศาสนาจึงหมดไป

3. จากการรุกรานของชาวมุสลิมและได้รับชัยชนะในอินเดีย ชาวมุสลิมไม่นิยมในศาสนาอื่น ไม่ชอบในรูปเคารพ ชาวพุทธจึงถูกชาวมุสลิมฆ่าเป็นจำนวนมาก บางคนยอมเปลี่ยนศาสนาหรือหลบหนีไปอยู่ที่อื่น นอกจากนี้ชาวมุสลิมยังทำลายวิหารของพุทธศาสนาเพื่อเอาของมีค่าไป

* ธรรมอันประเสริฐ 4 ประการ 1.ทุกข์คือภาวะที่ไม่สบายกายไม่สบายใจ 2. สมุทัยคือเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ 3. นิโรธคือความดับทุกข์ 4. มรรคคือหนทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์

¹กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาคัย. (2543). วัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-อินเดีย. หน้า 99.

4. ศาสนาอิสลาม (Islamism)

ชาวมุสลิมเป็นคำเรียกลุุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลมากในเอเชียตะวันตก ชาวมุสลิมเป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาในอินเดียนเดีย เมื่อชาวมุสลิมเข้ามาในอาณาจักรและปกครองอินเดียนเดีย ผู้ปกครองชาวมุสลิมได้นำเอาการปฏิบัติตัวในสังคมและศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแพร่ในอินเดียนเดีย ชาวอินเดียนเดียส่วนหนึ่งก็หันมานับถือศาสนาอิสลามจากหลักปฏิบัติที่ต่างกันและต้องการสิทธิประโยชน์เหมือนกับชาวมุสลิม

พระมุฮัมหมัด (Muhammad) ศาสดาของศาสนาอิสลาม เป็นพ่อค้าชาวเมืองเมกกะ (Mecca) พระมุฮัมหมัดได้รับโองการของพระอัลลอฮ์ (Allah) ให้นำเอาหลักธรรมไปสั่งสอนแก่ประชาชน

4.1. หลักของศาสนาอิสลาม

หลักของศาสนาอิสลามที่สำคัญคือ การยอมมอบตนมอภกายถวายชีวิตแก่พระผู้เป็นเจ้า พยายามเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า ปฏิบัติตามคำสอนของพระผู้เป็นเจ้าที่รวบรวมเป็นคัมภีร์อัลกุรอานหรือโอราน (Koran) ที่ประกอบด้วยหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ

4.2. หลักศรัทธาของศาสนาอิสลาม¹ ประกอบด้วย

1. ศรัทธาในพระอัลลอฮ์ที่เป็นพระเจ้าองค์เดียว
2. ศรัทธาในเทพบริวารของพระอัลลอฮ์ ซึ่งมี 4 องค์ คือเทพยราอิล มิคาอิล อิสราอิล และอิสราฟิล
3. ศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอานว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์
4. ศรัทธาในผู้แทนขององค์อัลลอฮ์คือพระนบีซึ่งเป็นตัวแทนโดยตรงของพระอัลลอฮ์
5. ศรัทธาเชื่อในวันที่พระเจ้าพิพากษาโลก หรือวันสิ้นโลก ซึ่งเป็นวันที่วิญญาณจะต้องรับผลกรรมจากการกระทำขณะเมื่อมีชีวิตอยู่
6. ศรัทธามีความเชื่อว่าสภาวะของโลกและชีวิตเป็นไปตามเจตจำนงของพระอัลเลาะห์

4.3. หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย

1. กล่าวปฏิญาณยืนยันการศรัทธา คือการกล่าวคำว่า “ ลา อีลาฮะ อิลลัลลอฮุ มุฮัมมาตุร ร่อซูลุลลอฮุ ” หมายความว่า “ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงเว้นแต่อัลลอฮ์ (พระผู้เป็นเจ้าเพียงองค์เดียว) และมุฮัมหมัดคือศาสนทูตของพระองค์ ”
2. ละหมาด* มุสลิมทุกคนต้องทำละหมาดวันละ 5 เวลา การละหมาดเป็นการเคารพและภักดีและเป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้ปฏิบัติกับพระผู้เป็นเจ้า
3. จ่ายซะกาต (Zakah) หมายถึง การให้ส่วนของทรัพย์สินแก่ผู้ที่ยากจนขัดสนตามพิกัดที่กำหนด อัตราส่วนของทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็น เงิน ทองหรือเงินสดที่ต้องจ่ายซะกาตจะใช้

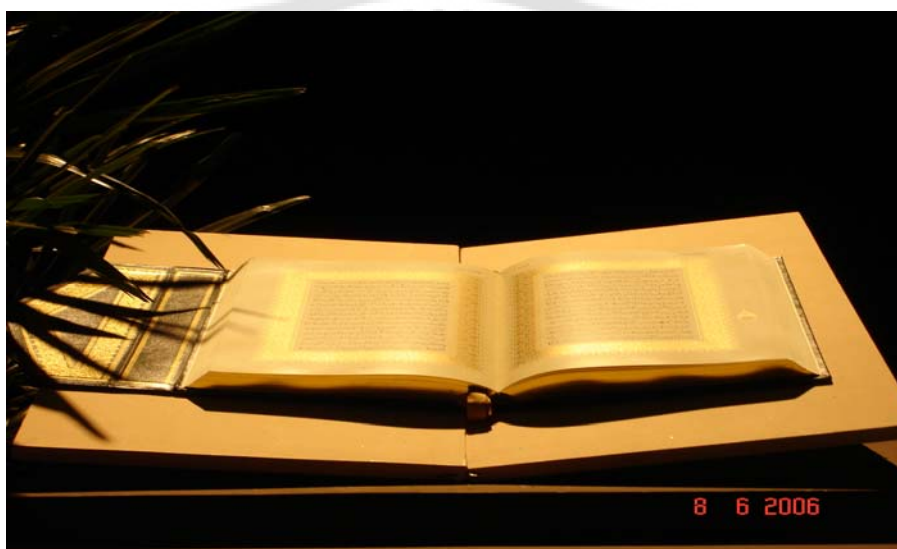
¹ ธนู แก้วโอภาส. (2542). ศาสนาโลก. หน้า 195-196.

* การละหมาดคือการชำระร่างกายให้สะอาดก่อนการสวดมนต์ เวลา เช้ามืด ตอนเที่ยง ตอนบ่าย ตอนพระอาทิตย์ตกดิน และในตอนกลางคืน

เทียบด้วยจำนวนทรัพย์สินที่มีค่า85กรัมของทองและทรัพย์สินดังกล่าวมีอายุครอบครองหนึ่งปีจะต้องจ่ายออกไป 2.5 เปอร์เซ็นต์แก่ผู้ยากจนขัดสน

4. การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (Romadon) (เดือน 9 ของปฏิทินอิสลาม)
มุสลิมจะต้องทำการถือศีลอดโดยเริ่มตั้งแต่รุ่งสางถึงตะวันตกดิน มุสลิมจะงดเว้นการดื่ม กิน งดดูบไล้ร่างกายด้วยของหอมและการมีเพศสัมพันธ์

5. การประกอบพิธีฮัจญ์ (Haj) การจาริกแสวงบุญประจำปีหรือที่เรียกว่าการทำฮัจญ์ที่นครเมกกะในเดือนที่12 ของปฏิทินอิสลาม มุสลิมควรเดินทางไปมัสการสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คือ หินกาบะ (Kaaba) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิต มุสลิมทุกคนที่เดินทางไปแสวงบุญจะไม่มีการแยกชนชั้น วรรณะหรือวัฒนธรรมทุกๆคนยืนเท่าเทียมกันต่อหน้าอัลลอฮ์

ภาพประกอบ 10 คัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม

ที่มา : นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

4.4. นิกายของศาสนาอิสลาม¹

1. นิกายสุหนี่ (Sunni) คำว่าสุหนี่แปลว่า จารีต คือการปฏิบัติตามศาสดาไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการกระทำ โดยยึดหลักของคัมภีร์อัลกุรอานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและถือว่าพระวจนะของท่านศาสดาเท่านั้นเป็นทางนำ

¹อิมรอน มะลูลีน. (2524). ศาสนาอิสลามเบื้องต้น. หน้า 43-46,50-52.

2. นิกายชีอะห์ (Shiah) มีความเชื่อว่า อาลีบุตรเขยของพระมุฮัมหมัดเป็นคอลีฟะฮ์ (Khalifa) เป็นผู้นำทางศาสนามีอำนาจสิทธิขาดเต็มที่ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับความศรัทธาและกฎหมาย

3. นิกายซุฟี (Sufism) ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้นำ คำสอนของนิกายนี้คือสละความสุขทางโลกเพื่อชำระดวงจิตให้สะอาดและรำลึกถึงพระเจ้าอยู่เสมอ คำสวดภาวนาของนิกายซุฟี คือ ขอบคุนพระเจ้า (Shukr) อดทน (Sabr) เสียสละ (Fagr) กลัวพระเจ้า (Khawf) ขออภัยโทษ (Tawba) ขอความเอ็นดูจากพระเจ้า (Raja)

5. ศาสนาสิกข์ (Sikhism)^{*1}

ศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลามมีการนับถือที่แตกต่างกันคือศาสนาฮินดูนับถือเทพเจ้าหลายองค์ ส่วนศาสนาอิสลามนับถือเทพเจ้าเพียงองค์เดียว เมื่อชาวมุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดียทำให้ศาสนาอิสลามเข้ามามีอิทธิพลต่อชาวฮินดู ในระยะแรกชาวฮินดูจะถูกกดขี่ทางศาสนาโดยการเก็บภาษีชาวฮินดูวรรณะพราหมณ์และสูงต่านก็ไม่ได้บำรุงศาสนาอื่นนอกจากศาสนาอิสลาม ทำให้มีชาวฮินดูล่มพวกรวมและพวกชนชั้นต่ำที่ถูกกดขี่เห็นว่าศาสนาอิสลามให้ความเสมอภาคเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้พวกเขาหันมาเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก

แต่ชาวฮินดูก็ไม่ได้ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวฮินดูทั้งหมดแล้วหันไปปฏิบัติตามหลักของอิสลามทั้งหมด ทำให้ชาวฮินดูที่นับถือศาสนาอิสลามปฏิบัติตัวที่ต่างจากชาวมุสลิมเติร์กหลายอย่างก่อให้เกิดการผสมผสานกันระหว่าง 2 ศาสนา ในที่สุดได้มีชาวฮินดูชื่อคุรูนานัก^{*2} (Guru Nanak) ได้นำเอาหลักสำคัญของทั้ง 2 ศาสนาคือศาสนาอิสลามและศาสนาฮินดูมารวมกันเป็นศาสนาใหม่คือศาสนาสิกข์ (Sikhism) ท่านพยายามสั่งสอนให้ประชาชนมีความอดทน ศาสนาสิกข์ช่วยยุติความขัดแย้งระหว่างศาสนาได้ โดยศาสนาใหม่นี้เดินสายกลางและคำสอนของท่านคุรูนานักเป็นบทสวดสั้นๆเพื่อให้ประชาชนทุกชนชั้นได้เข้าใจคำเทศนาของท่านได้ง่ายขึ้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในสมัยนั้นยังไม่สามารถอ่านเขียนหนังสือได้

^{*} Sikh แปลให้ตรงกับภาษาฮินดีของอินเดีย สะกดเป็น “ สิกข์ ” เป็นคำเดียวกับคำว่า “ ศิษย์ ” ในภาษาสันสกฤต

¹ กรุณา-เรื่องอุไร คุศลาศัย . (2543). เล่มเดิม. หน้า 127.

^{*} คุรูนานักเป็นชาวรัฐปัญจาบ ซึ่งเป็นที่ที่ชาวฮินดูและชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่ารัฐใดในอินเดีย คุรูนานักเกิดในครอบครัวฮินดูและได้รับการเลี้ยงดูแบบชาวฮินดู แต่ในขณะเดียวกันนับบุญกับกวีชาวมุสลิมก็ดึงดูดความสนใจให้กับเขาด้วย ไม่เพียงแต่เขาเดินทางไปแสวงบุญตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาฮินดู เขายังเดินทางไปเมืองเมกกะห์และเห็นว่าทั้งสองศาสนามีหลักคำสอนเดียวกัน เขาจึงเริ่มเผยแพร่แนวคิดเรื่องเอกภาพระหว่าง 2 ศาสนาทำให้ผู้คนเลื่อมใสมากมาย เขาจึงได้ก่อตั้งศาสนาสิกข์ขึ้นโดยปฏิญาณว่าจะรวมศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน และความรู้สึกเป็นพี่น้องของศาสนาอิสลามก็จะช่วยลดความขัดแย้งของการถือวรรณะลงได้มาก

² เจน ฮัทซิงส์ , บรรณาธิการ. (2547). เล่มเดิม แปลโดย พวงนิล คำปึงส์. หน้า 95.

หลักคำสอนของศาสนาสิกข์¹

1. สอนในเรื่องความเป็นเอกภาพของพระเจ้า เป็นศาสนาเอกเทวนิยมนับถือพระเจ้าองค์เดียว แต่อาจมีหลายพระนาม เช่น พระพรหม พระศิวะ พระวิษณุ เอกะ โองการะ เป็นต้น

2. สอนในเรื่องความเป็นเอกภาพและความเท่าเทียมกันของมนุษยชาติ มนุษย์ทั้งหลายเป็นพี่น้องกัน ไม่มีฮินดู ไม่มีมุสลิม ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีวรรณะเพราะทุกคนมาจากพระเจ้าจึงมีความเสมอภาคกัน

3. สอนถึงความเท่าเทียมกันของชายและหญิง ห้ามมีการประณามผู้หญิง เพราะผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดแก่ ราชา ศาสตรา และแม้แต่ตัวท่านคุรุนานักเอง

4. สอนหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ยึดหลักเดินสายกลางไม่รุนแรงเกินไป และไม่เฉื่อยชาเกินไป พระเจ้าสร้างสรรพสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ พระเจ้าเป็นผู้ทรงกำหนดชะตาไว้แล้ว ผู้มีบาปจะต้องไปสู่การตัดสินพิจารณา หลักธรรมสำคัญประกอบด้วย สามัคคี เสมอภาค ศรัทธา และความรักภักดี

5. จุดหมายสูงสุดของศาสนาสิกข์คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เพื่ออยู่ร่วมกับพระเจ้าเป็นนิรันดร์ วิธีการปฏิบัติโดยการแบ่งบริการถึงพระเจ้า แสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์โดยการปฏิบัติธรรม ทำลายกิเลส โลภ โกรธ หลง

สัญลักษณ์ 5 ก ของสิกข์ ประกอบด้วย ²

1. เกศ ต้องไว้ผมยาวและไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับผม
2. กฉา (kachcha) ผู้ชายต้องนุ่งกางเกงขาสั้นเพื่อความว่องไวในการเคลื่อนไหว
3. กหา (kara) กำไลข้อมือเหล็กเพื่อเตือนไม่ให้ลักขโมยของของคนอื่น มิฉะนั้นจะถูกใส่กุญแจมือเข้าคุก
4. กังคา หวีเพื่อไม่ให้ผมร่วง
5. กิรปัน (kripa) ดาบสั้นติดเอาไว้ป้องกันตัว

6. ศาสนาโซโรอัสเตอร์ (Zoroastrianism)

ศาสนาโซโรอัสเตอร์เกิดในประเทศอิหร่าน ชาวอิหร่านเรียกศาสนานี้ว่า ซาราธุสตระ (Zarathustra)³ เป็นศาสนาที่มีความสำคัญของจักรวรรดิเปอร์เซีย ตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 ชาวเปอร์เซียที่นับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์หนีภัยจากชาวมุสลิมเข้ามายึดครองอิหร่าน โดยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดีย โดยปักหลักที่เมืองคุชราต ได้นำศาสนาโซโรอัสเตอร์เข้ามาในอินเดียด้วย ชาวอินเดียที่สืบเชื้อสายมาจากชาวอิหร่านและนับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์ เรียกว่าปาร์ซี (Parsi)⁴

¹พิน ดอกบัว. (2544). เล่มเดิม. หน้า 231-234.

²กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย. (2543). เล่มเดิม. หน้า 132.

³พิน ดอกบัว. (2544). เล่มเดิม. หน้า 75.

⁴ธนู แก้วโอภาส. (2542). เล่มเดิม. หน้า 99.

หลักคำสอนของศาสนาโซโรอัสเตอร์

1. พระอหุระ มาซตะ (Ahura mazda) เป็นพระเจ้าสูงสุดเพียงพระองค์เดียว พระองค์ทรงเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง พระองค์ทรงมีกายทิพย์จึงไม่มีใครเห็นพระองค์ได้ บางครั้งพระองค์จะเปิดเผยพระองค์โดยผ่านเทวทูตของพระองค์และโดยการแสดงนิมิตของพระองค์เอง
2. โลกมนุษย์เป็นสมรภูมิแห่งการสู้รบระหว่างความดีและความชั่ว การต่อสู้จะดำเนินไปเรื่อย ๆ ในที่สุดพระอหุระ มาซตะจะทรงเป็นผู้ชนะ
3. มีความเชื่อว่าตายแล้วเกิดในโลกวิญญาณและต้องรับผลกรรมตามที่ทำไว้ คนดีจะได้ขึ้นสวรรค์อยู่กับพระอหุระ มาซตะ ชั่วนี้รันดร์ ส่วนคนชั่วจะตกนรกจนกว่าจะกลับใจ
4. เน้นเรื่องการปฏิบัติที่จะทำให้กาย วาจา ใจ บริสุทธิ์เท่านั้น จึงไม่ให้ความสำคัญต่อพิธีกรรม
5. ให้ความสำคัญต่อเพศฆราวาสมากกว่านักบวช ส่งเสริมให้มีการแต่งงานมากกว่าอยู่เป็นโสด เพื่อสืบเผ่าพันธุ์มนุษยชาติจะได้มีคนนับถือพระเจ้าตลอดไป แต่ห้ามการมีภรรยา 2 คน เมื่อแต่งงานแล้วส่งเสริมให้มีบุตรมากกว่าการไม่มีบุตร
6. ผู้ที่นับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์ต้องมีการตามไฟไม่ให้ดับ เพราะถือว่าไฟเป็นสัญลักษณ์ของพระอหุระ มาซตะ ผู้เป็นพระเจ้าแห่งความดี ความสว่าง ปัญญา และชีวิต

คัมภีร์ในศาสนาโซโรอัสเตอร์

คัมภีร์ที่สำคัญคือคัมภีร์เซนต์ อะเวสตะ (Zend Avasta) แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ

1. ยัสนา (Yasna) การบูชาหรือพิธีกรรม
2. วิสเปรัส (Visperad) เป็นบทสวดอันยาวนานต่อเทพเจ้า
3. เวทิตัท (Vendidad) เป็นระเบียบวินัยและพิธีกรรมของพระ
4. ยัสต์ (Yaths) เป็นบทสวดบูชาทูตสวรรค์ 21 องค์ และวีรบุรุษของศาสนาโซโรอัสเตอร์

5. ไครทะ อะเวสตะ (Khorda Avesta) เป็นหนังสือคู่มือสำหรับศาสนานิกชนทั่วไปใช้สวดมนต์

7. ศาสนาคริสต์ (Christianity)²

ศาสนาคริสต์เป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้นับถือพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งมีเทวปัญชามายังประชาชนบนโลกผ่านทางพระเยซูแห่งนาซาเรธ (Nazareth) ในปาเลสไตน์ เมื่อพระเยซูสิ้นพระชนม์ในวันศุกร์ (Good Friday) หลังจากนั้นอีก 3 วันพระองค์เสด็จขึ้นสู่สวรรค์ในวันอีสเตอร์ (Easterday) บรรดาสาวกของพระองค์ได้ประชุมกันเพื่อเผยแพร่คำสอนของพระเยซู และรอคอยการเสด็จกลับมาของโลกเป็นครั้งที่ 2 ของพระองค์จนทุกวันนี้

¹ ฟีน ดอกบัว. (2544). เล่มเดิม. หน้า 84.

² ธนู แก้วโอภาส. (2542). เล่มเดิม. หน้า 171-180.

คำสอนของศาสนาคริสต์

คำสอนของพระเยซูเขียนไว้ในพันธสัญญาใหม่ (New Testament) เป็นคำสอนในระดับศีลธรรมและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการเข้าถึงพระเจ้า เคารพพระเจ้าเพื่อมีชีวิตนิรันดร์กับพระเจ้า พระเยซูสอนให้รักในพระเจ้า รักครอบครัว และรักในเพื่อนมนุษย์โดยไม่เลือกชนชั้นและเชื้อชาติ

นิกายในศาสนาคริสต์ มีนิกายที่สำคัญ 3 นิกาย คือ

1. นิกายโรมันคาทอลิก (Roman Catholic) มีกฎข้อบังคับเกี่ยวกับศาสนาที่ตายตัวแก้ไขอีกไม่ได้ มีสันตะปาปาหรือโป๊ป (Pope) แห่งนครวาติกันเป็นประมุข
2. นิกายออร์ทอดอกซ์ (Orthodox) นิกายนี้ไม่ขึ้นกับสันตะปาปาแห่งนครวาติกัน แต่ละประเทศมีประมุขสูงสุด เรียกว่า ปาτριอาร์ช (Patriarch) ปกครองดูแล นิกายนี้มุ่งทางธรรมเคร่งครัดปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเยซู
3. นิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant) นิกายนี้เกิดจากนักศาสนาชาวเยอรมัน คือ มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) นิกายนี้ไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติทางศาสนาของนิกายโรมันคาทอลิก และไม่ฟังคำสั่งของสันตะปาปา นิกายนี้ยึดมั่นในพระคัมภีร์เป็นสำคัญ

คัมภีร์ในศาสนาคริสต์

1. พันธสัญญาเดิม (Old Testament) เป็นคัมภีร์เดิมของศาสนายิว
 2. พันธสัญญาใหม่ (New Testament) เป็นคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ เขียนโดยสาวกของพระเยซูหลายคน
- เมื่อรวมทั้ง 2 พันธสัญญาเรียกว่า พระคริสต์ธรรมคัมภีร์หรือพระคัมภีร์ไบเบิลอันศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Bible) เป็นคัมภีร์ของศาสนาคริสต์

ศาสนาในอินเดียภายใต้การปกครองของมุสลิมเติร์ก

มาหมุดแห่งกัซนีมีความเชื่อมั่นในศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก การทำสงครามขยายอำนาจของพระองค์แต่ละครั้งก็มีจุดประสงค์ที่จะขยายการนับถือศาสนาอิสลามเข้าไปในดินแดนที่พระองค์ได้รับชัยชนะ ดังนั้นการทำสงครามของพระองค์จะมีการฆ่าฟันประชาชน ปล้นสะดม ทำลายวัดและศาสนสถานของศาสนาพุทธและศาสนาฮินดู ดังที่มีปราชญ์ชาวอินเดียได้บันทึกไว้ว่า “ ประชาชนฮินดูได้ถูกเข่นฆ่าและต้องกระจัดกระจายพลิว่อนไปทั่วทุกสารทิศเหมือนฝูงแพะแกะของสุลต่านมาหมุดได้กลายเป็นนิทานปรัมปราเล่าติดปากสืบทอดกันมา พวกที่มีชีวิตรอดอยู่ต่างก็งเกลียดชังชาวมุสลิมอย่างเข้ากระดูกดำ ” ¹ การกระทำความดังกล่าวนำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านชาวมุสลิมอย่างรุนแรงของประชาชนชาวอินเดีย เมื่อสุลต่านมาหมุดสิ้นพระชนม์ลงใน ค.ศ. 1030 อำนาจของพระองค์ก็เสื่อมลงด้วย

¹ ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2539). เล่มเดิม. หน้า 218.

ใน ค.ศ.1187 อินเดียก็ถูกชาวมุสลิมเติร์กแถบเทือกเขากอร์ (Ghur) ในอัฟกานิสถาน ตะวันตกภายใต้การนำของมะหะหมัด กอรี (Muhammad Ghuri) ที่มีจุดประสงค์ที่จะยึดครอง อินเดียอย่างถาวร¹ ชาวมุสลิมเติร์กนี้ได้ทำสงครามยึดครองแคว้นปัญจาบและแคว้นสินธุ ใน ค.ศ.1191 เขาสามารถยึดเมืองลาฮอร์ (Lahore) ได้ และใน ค.ศ. 1192 ก็สามารถยึดเมืองเดลีได้ นอกจากนี้ยังขยายอำนาจต่อไปยังแคว้นพาราณสี (Varanasi) และแคว้นพิหาร (Bihar) ที่เป็น ศูนย์กลางของพุทธศาสนา ชาวมุสลิมเติร์กได้ทำลายศาสนสถานของพุทธศาสนาและฆ่าพระสงฆ์ พร้อมทั้งทำลายมหาวิทยาลัยนาลันทาจนกลายเป็นเมืองร้างเป็นผลให้ศาสนาพุทธค่อยๆ เสื่อมไป จากอินเดีย

มุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดียได้มีนโยบายแผ่ขยายศาสนาอิสลามไปยังชาวอินเดีย สุลต่านชาวมุสลิมจึงไม่บำรุงศาสนาอื่นนอกจากศาสนาอิสลามทำให้ชาวอินเดียหันไปนับถือศาสนา อิสลาม นอกจากนี้ยังมีการแต่งงานกันระหว่างชาวมุสลิมและชาวฮินดูทั้งในราชสำนักและประชาชน ทั่วไปทำให้ศาสนาอิสลามแผ่ขยายอาณาเขตออกไปได้อย่างกว้างขวาง การที่ชาวอินเดียหันไปนับ ถือศาสนาอิสลามทำให้มีการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

มุสลิมเติร์กเข้ามาปกครองอินเดียต้องการที่จะให้ศาสนาอิสลามเข้ามาเป็นศาสนาที่ ประชากรนับถือมากกว่าความเชื่ออื่นๆและหวังที่จะให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีคนนับถือมาก ที่สุดในอินเดีย ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการเปลี่ยนศาสนาก็ต้องหลบการเช่นฆ่าของพวกมุสลิมเติร์กลงไป ทางภาคกลางและภาคใต้ของอินเดียแทน นับว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีต้นกำเนิดอยู่นอก อินเดียแต่เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบศาสนาของอินเดียเป็นอย่างมาก

ถึงแม้ว่าเมื่อชาวมุสลิมเข้ามาปกครองในอินเดียและมีการผสมผสานระหว่างศาสนาอิสลาม และศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู แต่ชาวมุสลิมก็ไม่สามารถปกครองอินเดียให้มีความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันได้เนื่องจากชาวมุสลิมก็ยังคิดว่าศาสนาอิสลามดีกว่าศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูและยังมีการขูด รีดภาษีจากชาวฮินดู ทำให้ชาวฮินดูไม่จงรักภักดีต่อการปกครองของชาวมุสลิมมากนักความไม่ สงบจึงยังมีอยู่ทั่วไป หลังจากชาวมุสลิมหมดอำนาจในการปกครองอินเดียแล้ว ดินแดนแห่งนี้ได้ แยกแยกเป็นรัฐอิสระเล็กๆหลายแห่ง จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ได้มีชาวมุสลิมผสมมองโกลเข้ามา รุกรานอินเดียและก่อตั้งเป็นราชวงศ์โมกุลเข้าปกครองอินเดียต่อมา

ศาสนาในอินเดียก่อนการปกครองของพระเจ้าอัครบาร์ ค.ศ. 1526 – ค.ศ. 1556

กษัตริย์ เซอร์ ซาร์ สุริ ทรงให้ความยุติธรรมกับผู้ที่ยึดถือศาสนาต่างจากพระองค์ด้วย ถึงแม้พระองค์จะเป็นมุสลิมที่เคร่งครัดแต่พระองค์ได้ให้สิทธิเสมอภาคต่อชาวฮินดู เช่น การให้ชาว ฮินดูเข้ามารับราชการทหารโดยได้รับตำแหน่งนายพลในกองทัพ การกระทำเช่นนี้ของพระองค์ ทำให้ชาวฮินดูเห็นว่าพระองค์ให้เกียรติ ให้ความเคารพและเป็นที่ยอมรับในจักรวรรดิ

¹การตี มหาชนธิ. (2523). เสริมเติม. หน้า 59.

ในสมัยพระเจ้าอิสลาม ซาห์ ได้พยายามปกครองอินเดียให้เหมือนกษัตริย์เซอร์ ซาห์ สุริ แต่พระองค์ไม่สามารถที่จะควบคุมขุนนางที่คิดกบฏได้และยังมีความวุ่นวายในเรื่องศาสนาเกิดขึ้นจากขบวนการศาสนาอิสลามที่เรียกว่า มหาทิวิส (Mahadivis) ที่มีความเชื่อว่าศาสดาจากนครเมกกะจะมาจุติเป็นศาสดาชื่อมาหิ (Mahdi) จะมาเปลี่ยนทุกคนในโลกให้มานับถือศาสนาอิสลามเพื่อให้ทุกคนมีความเสมอภาคและมีความยุติธรรม ขบวนการนี้จะมีการติดต่อวูฐให้กับสมาชิกทุกคนเพื่อเป็นการป้องกันตนเองและไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้อง เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลถึงกับประกาศลงโทษกับผู้ที่นับถือขบวนการนี้ทำให้ประชาชนรู้สึกวูฐถูกบังคับมากเกินไปจึงก่อความวุ่นวายขึ้น พระเจ้าอิสลาม ซาห์ ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้จนพระองค์สวรรคตในค.ศ. 1554 บ้านเมืองได้เกิดความวุ่นวายจากการขาดผู้นำที่มีความสามารถเป็นการเปิดโอกาสให้พระเจ้าหุมาเยนยกกองทัพเข้ามากู้อาณาจักรที่พระองค์เคยปกครองกลับมาได้สำเร็จ¹ แต่พระองค์ทรงครองราชย์ได้เพียง 1 ปีก็ประสบอุบัติเหตุสิ้นพระชนม์ ในขณะที่อินเดียนั้นมีปัญหาด้านความอดอยากและการขาดแคลนอาหารอยู่และปัญหาที่อาณาจักรอิสระต่างๆ พยายามที่จะทำลายอำนาจของราชวงศ์โมกุล ในขณะที่เดียวกันก็มีชาวโปรตุเกสเข้ามามีอิทธิพลทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของอินเดีย เมื่อพระเจ้าอักบาร์ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระบิดาพระองค์ต้องเข้ามาแก้ปัญหาดังกล่าวในรัชสมัยของพระองค์

พระเจ้าอักบาร์ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระเจ้าหุมาเยนพระบิดาของพระองค์ในค.ศ. 1556 เมื่อพระองค์มีพระชนมายุ 13 พรรษาและมีอำนาจในการปกครองจักรวรรดิอย่างสมบูรณ์ในค.ศ. 1562 เมื่อพระองค์มีพระชนมายุ 20 พรรษา พระองค์ทรงเห็นสังคมอินเดียประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติและมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน พระองค์พยายามประนีประนอมด้วยนโยบายความสงบสุขแก่ประชากรทั้งมวล เพื่อให้เกิดผลดีต่อจักรวรรดิของพระองค์ พระองค์จึงได้ดำเนินนโยบายด้านศาสนาเพื่อให้เกิดความสงบสุขของประชากรในจักรวรรดิของพระองค์

นโยบายด้านศาสนาของพระเจ้าอักบาร์

พระเจ้าอักบาร์มีความเชื่อว่าการให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา จะเป็นแนวทางในการนำนโยบายให้อยู่ในความสงบ (The policy of religious toleration) มาสู่จักรวรรดิของพระองค์ ถึงแม้พระองค์จะนับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะให้มีการแบ่งแยกทางศาสนาและยังมีความสนพระทัยในการศึกษาทางด้านศาสนาเปรียบเทียบอีกด้วย* นอกจากนี้พระองค์มีครูคนแรกคืออับดุล ลาติฟ (Abdul Latif) เป็นครูที่มีมุมมองทางด้านเสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นอย่างมาก เขาแนะนำพระเจ้าอักบาร์ให้ทำงานร่วมกับชาวเปอร์เซีย ชาวซูฟี และให้ปฏิบัติกับชาวฮินดูและชาวคริสต์ให้เท่าเทียมกัน จากการอภิเษกสมรสของพระเจ้าอักบาร์ก็ได้ให้อิสระในการ

¹ จันตรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 114-115

* บรรพบุรุษของพระเจ้าอักบาร์เป็นชาวดิเมอร์ที่มีความสนใจในด้านอักษรศาสตร์ ศิลป และศาสนา ชาวดิเมอร์มีความใกล้ชิดกับชาวมุสลิมนิกายซูฟี (Sufism) ทำให้พระเจ้าอักบาร์ได้ศึกษาศาสนาอิสลามนิกายซูฟีด้วย

ประกอบพิธีทางศาสนาอันดูอย่างครบถ้วนและยังทำให้พระองค์ได้ศึกษาปรัชญาของศาสนาอันดูมากขึ้น แต่พระองค์ก็ยังปฏิบัติพระองค์เป็นมุสลิมที่ดีด้วยการสวดมนต์เป็นประจำ สร้างมัสยิดให้มาก และเดินทางไปแสวงบุญตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆทางศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะที่เมืองอัครเมอร์ (Ajmer) ** และเมืองสิกรี (Sikri) เพื่อขอลูกชาย เมื่อได้สมดังประสงค์จึงได้สร้างเมืองหลวงที่เมืองสิกรี* โดยให้ชื่อว่า ฟาเทอร์ปุระ สิกรี (Fathepur Sikri) หรือวิชัยนคร (City of Victory) เป็นเมืองหลวงใหม่ และทรงสร้างสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อภิปรายของศาสนาต่างๆขึ้นที่เมืองนี้

1.การให้เสรีภาพในการอภิปรายทางศาสนา

เนื่องจากพระองค์ได้เริ่มสนในการศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ ที่เมืองฟาเทอร์ปุระ สิกรีนี พระองค์ได้สร้างสถานที่สำคัญเรียกว่า อิบาตัท คานา (Ibadat Khana = Hall of Worship) ในปี ค.ศ. 1575¹ เป็นวิหารเพื่อใช้เป็นที่อภิปรายเกี่ยวกับศาสนาต่างๆ พระองค์จะเสด็จมาที่อิบาตัท คานาหลังจากที่ทรงสวดมนต์ในโบสถ์แล้วในเวลาพลบค่ำของวันพฤหัสบดี ในระยะแรกพระองค์ทรงให้ผู้มีความรู้และนักปราชญ์ของศาสนาอิสลามมาอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาของศาสนาอิสลามในวันศุกร์โดยมีพระเจ้าอัครบาร์เป็นประธาน พระองค์จะประทับที่ดิวัน-อิ กาส (Diwan – i – Khas = Hall of Private Audience) ซึ่งเป็นเสาหินที่อยู่กลางห้องพระโรง รองรับเวทีประชุมของผู้ที่เข้ามาอภิปราย เวทีนี้มีสะพานเชื่อมกับระเบียงด้านข้างทั้ง 4 ด้าน ผู้เข้าร่วมการอภิปรายจะอยู่ที่ระเบียงทั้ง 4 ด้าน ผู้ที่เข้าฟังการอภิปรายจะนั่งฟังด้านล่าง พระเจ้าอัครบาร์จะเสด็จมาฟังการอภิปรายถึงปัญหาต่างๆของศาสนาอิสลามตลอดทั้งคืน พระองค์ได้เตรียมเงินไว้สำหรับประทานให้กับผู้ที่แสดงความคิดเห็นที่ดี แต่พระองค์ต้องผิดหวังจากผู้แทนของแต่ละนิกายต่างต่อกันเอง มีการประณามกันในเรื่องที่ขัดแย้งกันและแสดงออกให้เห็นถึงการเป็นปฏิปักษ์ต่อกันของแต่ละนิกายให้พระองค์ได้เห็น จนในที่สุดถึงกับเรียกฝ่ายตรงข้ามว่า โง่เง่าเต่าตุ่นและเป็นมิชฉาหิฐิเอาทีเดียว² พระเจ้าอัครบาร์ทรงมีความคิดว่าแม้แต่ผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาเดียวกันแต่คนละนิกายยังมีข้อขัดแย้งกันเองทำให้ศาสนาอิสลามไม่มีความเอกภาพมากขึ้นในความคิดของพระองค์

ในระยะต่อมาพระองค์ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญของศาสนาต่างๆ เช่น บัณฑิตจากศาสนาฮินดู (Hinduism) ตัวแทนที่นับถือศาสนาเชน (Jainism) ตัวแทนจากศาสนาโซโรอัสเตอร์ (Zoroastrians) และใน ค.ศ. 1579 พระเจ้าอัครบาร์ได้ขอไปยังแคว้นกัวให้ส่ง

** อัครเมอร์ เป็นสถานที่แสวงบุญสำคัญในนิกายซุฟี หลังจากพระเจ้าอัครบาร์ยึดอัครเมอร์ได้ในปี ค.ศ.1556 ทรงตั้งเมืองนี้เป็นศูนย์บัญชาการใหญ่ของกองทัพ พระเจ้าอัครบาร์ได้ไปสักการะสุสานบนภูเขาเพื่อขอลูกและพระองค์ก็ได้พระโอรสสมใจ

* พระเจ้าอัครบาร์เดินทางไปแสวงบุญที่เมืองสิกรีเพื่อพบนักบุญเชน ซาลิม จิษฏี (Shaikh Salim Chishti) ในนิกายซุฟี นักบุญได้ถวายคำพยากรณ์ว่าพระองค์จะมีพระโอรสสามองค์ เมื่อปรากฏเป็นจริงดังคำทำนาย พระองค์จึงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่เมืองสิกรี

¹ Bamber Gascoigne. (1971). *The Great Moghuls*. p.109.

² จานงค์ ทองประเสริฐ. ผู้แปล. (2513). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย*. เล่ม 2. หน้า 330.

บาทหลวงหรือผู้เชี่ยวชาญทางศาสนามาสอนคัมภีร์ของคริสต์ศาสนาให้แก่พระองค์ โดยพระองค์รับรองความปลอดภัยในการเดินทางและการอยู่อาศัยให้¹ ชาวโปรตุเกสจากอาณานิคมแคว้นกัว (Goa) ส่งบาทหลวงเยซูอิต (Jesuit fathers) เข้ามาอภิปรายเกี่ยวกับศาสนาของตนให้พระเจ้าอักบาร์ฟังเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของศาสนาต่างๆ

บาทหลวงเยซูอิตมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนความคิดของพระเจ้าอักบาร์ให้หันมานับถือศาสนาคริสต์ โดยส่งบาทหลวงมา 3 คน คือ บาทหลวงชาวอิตาลีชื่อ รูดอล์ฟ อากาวิวา (Rudolf Aquaviva) บาทหลวงชาวสเปนชื่อแอนโทนี มอนเซร์ราเต (Antony Monserrate) และ บาทหลวงเปอร์เซียชื่อ ฟรานซิส เฮนริเกซ (Francis Henriquez)² บาทหลวงทั้งสามพยายามชักจูงให้พระเจ้าอักบาร์เปลี่ยนใจมานับถือศาสนาคริสต์โดยนำเอาคัมภีร์พระคริสต์ธรรม (Gospel) มาและพิสูจน์ให้เห็นเรื่องตรีเอกานุภาพ พระเจ้าอักบาร์ทรงมีความเชื่อและเคารพในคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ พระองค์ทรงให้เจ้าชายมูราตเรียนคริสต์ศาสนาและให้ศาสนาคริสต์อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ยังทรงให้อาบู ฟัซล (Abul Fezl) แปลคริสต์ธรรมเป็นภาษาอาหรับอีกด้วย

2. แนวคิดในการตั้งศาสนาใหม่

ค.ศ. 1579 เซค มุบารัค นาโกรี (Shaikh Mubarak Nagori) ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ได้ดำเนินการอภิปรายว่ากษัตริย์ควรเป็นผู้นำและเป็นหลักทางศาสนาให้กับประชาชน พวกนักวิชาการทางศาสนาอิสลามเห็นด้วยกับหลักการของท่านเซค มุบารัค นาโกรี มีการตกลงร่วมกันในการร่างพระราชกฤษฎีกาการปราศจากความผิด (Infallibility Decree)³ โดยถือว่าพระเจ้าอักบาร์เป็นผู้นำที่เที่ยงธรรมและเป็นผู้นำสูงสุดของศาสนา เป็นองค์ศาสนูปถัมภก และเป็นผู้ที่ตัดสินปัญหาต่างๆเกี่ยวกับศาสนา การประกาศดังกล่าวไม่ได้ปฏิเสธบทบัญญัติของคัมภีร์อัลกุรอานในศาสนาอิสลาม

การกระทำของพระเจ้าอักบาร์ทำให้ชาวมุสลิมไม่พอใจที่พระเจ้าอักบาร์ไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น พระองค์ทรงห้ามการส่งเงินจำนวนมากไปเมกกะและเมดินาเพื่อแจกให้คนยากจน ค.ศ. 1580 พระองค์โปรดให้เลิกการแสวงบุญไปอัมมีร์ เป็นต้น ผลการประกาศนี้ทำให้มีนักวิชาการหลังไหลเข้ามาอภิปรายในวิหารมากขึ้น พวกบูชาไฟที่มาจากนูซารี (Nousari) ในแคว้นคุชราต (Gujarat) ได้อ้างศาสนาซาราสตรา (Zarathustra หรือ Zoroastrianism) เป็นศาสนาที่แท้ และประกาศว่าการบูชาไฟนั้นพิเศษกว่าการบูชาสิ่งอื่น พระ

¹ จันตรา บุรณฤกษ์. (2521). เล่มเดิม. หน้า 147.

² George Dunbar. (1949). *A History of India from The Earliest Times to Nineteen Thirty-nine* vol.1. p. 190.

³ J.Allan,M.A.; T.Wolseley Haig; H.H. Dowell. (1964). *The Cambridge Shorter History of India*. p. 284.

เจ้าอัครบารทรทรงสนพระทัยและทรงสั่งให้อะบูล ฟัซล เป็นผู้รับผิดชอบในการบูชาไฟศักดิ์สิทธิ์¹ นอกจากนี้พระองค์ยังเสด็จไปหาโยคีบางคน และสนทนากับโยคีเหล่านั้นในเวลากลางคืนเกี่ยวกับสัจธรรมที่เป็นนามธรรม เรื่องความศรัทธา อาชีพ และอิทธิพลของการบริการ

หลังจากประกาศกฤษฎีกานี้แล้ว พระเจ้าอัครบารทรเริ่มกระทำในสิ่งที่ผู้นำศาสนาอิสลามไม่พอใจ เช่น พระองค์ทำหน้าที่เป็นผู้สอนศาสนาเสียเอง บางครั้งพระองค์ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักของศาสนาอิสลาม โดยการให้สิทธิพิเศษกับพวกบาทหลวงเยซูอิต และการหันมาสนใจพิธีกรรมของพวกปาร์ซี (Parsi) * เป็นต้น พระเจ้าอัครบารทรประกาศห้ามไม่ให้มีการใช้นามว่า มะหะหมัด (Muhammad) ในการสวดมนต์ร่วมกัน ยกเลิกพิธีกรรมของชาวมุสลิมในระบบตุลาการเพื่อไม่ให้ผู้พิพากษาเอาเรื่องเกี่ยวกับศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินความ การประกาศเช่นนี้ทำให้เกิดการต่อต้านของชาวมุสลิม โดยให้การสนับสนุนเจ้าชายมะหะหมัด ฮาคิม (Muhammad Hakim) น้องชายต่างพระมารดาของพระเจ้าอัครบารที่ปกครองเมืองคาบูลให้ก่อการจลาจล พระเจ้าอัครบารได้ยกกองทัพไปปราบการจลาจลที่เมืองคาบูลในปี ค.ศ. 1581 เจ้าชายมะหะหมัด ฮาคิมยอมแพ้และพระเจ้าอัครบารทรงยึดเมืองคาบูลได้ หลังจากนั้นพระองค์ได้ใช้เวลาในการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอย่างเต็มที่

3. ประกาศศาสนาใหม่

การศึกษาเกี่ยวกับศาสนาของพระเจ้าอัครบาร ทำให้พระองค์มีความคิดที่จะให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์อยู่ร่วมกันได้ โดยเฉพาะชาวฮินดูและชาวมุสลิม พระองค์จึงเริ่มศึกษาศาสนาอิสลามให้ละเอียดมากขึ้นและพยายามตั้งศาสนาใหม่เพื่อให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในที่สุดพระองค์ได้ตัดสินใจที่ประกาศศาสนาใหม่ ชื่อ ดิน-อิ-อิลาฮี (Din-i-Ilahi = Religion of God) หรือความเชื่ออมตะ ในปี ค.ศ. 1582

ศาสนาใหม่นี้ได้รวมความเชื่อของพระเจ้าอัครบารมาจากศาสนาอิสลาม ศาสนาเซน ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู และแนวความเชื่ออื่นๆ ตามทัศนคติกว้างๆของพระเจ้าอัครบาร ศาสนาดิน-อิ-อิลาฮี ได้แนวคิดมาจากศาสนาอิสลามนิกายซูฟีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการปฏิบัติมาจากศาสนาโซโรอัสเตอร์ ศาสนานี้ถือว่าเป็นเอกเทวนิยม คือพระเจ้าอัครบาร การปฏิบัติที่พระองค์กำหนดคือ²

1. การสละทางโลก
2. การงดเว้นจากความใคร่ กามคุณ
3. การงดเว้นการรื่นเริง
4. การงดเว้นการสังหารสิ่งมีชีวิต
5. การงดเว้นการเอาทรัพย์สินอื่นมาเป็นของตน

¹ จานง ทองประเสริฐ. ผู้แปล. (2513). *เล่มเดิม*. หน้า 335.

* ชาวปาร์ซีเป็นลูกหลานของชาวเปอร์เซียอพยพเข้ามาในอินเดียตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 พวกเขาได้นำศาสนาโซโรอัสเตอร์เข้ามาในอินเดียด้วย

² ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย*. หน้า 133-134.

6. การงดเว้นความสัมพันธ์กับสตรี

7. การงดเว้นการกล่าวโทษผู้อื่น การกดขี่ การข่มขู่ การเยาะเย้ยผู้อื่น
การกระทำที่จะทำให้บรรลุถึงโลกหน้าจะต้องปฏิบัติคุณความดี 10 ประการ ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2. การงดเว้นกระทำชั่วและขจัดความโกรธด้วยความอ่อนโยน

3. การงดเว้นจากความปรารถนาทางโลก

4. ฝึกหาความหลุดพ้นจากพันธะทางโลกและความรุนแรง อีกทั้งมุ่งหวังในโลกหน้าอัน

เป็นอมตะ

5. มีศรัทธา ปัญญา และความอุทิศตน หมั่นทบทวนผลของการกระทำ

6. มีความรอบครอบในความปรารถนาที่จะทำความดี

7. มีวาจานุ่มนวล อ่อนโยนและเป็นที่ยอมรับของทุกคน

8. สังสรรค์กับพี่น้องที่ดีและสนองความต้องการของเขา ก่อนของเราเอง

9. แยกตัวออกจากมนุษย์ และสัมพันธ์ตัวเองกับพระเจ้า

10. ทำวิญญานให้บริสุทธิ์โดยฝึกหาแต่พระเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และฝึกหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระเจ้าจนกว่าชีวิตจะออกจากร่าง

พระเจ้าได้กำหนดการบูชาพระอาทิตย์วันละ 4 ครั้ง คือ ตอนเช้า ตอนเที่ยงวัน ตอนเย็น ตอนเที่ยงคืน และมีการบูชาไฟศักดิ์สิทธิ์เพราะไฟเป็นนิมิตอย่างหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้าและแสงสว่างก็มาจากพระองค์ โดยนำหลักการนี้มาจากศาสนาโซโรอัสเตอร์

4. ผลของการประกาศศาสนาใหม่

ภายหลังการประกาศศาสนาใหม่พระเจ้าอักบาร์ได้หันมานับถือศาสนาที่ลบล้าง การปฏิบัติที่พระองค์โปรดปรานคือ การสละทางโลก การงดเว้นจากราคะ กิเลส จากความต้องการทางด้านกามารมณ์ จากความสนุกสนาน รื่นเริง จากการทำลายชีวิตของสัตว์ จากการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน จากความอิจฉาริษยา จากการกล่าวโทษผู้อื่น จากการกดขี่ผู้อื่น จากการตั้งฉายาที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย เป็นต้น พระเจ้าอักบาร์ได้แสดงพระองค์เป็นพระเจ้าของศาสนาใหม่นี้ หลังจากการประกาศศาสนาใหม่มีประชากรหันมานับถือเพียง 2,000 – 3,000 คน เนื่องจากพระองค์ไม่ได้มีความคิดที่จะเผยแพร่ศาสนาใหม่นี้อย่างจริงจัง ศาสนานี้ไม่มีคำสวด ไม่มีคนกลางในการทำพิธี ไม่มีวิธีการบูชาเป็นพิเศษ และไม่ได้กำหนดสถานที่ในการประกอบพิธี อย่างไรก็ตามศาสนาใหม่นี้ทำให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์มีความผูกพันและแสดงความจงรักภักดีต่อพระเจ้าอักบาร์ แต่ศาสนาใหม่นี้ได้รับการต่อต้านจากชาวมุสลิมที่เคร่งศาสนามากๆ เพราะพวกเขาคิดว่าพระเจ้าอักบาร์ทรงละทิ้งศาสนาอิสลามและไม่ให้เกียรติแก่ชาวมุสลิม ดังนั้นเมื่อพระเจ้าอักบาร์เสด็จสวรรคต ศาสนา دين-อิ-อิลาฮี ก็สิ้นสุดไปด้วย.

เมื่อพระเจ้าอักบาร์เข้ามาปกครองจักรวรรดิของพระองค์ พระองค์ได้ทรงเห็นความหลากหลายของการนับถือศาสนา และความไม่เท่าเทียมกันของชนชั้นปกครองและชนชั้นใต้การ

ปกครองพระองค์ได้ทรงสร้างอิบาคัท คานาไว้สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละศาสนาได้เข้ามาอภิปรายปัญหาต่างของแต่ละศาสนาให้พระองค์ฟัง ทำให้พระองค์เห็นถึงความขัดแย้งของคนแม้จะในศาสนาเดียวกันแต่คนละนิกายก็ตาม ในแต่ละศาสนาก็พยายามยกย่องศาสนาของตนและต้องการให้พระเจ้าอัครบาร์หันมานับถือศาสนาของตนเอง พระองค์จึงได้ศึกษาศาสนาต่างๆ และนำเอาแนวคิดและความเชื่อของศาสนาต่างๆ มาประกาศเป็นศาสนาใหม่เพื่อให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์นับถือจะได้เกิดความเท่าเทียมกันของประชากรในจักรวรรดิของพระองค์ แต่ศาสนาใหม่ของพระองค์ก็ต้องเรียกร้องให้คนหันมานับถือ ส่วนข้าราชการบริพารในราชสำนักที่เปลี่ยนมานับถือก็หวังในผลประโยชน์ส่วนตัว จากการที่ประชาชนเหล่านี้ไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักของศาสนา ดิน-อิ-อิลาฮี ทำให้ศาสนาที่ต้องล่มสลายไปเมื่อพระเจ้าอัครบาร์สวรรคต

ภาพประกอบ 11 พระที่นั่งปัญจมาฮัล ที่ฟาร์เตปุระ สิกรี พระเจ้าอักบาร์ทรงโปรดให้สร้าง
ขึ้นใน ค.ศ. 1580

ที่มา : www.glovelyworld.com/webinde/htmfr/inde033.htm

ภาพประกอบ 12 วิหารอิบาตัต คานา (Ibadat Khana) ใช้เป็นที่อภิปรายเกี่ยวกับศาสนา
ที่มา: Jordan.husney.com/.../08/fatehpursikria.php

ภาพประกอบ 13 ดิวัน-อิ-กาส (Diwan-i-Khas) เสาหินกลางห้องพระโรง รองรับเวทีประชุม
ของผู้ ที่เข้ามาประชุม
ที่มา: www.gvanstijin.nl/india/fatehpursikri.htm

ภาพประกอบ 14 ด้านบนของเสาหินกลางห้องพระโรง มีสะพานเชื่อมกับระเบียงข้างทั้ง 4 ด้าน
ที่มา : www.club.faune.com/.../indi/sortileges/index.htm

บทที่ 5

บทสรุป

พระเจ้าอัครบาร์เป็นกษัตริย์ในราชวงศ์โมกุลเข้ามาปกครองอินเดียต่อจากพระบิดาของพระองค์ ในระยะแรกที่เข้ามาปกครองฐานะของพระเจ้าอัครบาร์ไม่มั่นคงนักจากการอ้างสิทธิในการครองราชย์ของเจ้าชายแคว้นต่างๆ พระองค์ได้ประกาศตนว่าจะเป็นผู้นำฮินดูสถานจึงนำกองทัพไปปราบปรามจนได้รับชัยชนะและสถาปนาจักรวรรดิโมกุลขึ้นมา หลังจากนั้นพระองค์ต้องเข้าไปจัดการกับปัญหาภายในราชสำนักที่มีการแย่งชิงความเป็นใหญ่และความแตกต่างในการนับถือศาสนา เมื่อพระองค์จัดการกับปัญหาภายในราชสำนักได้สำเร็จพระองค์ได้ประกาศตนเป็นกษัตริย์เหนือจักรวรรดิและมีอำนาจในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว

เมื่อเข้ามาอำนาจสูงสุดแล้วพระองค์ก็เริ่มดำเนินนโยบายการรวมแคว้นต่างๆ ที่ปกครองตนเองให้รวมเป็นจักรวรรดิอินเดีย พระองค์สามารถที่จะขยายอาณาเขตทางด้านเหนือของอินเดียทางตะวันตกเฉียงเหนือถึงแคว้นอัซสัม ทางตะวันตกจากแคว้นแคชเมียร์ถึงบริเวณพิชปุระและไกลคอนดาในอาณาจักรเดคขาน นับว่าพระเจ้าอัครบาร์เป็นกษัตริย์ในราชวงศ์โมกุลพระองค์หนึ่งที่สามารถขยายอาณาเขตได้อย่างกว้างขวางในรัชสมัยของพระองค์

พระเจ้าอัครบาร์เป็นผู้ที่มีแนวคิดที่จะประนีประนอมในด้านการปกครองจากการที่ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์ประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติและศาสนา พระองค์ใช้หลักแห่งความเสมอภาคในการปกครองจักรวรรดิเพื่อให้ประชากรมีความเท่าเทียมกันในด้านสังคมและศาสนา เนื่องจากสังคมในสมัยพระองค์ยังมีการแบ่งแยกชนชั้นกันอยู่ ชาวฮินดูยังยึดมั่นในระบอบวรรณะและประเพณีการประกอบอาชีพยังมีการแบ่งแยกทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนมีมากขึ้น พระเจ้าอัครบาร์พยายามที่จะลดช่องว่างตรงนี้จึงใช้นโยบายทางด้านสังคมมาใช้ เช่น การยกเลิกการเก็บภาษีที่ชาวฮินดูต้องจ่ายให้กับชาวมุสลิม เมื่อต้องเดินทางไปประกอบพิธีทางศาสนาและยกเลิกภาษีที่คัมภีร์อัลกุรอานได้กำหนดให้มีการเก็บภาษีในคนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ยังยกเลิกประเพณีของชาวฮินดูที่ปฏิบัติกันมานานคือประเพณีสตี โดยห้ามมีการบังคับหญิงหม้ายในการประกอบพิธีโดยไม่เต็มใจ และพระองค์ยังให้สิทธิในการแต่งงานใหม่ของหญิงหม้ายด้วยการกระทำเช่นนี้ทำให้พระองค์สามารถชนะใจชาวฮินดูเป็นอย่างมาก นอกจากนี้พระองค์ยังยกเลิกประเพณีการแต่งงานในวัยเด็กที่พ่อแม่ของเด็กผู้หญิงชาวฮินดูต้องให้มีการแต่งงานตั้งแต่เด็กเพื่อไม่ให้บุตรสาวของตนต้องไปเป็นภรรยาของชาวมุสลิม พระเจ้าอัครบาร์ทรงเห็นว่าการแต่งงานตั้งแต่ยังเด็กทำให้เกิดความไม่พร้อมในการสร้างครอบครัวใหม่และเด็กยังมีความรับผิดชอบไม่เพียงพอ พระองค์จึงได้กำหนดอายุของหญิงและชายที่สามารถแต่งงานได้ และยังต่อต้านการมีภรรยาหลายคน นอกจากนี้ความจำเป็นที่จะต้องมีบุตรไว้สืบตระกูลจึงจะสามารถมีภรรยาคนที่สองได้และภรรยาทุกคนต้องได้รับการเลี้ยงดูที่เท่าเทียมกัน

พระองค์ยังส่งเสริมทางด้านการศึกษาโดยการให้ชาวฮินดูได้มีโอกาสในการศึกษาภาษาเปอร์เซียมากขึ้นเพื่อให้โอกาสในการเข้ามาทำงานภายในราชสำนัก พระองค์ทรงสร้างห้องสมุดขนาดใหญ่สนับสนุนให้เด็กชาวฮินดูได้มีโอกาสในการเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้นและปรับปรุงหลักสูตรสำหรับชาวมุสลิมเพื่อให้เกิดแนวคิดในทางสร้างสรรค์มากขึ้นด้วย เป็นการดำเนินนโยบายที่พระองค์ตั้งไว้ที่จะให้ชาวฮินดูและชาวมุสลิมมีความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกัน

ส่วนทางด้านศาสนาพระองค์มีความเชื่อว่าการให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาจะเป็นการนำความสงบมาสู่จักรวรรดิของพระองค์ จากการที่ในวัยเยาว์พระเจ้าอักบาร์ได้อยู่ในสถานที่ที่มีความแตกต่างกันทางศาสนา ถึงแม้จะเป็นศาสนาเดียวกันแต่นิกายต่างก็ยังคงมีความขัดแย้งกันได้ นอกจากนี้พระองค์ยังมีครูที่มีมุมมองทางด้านเสรีภาพในการนับถือศาสนา ครูแนะนำให้พระองค์สามารถที่จะทำงานร่วมกับคนหลายศาสนาได้ และพระองค์ยังให้สิทธิในการประกอบพิธีทางศาสนาฮินดูแก่พระมหากษัตริย์ของพระองค์อีกด้วย เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้พระเจ้าอักบาร์ที่มีความสนใจเกี่ยวกับศาสนาเปรียบเทียบได้ศึกษาถึงปรัชญาและหลักปฏิบัติของศาสนาต่างๆ แต่พระองค์ก็ยังปฏิบัติตัวเป็นมุสลิมที่ดี การขยายจักรวรรดิของพระเจ้าอักบาร์ทำให้พระองค์ได้รู้จักกับชาวโปรตุเกสที่เข้ามาค้าขายกับอินเดียที่แคว้นกัว ชาวโปรตุเกสได้พยายามเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และชักจูงให้พระเจ้าอักบาร์เปลี่ยนศาสนา พระองค์ก็เพียงแต่ให้ความสนใจในศาสนาคริสต์โดยให้เจ้าชายมูราตพระโอรสเรียนคริสต์ศาสนาและทรงรับเป็นศาสนูปถัมภกให้ นอกจากนี้ยังให้มีการแปลคริสต์ธรรมเป็นภาษาเปอร์เซียด้วย

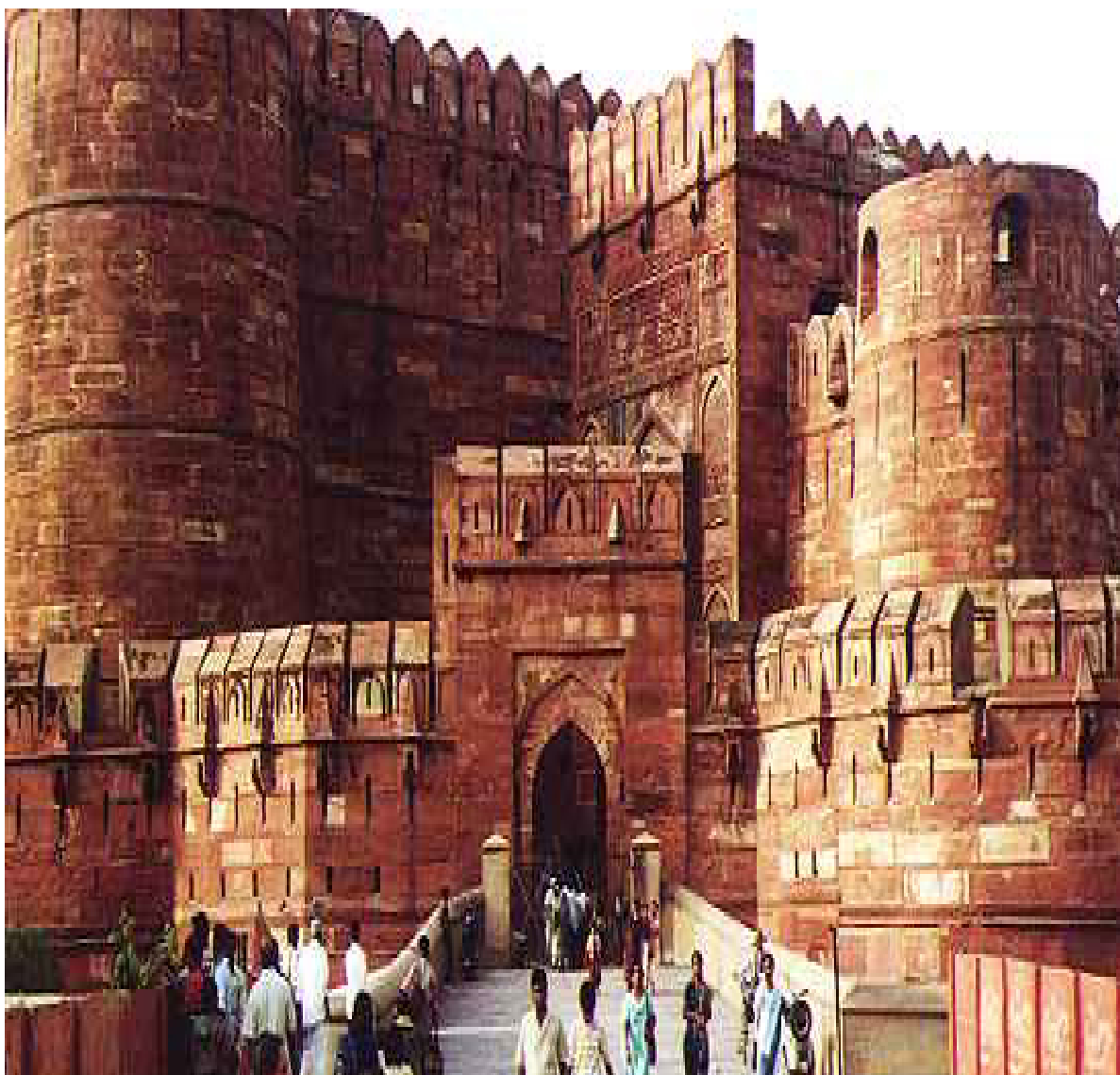
พระเจ้าอักบาร์ได้เคยได้รับคำพยากรณ์จากนักบุญเซด ซาลิม จิษฏี นักบวชในนิกายซูฟี ถึงการที่พระองค์จะได้พระโอรสถึงสามพระองค์เมื่อเหตุการณ์เป็นจริงดังคำทำนาย พระองค์จึงสร้างเมืองหลวงใหม่โดยให้ชื่อว่าฟาเตอร์ปุระ ลิกรี ณ ที่เมืองนี้พระองค์โปรดให้มีการสร้างวิหารเพื่อใช้ในการอภิปรายทางศาสนาโดยพระองค์เสด็จมาประทับเป็นประธาน ในระยะแรกทรงให้ผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลามเข้าอภิปราย พระองค์ก็ได้เห็นว่าในแต่ละนิกายของศาสนาอิสลามยังมีการต่อว่าและขัดแย้งกันเอง ต่อมาพระองค์ทรงให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาต่างๆนอกเหนือจากศาสนาอิสลามเข้ามาอภิปรายเกี่ยวกับศาสนาของตนเองให้พระองค์ฟัง ทำให้พระเจ้าอักบาร์ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของศาสนาต่างๆไปด้วย

ในค.ศ. 1579 เซด มุบารัค นาโกรี ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาได้เห็นว่าพระเจ้าอักบาร์ควรเป็นผู้นำและเป็นหลักทางศาสนาให้กับประชาชนโดยมีการร่างพระราชกฤษฎีกาการปราศจากความผิด (Infallibility Decree) โดยให้พระเจ้าอักบาร์เป็นผู้นำสูงสุดทางศาสนาและเป็นผู้ตัดสินปัญหาต่างๆเกี่ยวกับศาสนา การประกาศพระราชกฤษฎีกาเช่นนี้ทำให้ชาวมุสลิมในจักรวรรดิของพระองค์เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากทำให้เกิดการต่อต้านพระองค์ขึ้น พระเจ้าอักบาร์ต้องยกกองทัพไปปราบจนได้รับชัยชนะ และพระองค์ก็กลับมาศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอีก

จากการที่พระเจ้าอักบาร์ได้พบเห็นและรับฟังถึงปัญหาเกี่ยวกับศาสนาทำให้พระองค์ทรงมีแนวคิดที่จะให้ประชากรในจักรวรรดิของพระองค์สามารถอยู่ร่วมกันได้ พระองค์จึงทรงคิดที่จะตั้งศาสนาใหม่เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคมไม่ให้เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับศาสนาอีก

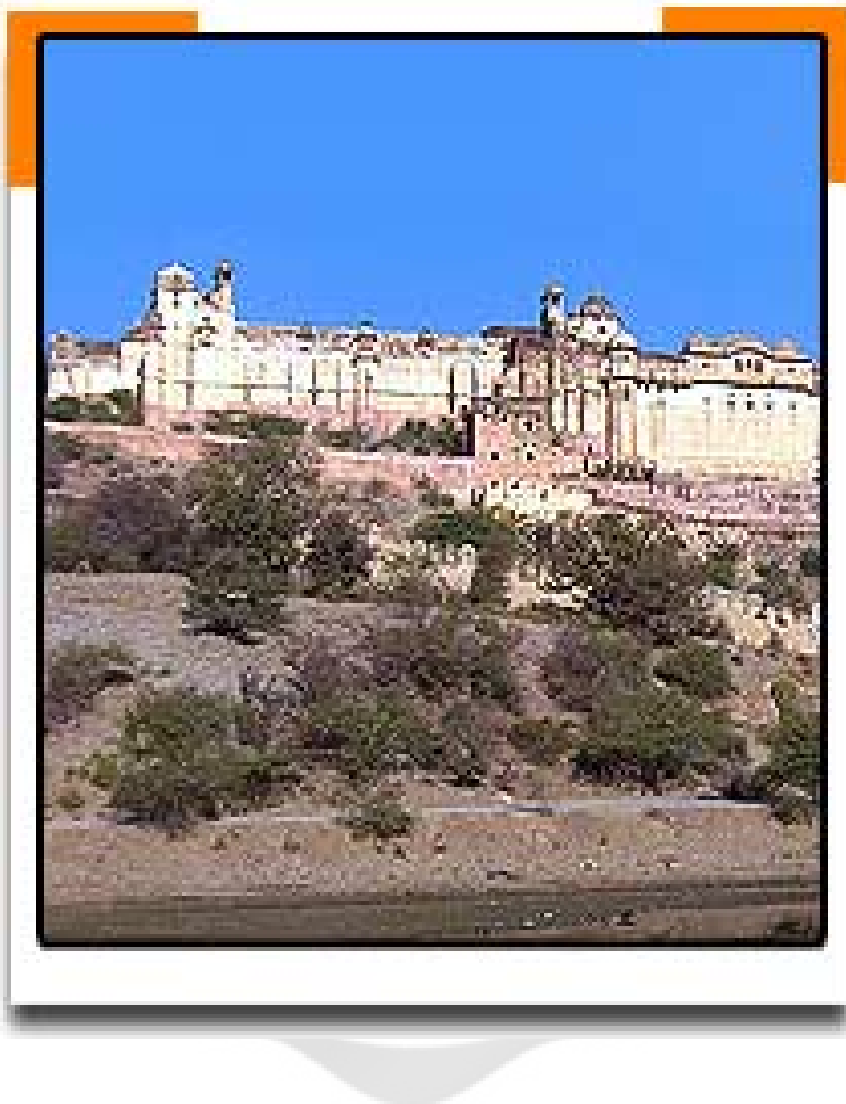
พระองค์จึงตัดสินพระทัยประกาศศาสนาใหม่ ชื่อ ดิน-อิ-อิลาฮี (Din-i-Ilahi) ในค.ศ. 1582 ศาสนาใหม่นี้เป็นการรวมเอาความเชื่อมาจาก ศาสนาอิสลาม ศาสนาเชน ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู และแนวความเชื่ออื่นๆตามทัศนคติของพระเจ้าอักบาร์ ภายหลังการประกาศศาสนาใหม่นี้พระเจ้าอักบาร์ก็หันมานับถือศาสนาใหม่นี้ตลอด ศาสนาใหม่นี้ไม่มีคำสวด ไม่มีคนกลางในการทำพิธี ไม่มีวิธีการบูชาเป็นพิเศษ และพระเจ้าอักบาร์ก็ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ศาสนาใหม่นี้อย่างจริงจัง ประชากรที่หันมานับถือศาสนาใหม่นี้บางคนก็หวังเพียงผลประโยชน์ภายในราชสำนักเท่านั้น เนื่องจากประชากรไม่เข้าใจในศาสนาใหม่นี้อย่างลึกซึ้ง จำนวนประชากรที่หันมานับถือศาสนาใหม่นี้มีเพียง 2,000 – 3,000 คน เมื่อพระเจ้าอักบาร์สวรรคตใน ค.ศ. 1605 ศาสนาดิน-อิ-อิลาฮี ก็ได้หายไปจากจักรวรรดิของราชวงศ์โมกุลด้วย

จะเห็นได้ว่าในสังคมของอินเดียประกอบด้วยคนหลายศาสนา ในแต่ละศาสนาก็มีข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน เมื่อหลายศาสนาอยู่ร่วมกันในสังคมก็ย่อมเกิดปัญหาในด้านการปกครอง พระเจ้าอักบาร์ทรงพยายามหาหนทางที่จะให้การปกครองจักรวรรดิในสมัยของพระองค์มีความสงบสุข โดยพระองค์ไม่ได้เอาหลักของศาสนามาเป็นแนวทางในการปกครอง อีกทั้งพยายามหาแนวทางในการปกครองให้ประชากรมีความเสมอภาคกันในทุกศาสนา แนวคิดของพระเจ้าอักบาร์นี้จะเป็นประโยชน์ในการปกครองอินเดียได้ โดยการสร้างความรู้สึกของประชากรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเกิดความรู้สึกเลื่อมใสในกษัตริย์ผู้ปกครอง จักรวรรดิก็จะเกิดความสงบสุข.

ภาพประกอบ 15 ป้อมปราการในสมัยพระเจ้าอัครบาร์ ค.ศ. 1565 สร้างด้วยหินทรายสีแดงที่
เมืองอัคระ

ที่มา : www.indiaplaces.com/.../agra_red_fort.html

ภาพประกอบ 16 ป้อมปราการในสมัยพระเจ้าอัครบาร์ ค.ศ. 1570 ที่เมืองอัชมีร์
ที่มา : www.indiasite.com/rajasthan/ajmer/akbarfort.html

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- กรุณา-เรืองอุไร กุศลาศัย. (2537). *วัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-อินเดีย*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ, ผู้แปล. (2513). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- จันทรา บุรณฤกษ์. (2521). *อิทธิพลวัฒนธรรมอิสลามในอินเดีย*. กรุงเทพฯ: แผนกวิชาประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2521). *ศาสนาอิสลาม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). *ประวัติศาสตร์อินเดีย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ.
- दनัย ไชโยธา. (2537). *มนุษย์กับอารยธรรมในเอเชียใต้ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- ดวงธิดา ราเมศวร์. เรียบเรียง. (2549). *2 อารยธรรมยิ่งใหญ่แห่งเอเชีย อินเดีย - จีน*. กรุงเทพฯ: มายิก.
- ถนอม อานามวัฒน์. (2527). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้อดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: บางลำภูการพิมพ์.
- ธนุ แก้วโอภาส. (2542). *ศาสนาโลก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ประชุมพร คงทน. (2529). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2539). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ผาสุก อินทราวุธ. (2523). *ประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ*. นครปฐม: แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจน อัทซิงส์. บรรณาธิการ. (2547). *หน้าต่างสู่โลกกว้าง :อินเดีย*. แปลโดย พวงนิล คำปึงสู่. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- เพ็ชรี สุมิตร. (2520). *ประวัติอารยธรรมอินเดีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (2522). *โมกุล*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- พิน ดอกบัว. (2544). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ภารดี มหาขันธ์. (2523). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- ยวาทะลาล เนห์รู. (2537). *พบถิ่นอินเดีย*. แปลโดย กรุณา กุศลาศัย. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่:เอเชีย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. (2545). *ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอินเดีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมจัย อนุมานราชชน. (มปป.). *อัลอิสลาม*. กรุงเทพฯ: สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย.

สาวิตรี เจริญพงศ์. (2545). *การตารยะอารยธรรมอินเดียตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงหลังได้รับเอกราช*.
 กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 อิมรอน มะลูลีน. (2524). *ศาสนาอิสลามเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

หนังสือภาษาอังกฤษ

- Allan, J.; Haig, T. Wolseley.; & Dodwell, H.N. (1964). *The Cambridge Shorter History of India*. New Delhi: S. Chand & Co.
- Binyon, Laurence. (1932). *Akbar*. Edinburgh: Peter Davies.
- Dunbar, George. (1949). *A History of India from The Earliest Times to Nineteen Thirty-nine*.
 Vol 1. London: Nicholson & Watson.
- Edwards, Michael. (1961). *A History of India from The Earliest Times to The Present Day*.
 London: Thames and Hudson.
- Eraly, Abraham. (2003). *The Mughal Throne : The Saga of India's Great Emperors*.
 London: Heidenfeld & Nicolson.
- Gascoigne, Bamber. (1971). *The Great Moghuls*. New York: Durset Press.
- Dunbar, George. (1949). *A History of India from the Earliest Times to Nineteen Thirty-nine*.
 V1. London: Nicholson & Watson.
- Majumdar, R.C.; Raychandhuri, H.C.;& Kinkar,Kali. (1979). *An Advanced History of India*.
 3rd ed. Madras: Macmillan India Press.
- Moreland, H.W.; & Chatterjee, Atul Chandra. (1957). *A Short History of India*. 4th ed.
 Toronto: Longmans, Green and co.
- Puri, B.N.; Das, M.N.;& Pradham, A.C. (1996). *A New Advance History of India*. New
 Delhi: Prentice–Hall of India Private.
- Rawlinson, H.C. (1952). *India: A Short Cultural History*. London: The Gresset Press.
- Richards, John F. (1993). *The Moghal Empire*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. (1983). *Landmarks of South Asia Civilization: From Prehistory to
 the Independence of the Subcontinent*. New Delhi: Munshiram Manohaslal.
- Sharma, S.R. (1970?). *Mughal Empire in India*. Agra: Lakshmi Ngrain Agarwal.
- Smith, Vincent Arthur. (1917). *Akbar the Great Mogul*. Oxford: Clarendon Press.
- Spear, Percival. (1961). *India: A Modern History*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- (1977). *A History of India 2*. Great Britain: Penguin Books.

- Warshow, Steven. (1992). *India Emerges : A Concise History of India from its Origin to the Present*. USA: Diablo Press.
- Watson, Francis. (1974). *India: A Concise History*. London: Thames&Hudson.
- Wolpert, Stanley. (1989). *A New History of India*. 3rd ed. England: Oxford University Press.
- Yasin, Mohammad. (1958). *A Social History of Islamic India*. Lucknow: The Upper India Publishing House Ltd.

ลำดับราชวงศ์โมกุล

ค.ศ. 1526 – 1530	พระเจ้าบาบูร์ (Babur)
ค.ศ. 1530 – 1540 , 1555 – 1556	พระเจ้าฮูมாயัน (Humayan)
ค.ศ. 1556 – 1605	พระเจ้าอักบาร์ (Akbar)
ค.ศ. 1605 – 1627	พระเจ้าชาห์ฮันคีร์ (Jahangir)
ค.ศ. 1627 – 1658	พระเจ้าชาห์ จะฮาน (Shah Jahan)
ค.ศ. 1658 – 1707	พระเจ้าออรังเซ็ป (AuranZeb)

ลำดับเหตุการณ์ในรัชสมัยพระเจ้าอักษาร

ค.ศ. 1542	ประสูติ ที่เมืองอุมาโกท แคว้นสินธ์
ค.ศ. 1556	เสด็จขึ้นครองราชย์
ค.ศ. 1560	ลดอำนาจของไบริม ข่าน
ค.ศ. 1561	รวมแคว้นมัลวะ , ลดอำนาจนางมาฮัม อานัก
ค.ศ. 1562	ประกาศตนเป็นกษัตริย์ , สมรสกับเจ้าหญิงชาวราชปุต
ค.ศ. 1563	ยกเลิกการเก็บภาษีจีชณะ , ภาษีแสวงบุญ
ค.ศ. 1564	รวมแคว้นกอนวานะ
ค.ศ. 1567	รวมเมืองจิตตอร์ อาณาจักรเมวาร์
ค.ศ. 1571	สร้างฟาเตอร์ปุระ ลิกรี
ค.ศ. 1573	รวมแคว้นตุชราช
ค.ศ. 1574-1576	รวมแคว้นเบงกอลและแคว้นพิหาร
ค.ศ. 1575	สร้างอิมัคท คานา
ค.ศ. 1579	ยกเลิกการส่งเงินไปเมืองเมกกะและเมดินา, ประกาศพระราชกฤษฎีกาการปราศจากความผิด
ค.ศ. 1580	ยกเลิกการไปแสวงบุญที่เมืองฮัชม์
ค.ศ. 1581	รวมเมืองคาบูล
ค.ศ. 1582	ประกาศศาสนาติน-อิ-อิลาฮี
ค.ศ. 1586 - 1595	รวมแคว้นทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
ค.ศ. 1596 – 1600	รวมอาณาจักรเดกข่าน
ค.ศ. 1599	เจ้าชายมูราต พระโอรสองค์ที่ 2 สิ้นพระชนม์
ค.ศ. 1604	เจ้าชายดานียาล พระโอรสองค์เล็ก สิ้นพระชนม์
ค.ศ. 1605	สวรรคต

จักรวรรดิโมกุลช่วงปลายรัชสมัยของพระเจ้าอักบาร์¹

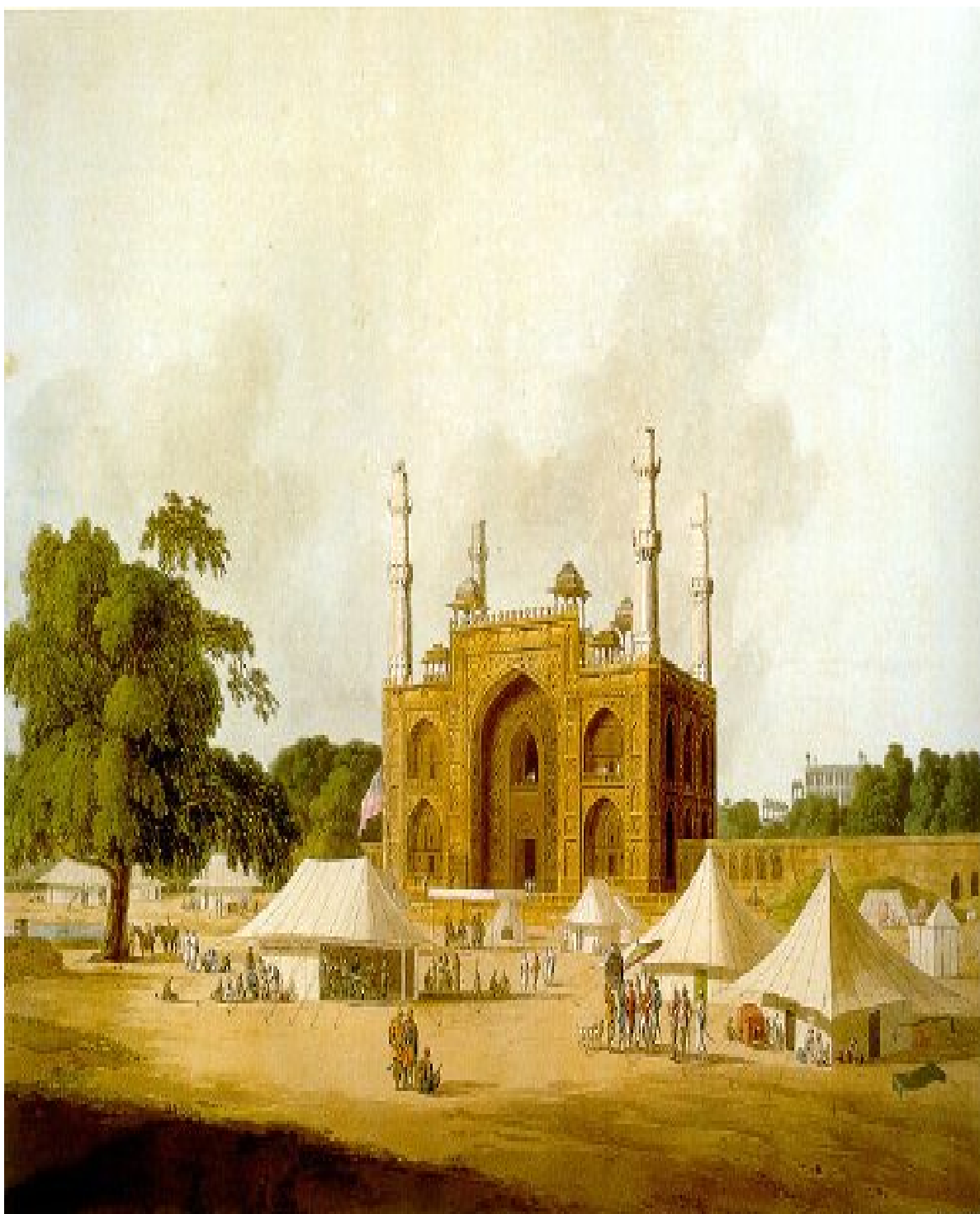
หลังจากที่พระเจ้าอักบาร์ทรงประกาศศาสนา ดิน-อิ-อิลาฮี แล้ว ชาวมุสลิมที่เคร่งครัดต่างพากันไม่พอใจและเห็นว่าพระเจ้าอักบาร์ทรงต่อต้านศาสนาอิสลาม โดยมีข่าวลือว่า มีคำสั่งให้ปิดมัสยิดหลายแห่ง และมีมัสยิดหลายแห่งถูกทำลายไป ข้าราชการสำนักฝ่ายในสวดมนต์กันว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระอัลลอฮ์ และพระเจ้าอักบาร์คือผู้สืบช่วงอำนาจของพระองค์” พวกมุสลิมที่เคร่งครัดถือว่าการต่อต้านหลักใดๆของศาสนาอิสลามเท่ากับเป็นการต่อต้านศาสนาอิสลามทั้งหมด

นอกจากปัญหาจากการต่อต้านของชาวมุสลิมแล้วพระองค์ทรงผิดหวังเกี่ยวกับพระโอรส เนื่องจากพระโอรสของพระองค์โปรดการเสวยน้ำจัณฑ์และติดฝิ่น ทำให้พระองค์และพระโอรสไม่มีความสนิทสนมกันมากนัก ใน ค.ศ. 1593 เจ้าชายมูราด (Prince Murad) พระชันษา 23 พรรษานำกองทัพโมกุลไปเพื่อยึดครองแคว้นเดกขานทางทิศใต้ แต่กองทัพของเจ้าชายมูราดไม่เข้มแข็งเนื่องจากเจ้าชายทรงดื่มน้ำจัณฑ์ถึงขั้นเมามาย ใน ค.ศ. 1599 พระเจ้าอักบาร์ต้องส่งคนไปเปลี่ยนกับเจ้าชายมูราด ในเดือนพฤษภาคม ปีเดียวกัน เจ้าชายมูราดสิ้นพระชนม์จากโรคพิษสุราเรื้อรัง ส่วนเจ้าชายซาลิม (Prince Salim) พระโอรสองค์โตไม่เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าอักบาร์มากนัก เนื่องจากเจ้าชายซาลิมทรงชอบก่อการกบฏต่อพระเจ้าอักบาร์บ่อยๆ แต่พระเจ้าอักบาร์ต้องทรงพยายามทำดีกับเจ้าชายซาลิม เพราะพระองค์ต้องสูญเสียพระโอรสองค์รอง คือเจ้าชายมูราด และพระโอรสองค์เล็กคือเจ้าชายดานิยา (Prince Daniyal) กำลังประชวรด้วยโรคพิษสุราเรื้อรังอยู่ ทำให้พระองค์ทรงเหลือพระโอรสเพียงองค์เดียวคือเจ้าชายซาลิม จึงเป็นที่เข้าใจกันว่าเจ้าชายซาลิมเป็นรัชทายาทสืบต่อจากพระเจ้าอักบาร์

ในค.ศ. 1604 เจ้าชายดานิยาสิ้นพระชนม์ด้วยโรคพิษสุราเรื้อรัง เจ้าชายซาลิมก็ยังทรงมีความคิดก่อกบฏต่อพระบิดาอยู่ ข้าราชการสำนักและประชาชนบางกลุ่มจึงหันมาสนับสนุนเจ้าชาย กุสรู (Prince Khusru) พระโอรสของเจ้าชายซาลิมแทน ในปีต่อมา วันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ. 1605 พระเจ้าอักบาร์สวรรคต หลังจากประชวรหนักอยู่ 3 สัปดาห์จากพระอาการพระโลหิตตกใน ก่อนสวรรคตพระเจ้าอักบาร์ทรงหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามการเมืองจากการแย่งชิงอำนาจ พระองค์ทรงแต่งตั้งให้เจ้าชายซาลิมเป็นกษัตริย์ต่อจากพระองค์ ส่วนพระศพของพระเจ้าอักบาร์ถูกนำไปฝังที่เมืองสิกกันดรา (Sikandra) ห่างจากเมืองอัคระไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ 12 กิโลเมตร เป็นสุสานที่พระเจ้าอักบาร์ทรงโปรดให้สร้างสำหรับบรรจุพระศพของพระองค์เอง²

¹ เพ็ชร สุมิตร. (2522). *โมกุล*. หน้า 63-67.

² เจน อัทซิงส์ บรรณาธิการ. (2547). *หน้าต่างสู่โลกกว้าง : อินเดีย*. แปลโดย พวงนิล คำปึงส์. หน้า

ภาพประกอบ 17 สุสานของพระเจ้าอักบาร์ที่เมืองสิกันดรา

ที่มา: www.islamicart.com/.../images/akbar-tomb.git

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวประภาพรพรณ เขียวกุล
วันเดือนปีเกิด	4 ธันวาคม พ.ศ. 2508
สถานที่เกิด	อำเภอ ชลุม จังหวัด จันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2140/276 เกศรี 3 ซอยรามคำแหง 34 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	I.C.U. อายุรศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสายปัญญา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2531	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (การพยาบาลและผดุงครรภ์) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2543	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2550	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ